

7 - ALBERT BASTARDAS I SAMPERE, PRIMER ALCALDE POPULAR DE BARCELONA

A - L'ACCEPTACIÓ DE BASTARDAS COM A ALCALDE

Després de la dimissió de Sanllehy, la preocupació màxima en els ambients barcelonins lligats a l'Ajuntament, era el nomenament del nou Alcalde. Cap declaració oficial donava a conèixer quina seria la línia a seguir, davant el fet consumat i aprovat pel Consistori de la dimissió de Sanllehy i l'acceptació immediata de Bastardas, com a Alcalde popular de Barcelona.

Si ens hem de refiar de la premsa, "La Publicidad" senyalava el 29 de maig de 1908, que el nou Alcalde de Barcelona seria Vidal i Ribas, (pare o fill), Sagnier, Boladeres o bé Martínez Domingo. Malgrat aquesta notícia els rumors ciutadans apuntaven vers Ramon Rubió i López, que fou segon Tinent d'Alcalde del cacic Planas i Casals.

Dos dies més tard "La Publicidad" anunciava amb certesa, que el nou Alcalde seria Martínez i Domingo.

Però tot això són també rumors sensacionals. Perquè el mateix dia el Governador Civil, molt més enterat i directament implicat en aquesta qüestió, feia unes declaracions a la premsa per senyalar, "que está al frente de la Alcaldia una persona tan discreta y que goza de las simpatias de todo el Ayuntamiento, como el Sr. Bastardas y el Gobierno seguramente no tendrá prisa en nombrar al sustituto del Sr. Sanllehy".

Significatives són aquestes paraules, en boca d'un home que tenia la confiança de Maura, i que en certa manera influïa en les decisions.

El primer de juny, un cop ja serenats els ànims i després del temor d'un nou nomenament immediat, Bastardas i Buenaventura Muñoz visitaven a Ossorio y Gallardo, sense saber-se els temes que van tractar, i més tard, el Governador sortia per visitar a Prat de la Riba i al mateix Sanllehy, malgrat que aquest darrer no el va trobar a casa seva.

Però la dèria de la premsa continuava publicant els rumors; "La Publicidad", anunciava l'endemà que el Govern intentava imposar un nou Alcalde de R.O, que segons totes les probabilitats seria Martínez Domingo, quan el que l'Ajuntament demanava, que es man-

tingués com a Alcalde al primer Tinent Bastardas.

En el mateix Consell de Ministres celebrat el dia 2 de juny, el Ministre de Governació La Cierva, preguntat pels periodistes si sabia res del nou Alcalde de Barcelona, digué : "aquí llevo la dimisión del Sr. Sanllehy, pero por falta de tiempo hemos dejado este asunto para otro dia".¹; manifesta però, que havia aprovat un decret aixecant les suspeses Garanties Constitucionals a Barcelona i Girona.

Oficialment doncs, es restituïa la tranquil·litat pública a Barcelona.

Tranquil·litat pública i política. Tenia això alguna cosa que veure amb el conflicte produït a l'Ajuntament?. En tot cas, la dimissió de Sanllehy havia posat punt final. La Corporació Municipal, tenia com a President l'home que havien elegit. Per això, el Govern tenia que mostrar-se tranquil, doncs si no ofegava aquella esperança, no tenia que témer cap desordre públic.

Una prova evident, del que diem, és l'aprovació governamental, perquè viatgessin a Barcelona els "Infantes de España" Maria Teresa i Fernando, que al visitar la Casa Gran, foren rebuts per l'Alcalde Bastardas, no sense les protestes de sector lerrouxistes de la Ciutat.

Aquesta política dels grups radicals, era destinada a interferir la política que l'Ajuntament solidari portava a terme, per demostrar que malgrat Barcelona tingués un Alcalde republicà, sabia tenir la dignitat i l'honor que els visitants mereixien, precisant que la dignitat del càrrec d'Alcalde estava per sobre de les raons partidistes i polítiques, en un moment històric com aquell.

Però fou tan forta la campanya que alguns sectors lerrouxistes promogueren, que la premsa republicana unionista, es veïe obligada a defensar decididament l'actitut de l'Alcalde Bastardas², quan com a primera Autoritat ciutadana rebia i saludava els "Infantes de España".

Bastardas, en aquella ocasió, agrafí la visita dels "Infantes" i després d'explicar-los-hi que el Consistori podia estar dividit per opinions polítiques diferents, s'unien en els temes importants per amor a Barcelona, i dirigint-se als visitants els digué en català : "permeteu-me ara, que en la llengua que usaven els Concellers que aquí es reunien, en la llengua que usem en les discus-

sions, en la llengua catalana i per tan espanyola, que estimem, perquè és nostra i amb la qual les paraules surten espontàneament del cor, dongui a les augustes persones i als seus acompanyants la benvinguda i els desitjo que la seva estada a Barcelona i a Catalunya els sigui agradable i en conservin un bon record" ³.

L'acte que havia senzill i sense cap afalac, tingué ressó a la Ciutat, a on la premsa comentava que Bastardas havia estat molt just i molt correcte.

Incús durant el passeig que els "Infantes de España" efectuaren per Barcelona. acompanyats de Bastardas, no hi hagué més que cortesies . ⁴

Però l'ansietat del possible nomenament d'un Alcalde oficial, era encara patent en els mitjans periodístics de Barcelona.

La mateixa "Publicidad" del 8 de juny, publicava unes "Noticias políticas" que serveixen de reflexió sobre el moment trascendental que viu l'Ajuntament de Barcelona, ja "que el voto de censura al alcalde de R.O. Sr. Sanllehy, por la suspensión de la base quinta del Presupuesto de Cultura, fue acompañado de la manifestación terminante por parte del Ayuntamiento de no hallarse dispuesto a soportar mas alcaldes de nombramiento gubernativo".

"El Gobierno puede aceptar el reto, e imponer un nuevo alcalde de R.O., pero las arrogancias de Maura van en descenso, y se ha preferido parlamentar con la Corporación Municipal. El Gobierno, según parece, tolerará un alcalde interino, de elección popular, aunque sea republicano; resolverá en justicia, los recursos que tiene pendientes el Municipio para deshacer agravios de la Administración Central; no provocará ningún conflicto;... y en esta situación, el Sr. Bastardas, despues de consultar con sus compañeros de Consistorio, y con los correligionarios que asumen la dirección del partido en Barcelona, se ha trazado una línea de conducta clara y lógica; cumplir con los deberes oficiales de su cargo, y ni provocar tampoco conflicto alguno".

Aquesta informal declaració, escrita en l'organ oficial d'Unió Republicana, i en la línia del que fins ara s'especulava, donava la configuració política, de que s'havia arribat a un acord en els temes expressats, i que per tan, almenys fins que l'actual Consistori de l'Ajuntament no hagi cessat, és a dir fins l'ú de juliol de 1909, es mantindria el pacte i el reconeixement implí-

cit de Bastardas com a Alcalde popular de Barcelona.

Així, "la visita de los Infantes y del Ministro de Gracia y Justicia, podia poner a un Alcalde, republicano tan convencido, en situación difícil; pero el Sr. Bastardas ha sabido sortearla cumpliendo, sin cortesánias, sus deberes oficiales, y desliando perfectamente las obligaciones propias del cargo, de los actos de entusiasmo, de sumisión y de acatamiento".

"Ha querido el Sr. Bastardas demostrar, que Barcelona puede tener un Alcalde de elección popular, y por ende republicano, sin agravio del Estado ni de nadie; y Barcelona debe agradecerle que con su actitud correctísima haya pulverizado el único argumento que aducían los monárquicos en pro de los Alcaldes de R.O."

"Como ello equivale a destruir los últimos retoños del caciquismo, no falta quien combate hipócritamente al Sr. Bastardas, poniendo en parangón su actual conducta con la que observó en el asunto de las colgaduras".

"Sin embargo a poco que se reflexione, ha de verse que el criterio del Sr. Bastardas es hoy el mismo de antes : cumplir con su deber".

"Entendió entonces el Sr. Bastardas que cumplia perfectamente con sus deberes de Alcalde, disponiendo que el dia de san Ildefonso ondeara en las Casas Consistoriales la bandera española. El conflicto lo provocaron quienes pretendieron imponerse al Sr. Bastardas, exigiéndole colgaduras e iluminaciones, y cumplió aquel con su deber resistiendo serenamente tales imposiciones y exigencias, y evitando que se pusiera en ridículo al Ayuntamiento de Barcelona; que archiridículo y depresivo hubiera sido, hacer en la tarde de aquel dia lo contrario de lo que se hizo por la mañana".

"La entereza del Sr. Bastardas, y la energia del Ayuntamiento, tanto en el asunto de la Reforma, como en lo relativo a la suspensión de la base quinta, han servido para que el Gobierno respete el poder municipal de Barcelona y a sus legítimos representantes, y para que les tengan más consideraciones de las que hasta hoy se les habían guardado".

"Y conste que ni el Sr. Bastardas, ni los demás concejales republicanos, abdican en lo más mínimo de sus ideales, ni se arrepienten de ninguno de sus actos de protesta. Son hombres serenos, que saben defender los intereses de Barcelona sin megua de sus convic -

ciones políticas; que procuran no dar gusto a sus adversarios; y que confían en el apoyo de la opinión, que juzgará la bondad de sus propósitos y la rectitud y honradez de sus intenciones".⁵ Sembla evident, considerant aquest article, que existí un acord entre Maura-Governador i Bastardas-Consistori municipal, per tal de mantenir una actitud de normalitat corporativa i no provocar conflictes polítics. Aquesta actitud, tindria vigència fins a finals de juny de 1909.

S'imposava la realitat política, per un moment i el fet consumat per l'altra.

Bastardas seria el primer Alcalde popular de Barcelona, reconegut per la Ciutat i pel mateix Govern. El pacte però restarà secret, i els catorze mesos en que Bastardas presidí l'Alcaldia, no seran comptabilitzats per la burocràcia estatal, ni per la historiografia clàssica, que considerarà aquest període sota la Presidència de Sanllehy, tot i que aquest va protagonitzar una solemne dimissió.

Així, la primera victòria popular pel reconeixement d'un Alcalde democràtic de la Ciutat de Barcelona, restarà oblidada.

B - LA FI DEL PRESSUPOST DE CULTURA

Davant la falta de coratge que la Solidaritat Catalana demostrava en la defensa del Pressupost de Cultura, l'Ajuntament per si sol, no podia sobreposar-se a la gran campanya, que orquestrada per Pla i Deniel, tenia com a fi l'enfonsament definitiu del projecte, quan tenia ja la sentència dictada pel Govern.

Si la suspensió de la base quinta, de la que Sanllehy en fou l'ànima i la víctima -doncs li costà la seva carrera política-, ja mermava considerablement el projecte i provocava que els partidaris de l'integrisme tinguessin una primera victòria política, ara, els vocals associats, els restarà la glòria d'acabar d'ensorrar-lo definitivament.

Glòria compartida a mitges, per tots aquells que no havien defensat políticament el projecte cultural. Em refereixo als sectors regionalistes de la Solidaritat Catalana, i als sectors republicans afins a Lerroux, que boicotejaren també per la part d'intranquilitat anti-catalana, el famós projecte escolar.

Els fets anaren així :

El 9 de juny d'aquell any, es reuneix en sessió la Junta de Vocals Associats, sota la presidència de Bastardas.

Malgrat que les convocatòries foren lliurades, com sempre, amb uns dies d'anticipació, sigui perquè els regidors anaven enfeninats, o per convenciment molt generalitzat, de què les juntes de vocals associats, era un dels portaveus oficiosos de la dreta barcelonina i no hi tenien res a fer, l'assistència dels regidors republicans a la sessió fou molt reduïda, i en canvi fou elevada pel vocals que no eren regidors.

En aquestes circumstàncies, i sabent d'avançada que es pretenia posar a debat els articles del projecte del Pressupots de Cultura que afectaven directament els pressupostos municipals, els vocals regidors, en minoria, intentaren per tots els mitjans legals, és a dir amb l'obstrucció parlamentària, aplaçar el debat i la votació dels temes.

D'haver-se discutit en aquell moment, els fonaments econòmics del Pressupost de Cultura, haurien estat rebutjats sistemàticament, doncs la intenció dels vocals no regidors era no aprovar-lo. Aquesta fou la realitat política de l'obstrucció feta pels regidors republicans.

Que "La Vanguardia" en protestes, prova la voluntat dels vocals no regidors a desaprovar el projecte. Solament el salvava la pràctica parlamentària dels regidors-vocals, que saberen sobreposarse a la majoria i fer aprovar la convocatòria d'una nova sessió -extraordinària-, per debatre els articles econòmics que eren subjectes d'aprovació per la Junta de Vocals Associats.

Aquesta convocatòria, és celebrà el 22 de juny de 1908 al Saló del Consell de Cent.

La sessió fou molt moguda, doncs, amb l'astorament general Pla i Deniel manifestà que aquest cop, sí que votaria a favor del Pressupost de Cultura, ja que la base conflictiva que en consciència li negava el seu vot, havia desaparegut.

El resultat, però, tampoc serà contundent : 35 vots a favor contra 32. Cinc regidors republicans votaren contra el Pressupost : són regidors lerrouxistes Moré, Payà, Batlle, Vila, i Zurdo .

Arribats a aquest punt, un incident demostratiu de l'intent obstruccionista extra-parlamentari perquè el Pressupost no sigui a-

provat per articles, el promou Pla i Deniel, líder de la dreta reaccionaria i integrista, juntament amb alguns vocals no-regidors, al demanar al Governador Civil que presidís la sessió, davant la "parcialitat" del president Bastardas, entusiasta defensor del Pressupost. Quan Bastardas s'enterà, feu parà la sessió, i deixant la taula presidencial se' anà .

La reacció fou d'astorament general, doncs la falta de presidència i el buit que la marxa de Bastardas representava, feien perillar l'aprovació definitiva del Pressupost.

S'aixecà aleshores el regidor regionalista Peris, proposant a la Junta de Vocals, que Bastardas tornés a presidir-la.

Aquesta proposició verbal fou aprovada per aclamació. Bastardas rectificà els passos i tornà a seure's a la presidència. Però l'esglai general, feu espectacular.

Si la Ciutat, ja temia a la Junta, per la seva posició contrària al projecte cultural i pel seu dretanisme furibund, només li hagués faltat que l'acte de Bastardas fos aprovat , per desencadenar una crisi entre la Junta de Vocals Associats i el Consistori, i alhora entre aquest i el propi Governador Civil.

Així es que, recomençada la sessió, la Junta debatí una per una les clàusules econòmiques del Pressupost i malgrat l'hora tardana de la nit, s'aprovaren les més importants, encara que algunes partides foren derrotades.

A un quart de set del matí, quan Bastardas aixecà la sessió, el Pressupost de Cultura era encara viu, però restava mutilat.

El "tour" de força protagonitzat per la Junta de Vocals Associats, malgrat no aconseguir la derrota total de la part econòmica del projecte, n'havia desfet molts trossos, i el que és pitjor havia aconseguit desmoralitzar gairebé a tots els regidors, que veien com l'esperança progressista d'aquell projecte cultural, no podia sobreviure en una Ciutat, a on l'actitut de les forces econòmiques i polítiques de la dreta, juntament amb una Església retrògrade i integrista, no feien possible la tolerància pacífica i una convivència cultural moderna i no classista.

Significativament un any després, la revolta de l'anomenada Setmana Tràgica, ens recordarà aquella intransigència violenta protagonitzada per la campanya anti-Pressupost.

En aquestes condicions, el Pressupost de Cultura, vivia solament a mitges. Després de que la Comissió Provincial, acordà per 5 vots contra 4, dictaminar favorablement la suspensió de la base quinta decretada per Sanllehy, al maig de 1908, el Governador Civil, un cop consultat amb Maura, -i aquí cal resaltar les paraules d'Ossorio y Gallardo negant, una i altra vegada, que el Govern no havia intervingut per res, en aquest assumpte- suspèn definitivament i en bloc tot el Projecte de Pressupost de Cultura de l'Ajuntament barceloní.

Amb aquesta disposició, el Governador Civil restablia simplement, l'autoritat governativa, per sobre l'autoritat municipal surgida de les eleccions.

Ossorio y Gallardo en dictar la sentència, es recolzava en la Comissió Provincial, que aquest any era considerada com a solidària dintre la Corporació . La seva composició era formada per dos regionalistes (Farguella, i Roig), tres republicans (Gubern, Serra, i Carbonell) que eren representants de les tres tendències republicana-nacionalista, republicana unionista i republicana lerrouxista, de dos carlins (Argemí, i Valls) i de dos caciquistes (Lluch, i Baratta).

Amb aquesta composició, els membres solidaris podien perfectament haver guanyat la votació, però no foi així, i la Comissió va defensar la postura centralista, autoritària i anti-autonomista d'en Sanllehy, decretant la suspensió de la base quinta .⁶

Si Sanllehy s'havia recolzat amb la pressió integrista dels grups de pressió de Pla i Deniel, i amb les consultes prèvies que havia fet amb el Govern (llegeixis Ossorio y Gallardo o inclús Maura), la Comissió Provincial s'havia, a la seva vegada, recolzat amb la decissió d'en Sanllehy, per donar el vist i plau a la sanció contra el Pressupost, i per tancar el cicle, el Governador Civil en la seva resolució s'havia , conseqüentment, recolzat en la decissió de la Comissió Provincial , de manera que les decisions no eren fruit d'un anàlisi objectiu del projecte sinó, de la manipulació política legal, que anava arrosegant les suspensions fins a inutilitzar l'acord democràtic del Consistori municipal.

El Pressupost de Cultura, serà tan sols, a partir d'ara un element històric, de judici, del què en realitat l'Ajuntament barceloní, hagués pogut fer .

En la sessió consistorial del 4 de març de 1909, Layret combatia decididament la resolució del Governador Civil, per quan "sentant la doctrina de la desaprobació de l'esmentat Pressupost", quedaven modificades totalment les normes que regien abans, podia servir com a precedent per a d'altres futurs pressupostos municipals. Layret manifestà que "encara que interposéssim recurs contra la providència del Governador Civil, i aquest arribés a prosperar, -cosa difícil-, no seriem nosaltres els encarregats d'implantar el Pressupost de Cultura, -cosa que no ens arrepenim-, doncs tenim la confiança de què la llavor plantada fructificarà més endavant, i el problema pedagògic que nosaltres hem plantejat es realitzarà tard o d'hora, d'una forma o d'una altra".

Era la fi de la lluita pel Pressupost de 1908, però no la fi de l'esperit d'aquell projecte, perquè tal com creia Layret, uns anys més tard l'Ajuntament de Barcelona tornarà a tenir l'oportunitat de posar-ho en pràctica, i construir una política pedagògica i cultural popular per a Barcelona.

Tal com es suposava el darrer acte fou protagonitzat per la Junta de Vocals Associats a l'acordà en votació nominal no recórrer contra la providència del Governador.

C- LA POLÍTICA AUTONOMISTA DE L'AJUNTAMENT

La nova etapa que l'Ajuntament de Barcelona empenia, sota la presidència del republicà Albert Bastardas, tendia a donar una nova imatge pública de la Corporació Municipal, i a integrar-se dins les corrents autonomistes que a Catalunya, la Solidaritat representava.

El comportament públic dels homes del Consistori de l'Ajuntament, tindrà ara un pes específic, ja que les paraules pronunciades per aquells o els gestos simbòlics, així com la política municipal, no s'erna patrimoni d'un sol home, representant del Poder Central, sinó que serà testimoni i reflexe del que l'Ajuntament democràtic de Barcelona representava.

Des d'ara l'Alcaldia serà la font d'un poder popular democràtic, que desconegut per la majoria dels ciutadans, tan sols recorden els vells republicans, de les èpoques heroiques de la primera República.

Barcelona serà la ciutat més important d'Espanya que ténia un Alcalde elegit per parlament consistorial. Això farà que les seves relacions públiques tinguin un interès especial, sobretot si es tractava de fer política diplomàtica, de cara a membres polítics d'arreu de l'Estat espanyol, o de fora, o simplement de dirigir unes paraules en representació del mateix Ajuntament o de Catalunya.

En aquest sentit la presidència de Bastardas contribuï decididament a prestigiar Barcelona i el seu Ajuntament.

Però políticament, el moment és delicat ; la Solidaritat Catalana no ha pogut decantar al seu favor la votació per la derogació de la llei de jurisdiccions, i plantejada com estava aquella aliança solidaria, representava un fracàs molt considerable. Aquesta situació es la que porta a abandonar, com a protesta, les activitats parlamentàries.

En canvi la gestió de la Solidaritat Catalana en la política dins de Catalunya, tenia diferents resultats . El clima de catalanitat que durants dos o tres anys ha dominat en els sectors polítics, la formació d'una mentalitat autonomista, i la divisió de partits i estratègies, ha donat a Catalunya una nova empenta, que si bé per alguns ha sigut molt beneficiosa (Lliga Regionalista, etc), per a d'altres ha comportat el replantejament polític de tot el seu contingut programàtic i social (C.N.R., republicans solidaris, etc). Finalment, els grups polítics no integrats en la Solidaritat Catalana (lerrouxistes, anarquistes, socialistes, etc,) han contemplat com aquesta surgia, amb èxits electorals, però que era derrotada al nivell parlamentari, única raó política per la qual fou creada, encara que després extengués el seu camp d'acció.

Precisament el fet de que grans masses populars han quedat marginades del moviment solidari, farà replantejar alguns sectors republicans una nova direcció política.

I quan l'Alcalde popular de Barcelona, -que si més no és més ben vist en els mitjans populars i progressistes de la Ciutat, que el mateix President de la Diputació, - assisteix a actes públics, l'atenció i l'interès de la premsa serà notori.

L'Ajuntament de Barcelona representava en aquells moments un tipus d'institució democràtica, que si bé era essencialment barcelonina, tenia la necessitat-per la pròpia dinàmica històrica de la Ciutat de Barcelona-, de sentir-se com a representació general catalana a falta d'altres institucions polítiques amb més capacitat representativa.

Per això, l'Ajuntament de Barcelona tindrà un pes específic, considerable en els afers polítics, i les seves resolucions tindran unes repercussions molt més extenses, que als que en realitat van dirigitades, és a dir a la pròpia Ciutat barcelonina.

Si bé la Diputació, tindrà un camp d'aplicació molt més ampli, la seva composició política i el seu conjunt estructural, li minvarà en aquell temps, la força popular que Catalunya tenia en els Ajuntaments, i més encara en l'Ajuntament principal.

Aquesta situació, -que probablement tenia la seva raó d'ésser en els aconteixements polítics durant el segle XIX, quan l'Ajuntament barceloní, era la primera font de poder directament controlada per la Ciutat-, repercutirà en aquesta etapa que començava, i de la que Bastardas n'es plenament conscient.

Per altra banda, l'Ajuntament barceloní, estava lligat políticament a la Solidaritat Catalana. Aquesta situació, no és motiu suficient, perquè dins el Consistori, la política d'aliances sigui encara més amplia que la de la mateixa solidaritat .

Aquesta "Solidaritat Municipal", que com a fenomen polític es mantindrà encara fins a fi d'any, i representarà la victòria més important de les forces polítiques barcelonines, amb l'experiència de mantenir un Alcalde democràtic a l'Ajuntament barceloní.

Precisament la "Solidaritat Municipal", ja havia barrat el pas al desprestigi consistorial, dels primers mesos, quan les divisions polítiques i les obstruccions parlamentàries dels regidors, portaven la paralització de les activitats municipals, que d'haber-se mantingut hauria estat l'error polític més important dels dos partits antidinàstics que havien derrotat als grups caciquistes.

Era vital, doncs, que la "Solidaritat Municipal" es mantingués, i que els seus actes externs, siguin conseqüents amb l'esperir del moviment solidari.

Per això, la política autonomista que l'Ajuntament seguirà en aquells moments, resonarà com a una activitat popular i serà decisiva en molts aspectes. Potser el prestigi que ha tingut entre nosaltres l'Ajuntament de Barcelona, serà degut a la capacitat de aportació -cultural, política, i social- que la Corporació municipal havia realitzat d'ençà 1901.

L'atzucac que representa per la Solidaritat Catalana, la retirada

del Parlament, per no aconseguí el seu propòsit, serà superada amb una fórmula política de tints molt autonomistes : la convocatòria d'una Assemblea General de representants, (molts en diuen l'Assemblea Nacional, potser per influències franceses), per decidir el retorn a les Corts.

Evidentment, i com no podia ésser d'altra manera, -doncs la Lliga predomina dins la solidaritat-, l'Assemblea "autoritzà" als parlamentaris catalans el seu reingrés al Parlament, justificant així l'abandó a corre cuita. D'aquesta manera es retornava l'honor al moviment solidari davant el fracàs en la qüestió de la llei de jurisdiccions.

Com també ho fou davant el Pressupost de Cultura, que l'Ajuntament havia aprovat.⁷

Malgrat això, la corrent autonomista a Catalunya augmentarà sensiblement. I no solament a mans de la Lliga. sinó d'altres forces com els republicans salmeronians, que des d'ara intentaran canalitzar els seus esforços polítics cap a un nou conglomerat, a redós del "Centre Nacionalista Republicà".

Les eleccions tindran ara un caire distint, i modificaran la correlació de forces solidàries i no solidàries, en una carrera per apropiarse dels resultats unitaris anteriors.

De semblant manera l'aliança municipal, tendirà a cedir, i a voltes bloquejarà l'obra solidària, tot esperant amb ganes, l'acabament legal del vell Ajuntament.

Lerrouxistes i dretans faran a poc a poc el mateix camí.⁸

És doncs ara, el moment final de la política solidària de l'Ajuntament. Estem en els darrers actes unitaris. Les dades periodístiques que resumeixen la sensibilitat autonomista de l'Ajuntament solidari, podrien ésser aquestes .

Quan el 26 de juny de 1908, un cop ja era ferma la decisió d'acceptar a Bastardas com a President de l'Alcaldia, es clausurada per aquest el Congrès de Història de la Corona d'Aragó, amb aquestes paraules :

"Honrem amb aquest acte. a aquells honrats ciutadans de Barcelona que tingueren l'esperit de ciutadania i imposant-se al poder feudal i militar feren que pogués imperar la democràcia. Honrem aquell Consell de Cent que tingué prou energia per a fer respectar les llibertats públiques. Admirem la sabia institució del Consell de Cent, no com a una cosa arqueològica, sinó com a cosa viva, avui en un país tan progressiu com Londres".

"Gratitut a tots els que havent vingut d'arreu de Catalunya honren avui aquesta Sala de Cent, trobant-se aquí com a casa seva, que Barcelona, no és pàtria dels barcelonins solament, sinó que ho és de tots els catalans". (aplaudiments)

"La vida municipal d'avui tan migrada, fa que ningú s'atreveixi a demanar aquella intensitat municipal que aleshores imperava".

"...per aquest Saló encara hi batega l'esperit dels antics consellers, i és degut a això que nosaltres alguna vegada ens "extralítem", fugim de la llei municipal, regint-nos per aquell seny natural que proclamava don Jaume".

"Dic això, perquè crec que no devem demanar autonomies, sinó pendre-les !! (aplaudiments). Demanant lleis, fem actes, i fem ús d'una veritable autonomia". (ovació)

Bastardas acabà dient : "Com més vida tinguin els municipis més força tindrà la Nació. Així serem dignes hereus del Conqueridor i els nostres successors estaran satisfets de l'herència que els llegarem".⁹

La repercussió de les manifestacions de l'Alcalde Bastardas, no es fan esperar, i alguns diaris de Madrid, es fan ressó de les seves paraules, tot comentant-les :

"La personalidad de Cataluña se acusa cada dia más enérgicamente y ciego será quien no lo vea. Aquí el caciquismo central anda a vueltas con el cierre de ese teatro que se llama Parlamento, y con esas intrigas acerca de la predominancia de los Melquidades sobre los de Moret, o les de Moret sobre los de Melquidades; todo ello para conquistarse varios señores, carteras y actas y puestos bien retribuidos . Allí Barcelona anda en fiestas, congresos, cabalgatas, excursiones, pero hasta cuando se divierte, Cataluña labora, labora en una nueva vida de grandeza y progreso".

"El caracter de esas fiestas no puede ser desconocido por nadie . Son las fiestas de la autonomia. La idea está en todas las almas y la palabra en todos los labios".

"No vale que el odio del caciquismo central la falsifique como se falsificaron en horas trágicas otras ideas para rechazar a sangre y fuego justas demandas que, a tiempo atendidas, nos hubieran e-

vitado bochornos y sangre".

"Cataluña quiere la autonomía como la quieren otras regiones españolas. La diferencia única está en que Cataluña la pide y sabe pedirla en tanto que otras, aprisionadas aún por oligarquias que se llaman Montero, Pidal, Romanones, Moret, etc, etc, carecen del vigor suficiente para la demanda".

"Ahí está el cierre del Congreso de Historia dándonos la clave de casi todo el problema catalán, que hoy sólo se llama problema y mañana puede llamarse conflicto."

"Bastardas desde la presidencia del Congreso, llevando por su cargo la representación de Barcelona, que es la de Cataluña entera, ha dicho claramente, enérgicamente : "Si no nos dan la autonomía, debemos tomarla".

"La hipocresía ambiente se echará las manos a la cabeza, vestirá saco y ceniza, dirá cual de costumbre, pestes de Cataluña, hasta quizás pida, como otras veces, que sea arrasada y sembrada de sal."

"El patriotismo rabioso de los que creen que se pierde la patria si ellos pierden los feudos, no sabe otras canciones".

"Nosotros también tenemos la nuestra, más desinteresada puesto que ni tenemos, ni queremos logros políticos de ninguna especie".

"Y nuestra canción se traduce ahora en un aplauso para Cataluña y para aquellos sus hombres que saben hablar claramente, energicamente". ¹⁰

Si les seves paraules, eren diferentes de les de qualsevol Alcalde de R.O., també ho eren les seves maneres de treballar. La seva disponibilitat pública, d'un home públic, era reconeguda i en certa manera volguda per l'opinió. "La Publicidad" afirmava que "el Alcalde está siempre visible", senyalant que "dió orden el Sr. Bastardas de que a cuantos le solicitaran se les diera entrada en el despacho".

"Igualmente incurre el Sr. Bastardas en la originalidad de querer saber lo que firma y muchas son las veces que hemos admirado su resistencia". ¹¹

Passat aquell estiu, i complint un acord del Consistori, el dia 3 de setembre viatgen a Saragossa una Comissió de l'Ajuntament presidida per Bastardas, per inaugurar una sala de l'Exposició Hispano-Francesa, a on hi son exposades obres d'alguns museus barcelonins.

La representació barcelonina, i catalana, és rebuda triomfalment.

En el banquet principal en honor seu, Bastardas aprofita per dirigir algunes paraules d'esperit autonomista; es dirigeix primerament a la premsa "que representen l'opinió", perquè "jo sento per la premsa un profund respecte, ja que ella és la que dirigeix, la que representa l'opinió del poble. Jo admiro a la premsa quan ella és la llum del progrés, quan dirigeix les multituds envers l'ideal. Però quan aquesta premsa, per un odi mal contingut, dóna sentits diferents als que en realitat els actes dels homes o dels pobles tenen, jo aleshores penso com el poeta Bartrina quan diu: "Quin punyal la ploma".

"Segui vosaltres -continua dient Bastardas- refent la vostra personalitat, acuseu bé les línies característiques de la vostra manera de ser, formeu tots junts aquest conjunt de bella varietat que ha de fer més fonda la unitat espiritual entre tots els pobles germans".

"Amb aquesta exposició empreneu ja, aquest camí que us portarà a la afirmació de la vostra personalitat. Això no vol pas dir, que pel vostre jo, oblideu el comú de tots, doncs Catalunya també és com vosaltres, disposada a sacrificar-se per Espanya, però sempre que aquest sacrifici sigui fruit espontani d'ella mateixa, mai imposició de ningú, doncs no vol que ningú se li imposi en les coses que són de l'ordre de la seva consciència, i menys quan aquestes imposicions vinguin dels que volen monopolitzar el patriotisme".

"En nom d'Espanya, igual dret tenim a parlar-hi nosaltres els catalans com vosaltres, com els andalusos, com els gallecs i com els castellans, com tots els que som col.laboradors, amb el propi treball a l'obra del seu enaltiment". (ovació)

"Acabo brindant pels ideals que fan forts els pobles, però també aixeco la copa pels homes que encarnen aquest ideals i lliuten per convertir-los en realitat".

"I pensant que la dona ha ajudat a fer-vos grans i ha treballat en les vostres lluites, jo aixeco la copa per la dona aragonesa"¹²
Com que en aquest viatge hi anava també d'altres membres no regidors de l'Ajuntament, es produí alguna extralimitació política que afectava a la causa defensada per la Comissió.

Per això, a la tornada el lerrouxista Zurdo Olivares, demanà explicacions en la primera sessió que Bastardas torna a presidir. Aquest es veu obligat a donar explicacions, sobretot pel que fa a les seves paraules i les repercussions polítiques que el viatge a Saragossa comportaven en benefici de Barcelona i de tot Catalunya.¹³

La dimensió política de tots aquest actes és palesa, i l'Ajuntament, entra també a formar part dels atacs que la premsa madrilena particularment ofería a Catalunya, i al desig autonomista d'aquesta.

Entretant la repressió produïda d'ençà la llei de jurisdiccions continuava; empresonaments de periodistes, literats etc.

Els parlamentaris catalans han enviat un telegrama a Maura, protestant-ne. Els sectors lerrouxistes de Barcelona, no semblen pas aliens a aquesta política governamental.

Les vagues obreres, fan moure els sectors controlats pel moviment de "Solidaridad Obrera", així com els seus contrincants del partit Radical, que Lerroux havia creat d'ençà l'expulsió de la Unió Republicana.

La Solidaritat Catalana, restava esmortuïda, i els senyals polítics de noves eleccions impedié mantenir la unitat.

En aquestes circumstàncies es anunciada la visita d'Alfons XIII a Barcelona, i Bastardas, aconsellat per la reputació republicana, que sincerament practicava, no volgué ser-hi present.

El 8 d'octubre comunica, que degut a estar malalt havia entregat la presidència de l'Alcaldia a Francesc Puig i Alfonso, "primer" Tinent en funcions de l'Ajuntament.

El problema que es plantejava posava a prova l'Ajuntament i a Bastardas, que podia esdevenir segons la política adoptada el blanc de les ires lerrouxistes o regionalistes.

La reputació política i el prestigi popular que Bastardas tenia com a Alcalde republicà podien ara esborrar-se.

"Així que tingué notícia del viatge regi -explica el mateix Puig i Alfonso-¹⁴, l'amic Bastardas, que actuava d'Alcalde accidental, es posà malalt per consell dels seus amics polítics. En virtut d'aquest contratemps em vaig d'haver d'encarregar de l'Alcaldia i esperar l'arribada dels Reis".

"La meva actuació durant les reials jornades era bon xic compromesa, i per tal de quedar bé necessitava gaudir d'una absoluta confiança i de certa llibertat de moviments, tant per part del Governador Civil, com per part de l'Ajuntament, compost en la seva majoria d'elements anti-monàrquics ".

"El Governador Sr. Ossorio, amb el qual vaig canviar impressions, no posà cap trava a les meves iniciatives i desigs, de tal manera que ni abans ni durant l'estada dels Reis a Barcelona, no tinguerem diferències ni topades de cap mena".

"En indicar-li que el meu desig, si els Reis visitaven la Casa de la Ciutat, era de donar-los la benvinguda en català, no hi va trobar cap inconvenient, ans el contrari, li va semblar que donada la meva significació política, tenia gairebé l'obligació de fer-ho".

"Vaig aprofitar l'ocasió per asseblar-lo que acabava de publicar un ban en català, recordant certs preceptes sanitaris, cosa que no havia fet encara cap Alcalde,..."

"La meva missió -escriu Puig i Alfonso-, consistia aconseguir que l'Ajuntament no posés traves ni inconvenients a la meva gestió amb motiu del viatge regi. Em convenia la presentació i aprovació consegüent d'una proposició que em permetés d'actuar lliurement a cobert de qualsevol vot de censura que pogués intentar algun sector polític del Consistori . He de confessar que tots els companys es portaren amb mi admirablement , car tots, sense excepció, fent-se càrrec de la meva situació, em donaren tota mena de facilitats. La proposició que jo desitjava que és votés fou, precisament redactada per Layret, en tals termes, que no s'esmentava per a res el viatge dels Reis i em permetia disposar de tots els elements que em fossin precisos sense necessitat de sol·licitar-ho i, al mateix temps, em proporcionava una absoluta llibertat de moviments, indispensable per a l'efectivitat de la meva actuació".

L'endemà de l'arribada d'Alfons XIII, i tal com estava previst, visitaren l'Ajuntament i foren rebuts per Francesc Puig i Alfonso que actuava, com hem dit d'Alcalde accidental.

Puig i Alfonso dirigí unes paraules en català de salutació, formals i dignes, però sense entrar en cap de les reivindicacions polítiques i administratives que en aquell moments l'Ajuntament

tenia plantejades : autonomia municipal, eficàcia contra el centralisme, terrorisme, etc ¹⁵.

Era evident que un parlament en català, ja significava un determinat punt de vista polític, que els regionalistes no podien deixar de banda, però Puig i Alfonso, no va introduir-hi en les seves paraules, res que pogués aportar més tard un conflicte polític. Conflicte des del punt de vista de Catalunya, és a dir mirat des de la perspectiva catalana. Però a Madrid, que era a on existien les tertulies i les reunions entre diputats i senadors, les paraules de Puig i Alfonso, no caigueren bé, i serviren també per mantenir viva la política anti-regionalista i anti-republicana de sectors polítics concrets, i que aprofitaven l'avinentsa per crear un problema a Maura.

No cal dir que, un cop acabada la visita regia, l'Alcalde Bastardas es posà bo i retornà tot seguit a l'Alcaldia.

Sense deixar ni uns dies de repòs, el 10 de novembre, recomençava ara una nova tabda d'interpel·lacions, sobre l'estratègia i el viatge dels Reis a Catalunya, mentres s'acusava a l'Alcalde accidental, de dirigir-se amb una llengua que no era la nacional.

El diputat Rodrigo Soriano, "en un discurs quilomètric, tot ple de inexactituts i suposicions", interpel·lava a Maura.

"Durant més de dues hores va estrar tractant del viatge dels Reis, fent-ne la crítica més apassionada i atacant, amb duresa, el President del Consell de Ministres".

També prengueren part altres diputats, sobresurtint Celleruelo quan expressà la perplexitat de la visita real a l'Ajuntament de Barcelona ;

"¿Para qué tenía que visitar S.M. el Rey en su despacho al Alcalde accidental de Barcelona ? Ni esas visitas son usuales, ni estan consentidas por las reglas y costumbres de prescribe la etiqueta palaciega. Se explica perfectamente que agradecido el Rey a las pruebas de afecto y adhesión que le habia dado el pueblo catalán, acordara tener una recepción en el Palacio de sus representes y que con aquella solemnidad con que se reúne en extraordinarias ocasiones el Concejo, recibiera al Ayuntamiento de Barcelona, hablara con los concejales y al mismo tiempo recibiera los homenajes que le son debidos".

"Pero se aconsejó al Rey que se presentase en el despacho de un Alcalde accidental, que no representaba al Ayuntamiento porque no se puede decir que era el representante del Ayuntamiento cuando todos sabemos que ese Ayuntamiento, desde que se anunció la visita regia, estaba en dispersión, y lo único que allí representaba el Alcalde accidental y los Concejales que estaban a su lado era la derecha de la Solidaridad. De manera que esa visita ni puede disculparse como prueba de consideración a la Ciudad de Barcelona, sino que fue una prueba de consideración a la derecha solidaria".

"No sólo ocurrió esto sino que se obligó a S.M. el Rey a oír un discurso tendencioso escrito en catalán y que a él contestase en tonos que no son usuales y obligados cuando se trata de Potencia a Potencia, causando este precedente tan lamentable efecto en los espíritus monárquicos, en razón de que ponía en poco airosa situación a su representante y lastimaba sus prestigios, que dudo yo que haya un solo monárquico, sin excluir a los amigos incondicionales del Sr. Maura, que aplauda, que apruebe, ni siquiera que disculpe el consejo dado en aquella ocasión a S.M. el Rey".

La contesta de Maura, a aquestes i a d'altres paraules del diputat Celleruelo foren les següents :

"A S.S. les parece que los discursos que pronunciaron los representantes de esas Corporaciones populares no son agradables y yo no tengo porqué discutirlo, porque yo no he aconsejado a esos representantes ni les he dictado esos discursos. Yo supongo que S.M. el Rey va a esas poblaciones a oír la voz de los representantes de las mismas. ¿Tiene S.S. algo que decir de la contestación que he aconsejado yo, porqué del texto de la contestación sí que respondo íntegramente ?".

El diputat Celleruelo respón :

"En esto yo desearía que el Sr. Presidente del Consejo de Ministros, que conoce tanto nuestros usos y costumbres, sobre todo los usos y costumbres de los Reyes, me dijera en que recepción de Cataluña ha recibido al Rey un Alcalde accidental leyéndole un discurso".

Maura :- "Si no lo ha leído ahora !, lo ha pronunciado".

Celleruelo :- " ¿ Y la contestación?"

Maura :- "La contestación como dada por mi a S.M. está escrita y de ella respondo. ¿Porqué he de responder yo del discurso ?"

Celleruelo continua :- "Pero si no estaba el discurso como declara S.S. ¿porqué estaba escrita la contestación? Si no conocia S. S. con anticipación el discurso del Alcalde ¿Cómo se ingenió para dar por escrito contestación congruente?"

Maura contesta :- "Pues está escrita la contestación; ahí tiene S.S. lo que son las cosas".

Celleruelo :- "Eso es contra toda costumbre y eso es tratar de Potencia a Potencia con el Rey un Alcalde accidental".

Maura :- "De cortesía a cortesía".

Celleruelo :- "Poniendo, ya lo he dicho antes, la institución monárquica en una situación muy poco airosa".

"Ni en un discurso ni en otro (es refereix al de Puig i Alfonso, i al de Prat de la Riba), se ha hecho declaración ninguna respecto a la nacionalidad, a la intangible nacionalidad española".¹⁶

Però la cosa no acabava aquí, doncs en la sessió del Senat, l'ex-ministre Calbetón, tot parlant contra la llei d'Administració Local, va introduir-hi una significativa al·lusió als fets del viatge real i als discursos pronunciats;

"No quiero hablar de los nacionalistas catalanes en la forma clara en que lo he hecho respecto de los de Vizcaya, porque no sé quiénes son, ni adonde van. Ya sé que los representantes de Cataluña, en el Senado, ninguno de ellos es anti-español: por consiguiente, a ellos no van dirigidas mis frases, mis censuras, ni mis dudas. Pero detras de ellos y al lado de ellos ¿quien duda de que existe en Cataluña un germen morbosos de separatismo?"

"Pues qué ¿no son señal evidente de la existencia de ese germen morbosos, no solo las declaraciones de que ayer se hizo eco el Sr. Conde de Esteban Collantes, sino ese afan de hablar hasta al Jefe del Estado en una lengua que no es la nacional, incurriendo en el defecto de groseria y mala educación en que incurre toda persona que habla a otra en una lengua que ésta no entiende, cuando el que habla conoce la de aquel a quien se dirige? ¿No es esto un germen morbosos y un acto de mala educación insoportable y que sin embargo, se ha dado frente a S.M. el Rey?. Hay que decir las cosas con entera claridad. Jamás un Alcalde ni un Presidente de Diputación vasco, ha hablado en vascuence a S.M. Hubiera parecido eso, el acto de mayor groseria y de peor educación que pudiera cometerse. Sin embargo, eso se ha hecho en Cataluña, porque allí

se cree que de esa manera se demuestra que se es catalanista y nacionalista. Por eso conviene tratar de esas cosas para que no haya confusiones ni equívocos y todos vayamos a la realización del bien supremo de la Patria, que consiste en el bien de todas y cada una de las provincias que la constituye". ¹⁷

En contraposició, la reacció a Barcelona de les paraules que Puig i Alfonso adreçà al rei, tenia un altre sentit ; "La Publicidad" en una crònica titulada "Bastardas, Alcalde", diu que "pensábamnos depararia el Destino ocasi3n de felicitar al segundo Teniente de Alcalde e inteligente librero D. Francisco Puig i Alfonso, por haberle sido concedida, entre otras mercedes reales que la de hablar con D. Alfonso de empedrados y paseos y besar atentamente al Rey la mano, el dia en que regresó a la Corte, la gran cruz de Isabel la Católica, premio muy merecido a la habilidad de haber hablado en catalán al Rey, sin hablarle "claro", que era el deseo de los que siendo mayoría en el Ayuntamiento, ostentan la representación de la mayoría de los barceloneses". ¹⁸

De semblant "El Poble Català", tot criticant el ban que Puig i Alfonso ha fet publicà durant l'estança en lá presidencia de l'Alcaldia, (ban publicat en dos versions, català i castellà) escriu "que ningú agraeix el ban bilingüe, perquè els nacionalistes veuen en el poruc equilibri d'un Alcalde que té posat un peu al Ministeri de Governació i un altra a la Lliga Regionalista..", i afegeix que "l'Alcalde de Barcelona deu escriure les seves ordenances en català, relegant el castellà a tot allò que sigui de llei. ¿No és un exprés manament de la Ciutat oficialitzar, donar honors a la paraula dita en català ? Aquest sentiment deuria fer-se presenent al Sr. Puig i Alfonso, quan va parlar al rei en català. I si en un acte solemne, com és la salutació del representant de la Ciutat al Jefe de l'Estat, és fa ús de la llengua catalana, perquè no donarli una consagració definitiva en aquelles tasques que són normals, prdinàries en la nostra vida municipal?"¹⁹

Pocs dies abans de començar la campanya electoral, previ acord entre Cambó i Salmeron dimiteixen els diputats a Corts Suñol, i Junoy, tenint així la possibilitat de que la Solidaritat Catalana vagi al copo a les quatre vacants produïdes a Barcelona.

Els darrers mesos de solidaritat, són aprofitats al màxim. Una de les manifestacions solidàries, és el gran miting celebrat al Pa -

lau de Belles Arts. Aquesta vella aspiració de les comarques lleidatanes té en l'Ajuntament de Barcelona un aliat de pes. En la sessió del 26 de novembre, el Consistori havia facultat a l'Alcalde perquè una Comissió hi assistís; per això Bastardas i quatre regidors més, ocuparen la taula de la presidència del gran miting que es celebrava.

Bastardas dirigeix unes paraules d'encoratjament i es compromet públicament, a que qualsevol problema que es presenti, l'Ajuntament el prendrà com a seu i lluitarà al costat dels lleidatans perquè es faci realitat l'aspiració popular del ferrocarril, doncs "vol Barcelona que no la considereu com a pàtria dels barcelonins, sinó com a pàtria de tots els catalans".

Aquesta oberta posició a favor del problema de comunicacions ferroviàries amb les comarques lleidatanes, que l'Ajuntament havia tingut, va donar peu a que "La Publicidad" del 1 de desembre publicés un elogi de Bastardas. El text era aquest :

"Que ciudadano de Barcelona recuerda que de algunos años a esta parte hayamos tenido Alcalde popular y que éste haya recibido consagración pública de afecto y estima de la opinión, no sólo en un acto público para proclamar un triunfo obtenido por los legítimos representantes del pueblo, sino no después de terminado el acto, como ratificación de la caurosa simpatía exteriorizada?"

"A los republicanos afectos a Solidaridad Catalana ha de envanecernos que nuestro amigo Bastardas, ostentara en el miting celebrado en el Palacio de Bellas Artes en pro de la construcción del ferrocarril del Noguera Pallaresa, la más alta representación de la Ciudad y que en elocuente arenga transmitiera a nuestros hermanos de la comarca leridana el apoyo de Barcelona en pro de sus intereses". ²⁰

D- LA DRETA I ELS LERROUXISTES CONTRA ELS PRESSUPOSTOS MUNICIPALS
Acabem l'any polític municipal i els pressupostos encara estan pendants.

L'ímpetu solidari ha minvat considerablement, i les forces integrants d'aquella aliança parlamentària i electoral, busquen ara aprofitar-ne al màxim, els guanys obtinguts.

La Lliga voldrà assumir ja el paper hegemònic que la Solidaritat Catalana li ha concedit, i en les properes eleccions legislatives albira un èxit important.

A l'Ajuntament defensarà una política contrària als nous pressupostos elaborats sota la direcció de Francesc Layret. L'obstrucció consistorial regionalista, implica obertament una tendència a desfer la Solidaritat Municipal, que provoca un intent de bloqueig de la política municipal de la Unió Republicana.

Els republicans radicals, veuen també una certa possibilitat electoral davant la desfeta solidària i es troben excitadíssims pel probable retorn de Lerroux. Si el líder radical logra un acte de diputat, podrà tornar amparant-se amb la immunitat parlamentària, dirigint directament el nou període polític que comença amb la previsible dissolució de la Solidaritat.

Lerroux, es trovava a l'estranger i era acusat com a instigador de violències, per tant la seva tornada, era esperada com a una possible resurgiment del partit que oferiria així una semblança més revolucionària, cara als electors.

A l'Ajuntament, els radicals, boicotejaran també els pressupostos municipals, perquè representen massa l'últim intent reformista dels republicans nacionalistes, cara a deixar les finances ordenades, i els lerrouxistes preveuen que en les properes eleccions a celebrar el maig de 1909, tindran un triomf assegurat, no volguen trobar-se amb uns pressupostos que els lliguin o els coaccionin, per la possible reforma d'hisenda que els projectes de Layret representen.

Les tàctiques polítiques dels grups representats en el Consistori, comencen ara a desenvolupar-se, davant el curt termini de vida que li queda a aquest Ajuntament democràtic (6 mesos).

La renovació de la meitat dels regidors del Consistori, que ja havia d'haver estat produïda a l'any 1907, i que Maura amb la llei d'Administració Local va paralitzar, donan ara els seus fruits: cansanci polític, intrigues, boicots i divisions.

Aquesta és en certa manera l'actitud dels grups d'oposició en el Consistori davant l'acabament de la legalitat d'aquell Ajuntament que ha estat de moment el de més llarga durada (cinc anys i mig).

La recta final municipal, comporta aquestes diferències, i l'anxietat davant els pocs mesos que falten per la composició d'un nou Ajuntament, serveix per preparar les tàctiques que donguin en les noves eleccions l'avantatge necessari per controlar de nou el Consistori.

Aquest propòsits son evidents a partir del desembre de 1908, quan Layret, presenta, amb un cert retard, els pressupostos elaborats per la Comissió d'Hisenda, que ell presideix.

L'intent de la Comissió és de compondre uns pressupostos que serveixin per disminuir considerablement -per no dir anul·lar- el dèficit crònic i tradicional que l'Ajuntament barceloní arrosega. Malgrat la nova situació financera que l'Ajuntament té, degut principalment al Contracte de Tresoreria amb el Banc "Hispano-Colonial", i la reconversió de la Deuta Pública, que durant aquest anys la Solidaritat Municipal ha aconseguit, el dèficit encara es manté a un nivell alt i bloqueja la possibilitat de mantenir i vigoritzar el ritme de les obres públiques barcelonines que l'Ajuntament actual considerava com a necessitat pública i popular. "Pel març de 1905, el dèficit diari de l'Ajuntament de Barcelona era estimat en 20.000 pessetes, la qual cosa implicava una línia catastròfica per a les finances municipals".²¹

"Després de molts anys de passivitat davant aquest estat de coses, la situació és afrontada amb coratge". Ildefons Sunyol, "n'havia estat precisament l'iniciador. El seu mandat municipal resultava molt fructífer en qüestions de caràcter econòmic. Podia apuntar-se el mèrit addicional d'haver incorporat a l'Ajuntament com a cap del serveis d'Hisenda, un especialista tan competent, però d'història tan malvista per la gent de dreta, com Pere Corominas".²²

D'ençà de llavors, la qüestió del dèficit municipal tingué repercussions cada fi d'any, en elaborar els pressupostos municipals. Ara és el moment oportú, per arribar a una solució que si bé en teoria és considerada quasi perfecta, a la pràctica pot no ser-ho. Layret té interès en lograr aixugar aquell dèficit. Si els pressupostos de 1909, surten aprovats, es podrà ben dir, que el Consistori de l'Ajuntament de 1908 havia logat, després de lluitar durant cinc anys, acabar un dels principals problemes de l'Ajuntament barceloní i deixar a la Corporació preparada per la continuació de la reforma, de les obres d'infraestructura sanitària, cultural i social.

En aquest intent la Comissió d'Hisenda hi esmerçà totes les seves hores. El treball fou difícil i pacient, i això fou en part la causa del retard en la presentació. D'alguna manera però, els pressupostos municipals per a 1909, es trobaran ja amb unes condicions polítiques consistorials adverses, que d'haver-se presentat un parell de mesos abans, no haurien existit tan clarament.

L'intent, doncs, de Layret, serà promoure una sèrie de canvis petits, però fonamentals en els impostos que l'Ajuntament gravava i subsanar la política creditícia que la Corporació mantenia.

La recollida del nou capital permetria a l'Ajuntament llençar noves emissions de Deute Públic i poder pagar els seus interessos, sense veure's desbordat per improvitacions i defectes de càlcul que feien altres vegades fallar la disponibilitat monetària de la Corporació.

En la Memòria de la Comissió d'Hisenda, es presentà l'avant-projecte de Pressupostos Municipals per a l'any 1909.

En línies generals, aquest avant-projecte conté les següents partides :

PRIMER - El pressupost efectiu, s'eleva a 26.615.839,87 ptes.

D'aquestes, el 24% van destinades a d'altres institucions no-municipals :

- Impostos sobre consums	3.234.411,68 ptes
- Contingent provincial	2.549.208,00 ptes
- Presó del Partit judicial.....	372.241,52 ptes

La deducció d'aquestes quantitats de la xifra de pressupost efectiu primera, dóna un resultat que serà tal com queda el pressupost autèntic xifrat en 20.409.978,67 ptes. És a dir que aquest pressupost comparant-lo amb els d'altres anys, significa el pressupost més reduït d'encà de 1903, i per tant les acusacions en contra del avant-projecte, en el sentit de que és dels més elevats no tenen cap classe de justificació

Comparem doncs els pressupostos , per adonar-mos tot seguit, que estem en una situació real pressupostària ajustada, que representa obligar a l'Ajuntament a fer-se finançar els seus deures públics, per mitjà de una política de crèdits i no com fins ara s'havia fet amb l'endeutament constant i perillós i l'augment de taxes populars.

ANY	PRESSUPOST ORDINARI	EXCES SOBRE PRES.1909
1903	29.570.751.- ptes	2.482.340.- ptes
1904	28.763.217.- "	1.675.307.- "
1905	28.608.415.- "	1.520.504.- "
1906	29.661.361.- "	2.573.450.- "
1907	30.460.592.- "	3.372.682.- "
1908	28.122.795.- "	1.034.888.- "
1909	27.087.910.- "	que descomptant la quantitat fixada en la llei de moratòries de ptes 472.070.-, queda fixat el Pressupost en els 26.615.411.- pessetes mencionades abans.

De cada duro que els ciutadans de Barcelona pagaven a l'administració municipal, quedaran tan sols en el seu poder 3,80 ptes, i les 1,20 restants, serviran per pagar a l'Estat i a la Diputació. Aquest nou projecte de pressupostos, no augmentava d'una manera sensible les cargues del contribuïent i en canvi proposava algunes desgravacions en benefici del comerç i de la indústria; "No aumenta las cargas del contribuyente, porque en su parte más fundamental se limita a substituir seis arbitrios suprimidos por uno nuevo más racional y llevadero," que significa tan sols el 2% sobre el total producte dels arrendaments d'una finca urbana.

Els sis arbitris que ara han de desaparèixer son els que graven la construcció, la neteja, la conservació de clavagueres, les tribunes, els parallamps, el de reconeixement d'edificis, el de toldos i cortines i el de llicències i obres.

SEGON :- L'avant-projecte representa un progrès en l'ordenament de la Hisenda Municipal i la racionalització dels ingressos, iaxí com un càlcul més real de les possibilitats ciutadanes en matèria tributaria.

TERCER:- L'avant-projecte pot arribar a nivellar els pressupostos, contribuïnt així a consolidar el crèdit municipal.

"Si el Ayuntamiento y la Junta Municipal consagran la obra de la Comisión (D'Hisenda) es completamente seguro que los ingresos reales importarán por los menos 24.066.631.- pesetas, y que los gastos efectivos no excederán de 26.549.208.- pesetas, por donde resulta que el déficit no será mayor de 2.549.208.- pesetas."

"Ahora bien, sin necesidad de presentar cuadros de comparación puede aformarse que desde antes de la agregación de diversos municipios al de Barcelona, no se ha liquidado un sólo ejercicio en el que el déficit total no haya sido considerablemente mayor".

"Per es muy posible que este proyecto sea ya el avance de una nivelación definitiva, por lo que podría desde luego, denominarse Presupuesto de Nivelación. En efecto, el dictámen de la Comisión del Congreso sobre el Proyecto de Reforma de la Administración Local, proponía sin compensación alguna, la supresión del contingente provincial", que en aquest cas pujava 2.549.208.-ptes, que és exactament el déficit calculat, de manera que podia arribar-se a la total nivellació pressupostària.

Era, evidentment, un intent de deixar un marge de dèficits possible que podria, en cas d'aprovar-se el projecte d'en Maura, que estava pendent de discussió i aprovació a les Corts, aixugar-se. Si en el Congrès arribava a guanyar el criteri en que es recolza la llei promoguda per Maura, és a dir, que els sacrificis monetaris per dèficits tributaris etc, no els havia de suportar el municipi, sinó l'Estat, Barcelona podria a finals de 1909, tancar el seu exercici econòmic amb una victòria política, que seria la propia nivellació dels pressupostos, o si es vol, la desaparició dels dèficits crònics que s'arrosegaven d'ençà molts anys i que amb els canvis polítics en l'Ajuntament de Barcelona, produïts els primers anys del segle, i en feren responsables als Consistoris democràtics.

De tots aquest canvis, és evident que el que preocupava més als ciutadans que eren propietaris d'immobles, era el nou arbitri sobre els lloguers.

Podem dir, que justament aquesta era l'única reforma d'importància del projecte de pressupostos per a 1909.

D'ençà de 1902, en que un 16% de la contribució territorial, fou descomptat del municipi, totes les Corporacions es veien obligades a inventar-se nous impostos o arbitris, per subsanar la seva "economia rural", quan en realitat necessitaven d'uns pressupostos autènticament moderns i ajustats a la realitat de la ciutat. Dins de la Comissió d'Hisenda que havia elaborat el projecte dels pressupostos municipals per a 1909, s'havia posat de manifest un punt de coincidència total, i que no escapava a ningú que es fixés el que representava la construcció urbana en l'eixample barceloní; aquesta coincidència era que existia una manifestació local de riquesa en el fet de la propietat territorial, senyalant

que la "vivienda humana" és un signe exterior més o menys segur de la potència econòmica de la persona, sobretot si se'n era el propietari, i en aquest cas l'Ajuntament de Barcelona podia gravar aquesta demostració de riquesa amb un arbitri que serveixi per millorar ostensiblement les arques municipals.

"La Comisión -senyala "La Publicidad", en la "Memoria de la Comisión de Hacienda"-, encuentra justificadísimas las quejas de las Asociaciones de propietarios que se lamentan del elevado tipo del impuesto que percibe el Estado. Seguramente en pocos países existe una contribución territorial tan gravosa como la que pesa sobre la riqueza urbana, y especialmente sobre la que radica en el ensanche. Pero esta razón poderosísima para reclamar del Estado que reduzca a sus justos límites la tributación que impone a su beneficio, no puede alegarse en modo alguno para justificar que el Municipio de Barcelona siga viviendo a costa del comercio y de la industria y de los impuestos sobre el consumo".

Per això, "es altamente injusto que se clame contra la Administración municipal, porqué a demás de las licencias para obras, se proponga gravar con un simple 2% el importe del inquilinato, sólo porqué el Estado percibe una contribución muy alta".

Es il·lustratiu el següent quadro dels ingressos municipals de Barcelona, distribuïts per conceptes generals :

Propietaris i Serveis municipals....	2.353.184,52	10,00%
Indústries i comerç.....	2.683.668,35	11,50%
Consum (alimentació i altres).....	16.859.330,00	71,40%
Propietat urbana.....	370.354,00	1,60%
Cèdules personals.....	1.350.000,00	5,50%
TOTAL.....		
	23.616.536,87	100,00%

Si a aquesta composició d'ingressos hi afegim el nou arbitri d'inquilinat que es proposa en el projecte, arribarem a obtenir tan sols el 3,50% en concepte de propietat urbana.

Aquest era un dels punts claus de la campanya contra el Pressupost municipal de 1909, que les dretes promovien.

"No anima a la Comisión de Hacienda ningun sentimiento de hostilidad hacia la propiedad territorial de Barcelona, como sin duda alguna no lo suponian las diversas tentativas llevadas a cabo por

las anteriores Comisiones", però és evident, com senyala la Memòria, que si s'ha de gravar amb un nou arbitri municipal, s'ha de fer de forma justa. És possible doncs gravar encara més, les cèdules personals, que ja ho estan en el límit que la llei senyala?, o per ventura és just ampliar l'arbitri sobre el consum (alimentació i altres), que perjudiquen sensiblement els preus de cost, la capacitat adquisitiva de les classes populars, ja de per si tan migrada, i augmentar així l'índex de l'impost, quan aquest arriba ja a ésser el 71,40% del total ?.

En aquest aspecte, era evident, que calia anar a buscar la font directa del capital, és a dir a anar a buscar als sector rics de la Ciutat, perquè contribuïsin amb més justa distribució a paliar els deutes municipals. En aquest sentit l'arbitri sobre la riquesa urbana , era un dels punts claus.

Per altra part, a tot Europa, s'imposava anar desgravant les mercaderies, i el consum públic, que feia augmentar les possibilitats adquisitives de la població; per això, en moltes ciutats del centre d'Europa, els arbitris sobre els consums, eren ínfims.

A desgrat de tot així, "la Comisión de Hacienda ha procedido guiada por un sentimiento de equidad y justicia. Ninguna mira de carácter político, ningún propósito de favorecer o perjudicar a una clase social, podría prevalecer entre personas pertenecientes a tan diversas agrupaciones como las que forman parte de la Comisión".

Perquè en el cas d'arribar-se a suprimir el dèficit pressupostari municipal, podria llençar-se nova Deuta Pública, i aquesta ja no seria una despesa, sinó una inversió de capital, que podria dirigir-se en l'adquisició de finques, en l'instal·lació de nous serveis, en l'urbanització dels carrers, en obres de sanejament, etc.; però per fer això, la Comissió assenyala que "entre los gastos ordinarios de cada año se apartará aquella cantidad que el estado de la Hacienda Municipal permita, y con esta cifra se formará la primera anualidad de un empréstito que represente la cifra de las obras nuevas, de las urbanizaciones, de las nuevas instituciones de cultura, que hayan de realizarse durante el año". "El aumento anual de los recursos ha alcanzado en estos últimos tiempos a 500.000.- ptas -año, y si este aumento procura mantenerse en el futuro, el Municipio podrá emitir deuda por 10.000.000.- en cada ejercicio, sin que esta deuda pueda perjudicar el crédito

de Barcelona, ni provocar por sí sola la reaparició del déficit". "Esto es lo que representa desde ahora la anualidad de 50.000.- ptas consignada en el Ante-proyecto de Presupuesto ordinario para 1909. Hubiera sido una imprudencia consignar una cantidad mayor cuando todavia el déficit subsiste, a no ser que se suprima sin compensación alguna el contingente para gastos provinciales. Si esta reforma se realiza, desde el año próximo el Ayuntamiento contará con el esfuerzo de 500.000.- ptas que ofrece el progreso constante de la ciudad y de su administración".²³

Aquesta és en síntesi el problema més greu que el Consistori té plantejat a finals de 1908.

Però com que no tothom veu les coses com la Comissió d'Hisenda de l'Ajuntament, els seus retractors inicien una campanya en contra tot just donats a conèixer l'avant-projecte de pressupostos de la Corporació municipal.

De fet és una doble lluita, perquè, si per un cantó, les associacions de propietaris són contraris als pressupostos, per l'altra voldrien mantenir l'activitat econòmica i urbanitzadora que l'Ajuntament desplegava d'ençà la Reforma de la ciutat, la qual cosa possats a una situació límit, podria paraitzar-se.

En definitiva la lluita venia dirigida pels que creien que la Ciutat no podia seguir augmentant els seus pressupostos, i que calia no gastar tants diners en obres i institucions culturals;

Pregonaven que l'Ajuntament estava esgotat, i no podia ara llençar-se a solucionar d'un manera definitiva els greus problemes financers que havia hereditat d'altres èpoques i que havia fet empitjorar les forces polítiques progressistes que controlaven l'Ajuntament.

En contraposició a aquest, hi havia els que reclamaven amb urgència una posició ferma i moderna de l'Ajuntament davant els problemes urbans, no resolts encara, tot comparant que Barcelona era encara una ciutat endarrerida en molts aspectes. Aquesta positura reclamava un esforç municipal per sortir de l'endarreriment que Barcelona patia en tots els conceptes, i que tan sols en alguns aspectes havia variat d'ençà 1903.

Però darrera aquestes dues posicions molt generalitzades, el Pressupost per a 1909, tenia uns sectors socials molt concrets, que per tots els mitjans estaven disposats a boicotejarlo perquè no fos aprovat.

En aquest procés cal incloure també els debats de les respectives sessions consistorials.

El 3 de desembre, és presentat per primera vegada el Projecte de Pressupostos municipals per a 1909. Duran i Ventosa, entrà en la qüestió per declarar que impugnava la totalitat d'aquells : és partidari de què solament es proposin les mateixes consignacions de l'any 1908, ja que l'Ajuntament està esgotat i no té l'autoritat moral de tres anys enrera.

Pel dirigent de la Lliga i regionalista Duran i Ventosa, li manquen a l'Ajuntament actual persones prestigioses, i majories àmplies que puguin ésser responsables polítiques de les reformes que ara es volen emprendre.

Davant d'aquesta posició, qu no solament es de crítica o de judici en defectes del pressupost, sinó que d'entrada anuncia la intenció d'enfonsar la totalitat d'aquells, sense però reclamar-se defensor dels interèssos dels propietaris afectats peñ nou impost. Serà Layret, com a portaveu de la Comissió que respondrà a Duran i Ventosa, manifestant que malgrat ja donava per descomptat que la transformació dels impostos suscitaria protestes dels directament afectats, no pensava pas, que fossin els mateixos regidors municipals els que cooperessin a desprestigiar els treballs de finançament de l'Ajuntament, que en aquest moments representen, el pas més gran fet fins ara, per anivellar els déficits crònics de la Corporació.

Layret no creu que l'Ajuntament estigui esgotat, sinó tot el revés, i opina que aquest té encara l'autoritat moral i política per poder resoldre una vegada per sempre els problemes financers. Creu inadmissible la teoria de què només durant els primers anys de vida dels Consistoris, poden aquests presentar canvis i reformes, i indica que fins ara no ha sapigut veure cap hostilitat de l'opinió pública barcelonina contra els pressupostos.

Acabà Layret, senyalant que "mentres l'Estat presta el seus serveis a l'antiga, però els cobra a la moderna, l'Ajuntament se li exigeix-en els serveis a la moderna, però els ha de cobrar a la antiga".

Intervé en el debat el regidor lerrouxista Pinilla, que ara és el portaveu de la minoria radical, per assenyalar que l'actitut de Duran i Ventosa és de caire polític i no económic. De semblant manera el regidor Valentí constata que la jugada de la dreta solidària, tot rebutjant els pressupostos, té la intenció de fer re-

caure les responsabilitats econòmiques de l'Ajuntament sobre l'esquerra, i criticà la negativa a assumir la participació en l'elaboració dels mateixos.

Però el regidor Valentí, que semblava amb aquesta introducció que defensava els pressupostos, es decantà per atacar-los al dir que aquests eren totalment irreal, i que la pràctica demostraria que solament tindran eficàcia sobre el paper.

Adverteix que tan ell com els radicals, votaran contra el projecte de pressupostos, malgrat reconèixer l'audàcia d'aquest, a l'inserir sobre les classes conservadores i capitalistes que detenten la propietat, l'art, la cultura, la moral i la religió.

El lerrouxista Artur Jiménez intervé per precisar que no té cap inconvenient en que s'aprovin els pressupostos presentats, perquè està persuadit, de que l'impost sobre l'inquilinat recaurà sobre els propietaris i no sobre els llogaters.

Es finalment Zurdo Olivares, que diu no creure que valgui la pena perdre els temps discutint, perquè està convençut de que els pressupostos no es posaran mai en pràctica.

Vet aquí tres posicions radicals diferents, totes elles englobades dintre la minoria lerrouxista, que desemboquen però al mateix lloc: ensorrar el pressupost (elaborat majoritàriament pels republicans solidaris), i deixar les coses tal com eren, perquè el nou Consistori surgit de les eleccions municipals del mes de maig, resolgui al seu gust la qüestió.

Aquesta positura, directament lligada al propi convenciment de que les properes eleccions seran una clara victòria lerrouxista, portarà altre volta a fer coincidir els interèsos dels radicals lerrouxistes amb els interèsos dels propietaris territorials i de la dreta regionalista barcelonina en general.

Les votacions sobre el projecte dels Pressupostos, en la seva totalitat, no donen cap sobresalt: són aprovats per 19 vots contra 9. Voten a favor els republicans solidaris, els regionalistes i també Duran i Ventosa, així com l'Alcalde Bastardas.

En contra en canvi, només voten els lerrouxistes Mundi, Moré, Jiménez, Payà, Batlle, Palau, Zurdo, Pinilla, i Valentí.

Però la batalla no havia encara estat guanyada; i l'aprovació per la totalitat del dictamen dels Pressupostos, no significava que aquest tinguessin un recolzament que els salvés de la derrota.

Perquè faltava encara dues tramitacions importants : l'aprovació dels pressupostos article per article pel Consistori i per la Junta de Vocals Associats.

La sessió del 7 de desembre , es dedicà íntegrament a discutir i aprovar els pressupostos de l'Eixample i de l'Interior.

Malgrat les moltes esmenes presentades i les llargues discussions que feren allargar la sessió tres o quatre hores més, quedaren aprovats els dos pressupostos. La sessió del Consistori havia durat més de dotze hores seguides.

Vint dies més tard, es reuneix la Junta de Vocals Associats, per tramitar i discutir els mateixos articles del pressupost.

Existeix expectació davant la possibilitat que aquest cop els pressupostos no siguin aprovats; el de l'Eixample passa sense problema, però en arribar al de l'Interior, la votació és contrària per 31 vots contra 23.

A favor :els republicans solidaris i regionalistes i vocals no regidors situats políticament dins les corrents regionalistes.

En contra : Els regidors anti-solidaris, o lerrouxistes, i tota la dreta lligada a Defensa Social, a les Associacions de Propietaris, que són vocals no-regidors. El seu triomf provocava el primer escàndol polític en contra la Solidaritat Municipal, malgrat ja havien tingut una primera i seriosa topada , en l'aprovació del Pressupost de Cultura.

Francesc Layret, es decidí a intervenir, un cop fou realitzat l'escrutini, per indicar que els regidors que han treballat en la Comissió d'Hisenda, es sentien deslligats de qualsevol responsabilitat, davant el resultat de la votació i el fracàs del Pressupost per a 1909, i que en tot cas, ells havien decidit de no presentar-ne cap més.

Que siguin els sis regidors lerrouxistes els que confeccionin un nou pressupost -diu Layret-, ja que també són els que han votat contra la seva totalitat !.

La sessió de la Junta de Vocals Associats acabà en mig d'un escàndol al increpar-se Layret i Palau, mentre el President Bastardas feia esforços per imposar silenci.

La notícia de la derrota de les posicions municipals, en la Junta de Vocals causà indignació a la Ciutat, que disimulada, entenia que la dreta regionalista, malgrat havia votat favorablement, havia també mantingut criteris polítics en contra del Pressupost i havia mermat la credibilitat municipal, justament en els cercles

socials de la burgesia barcelonina.

Si el malestar de l'opinió pública era patent en els cercles i ateneus , la premsa també acusava el cop ;

Dos dies més tard, Pous i Pagès escriu a "El Poble Català" un article sobre la derrota dels pressupostos municipals i assenyala amb termes durs un culpable conscient de que la Ciutat no arribi a superar el seu antagonisme classista a l'hora de mantenir una vitalitat creadora que servis per situar Barcelona com una de les primeres ciutats europees :

"Què se'ls en dóna en aquests senyors vocals associats que Barcelona no tingui pressupost, si ells no han de patir-ne el més mínim ? A ells l'únic que els interessa és procurar estalviar-se les pessetes de més que els han fet creure haurien de pagar. Ells no són els representants de la ciutat; són els representants de migrats interessos. I com ells no han d'administrar-la la ciutat, com no han de passar cap angúnia si la ciutat no pot satisfer les seves atencions, sacrifiquen tranquil·lament Barcelona a l'egorisme avariciós d'aquells interessos".

"Així voten contra els pressupostos i deixen a la ciutat sense norma econòmica que regeixi la seva vida. Segurament és una cosa que no s'havia vist en part del món. Perquè si consideraven dolents els pressupostos municipals, llur dever era esmenar-los, combatent i modificant aquells capítols i aquelles partides que'ls semblessin mal encaminades. Mes això de dir a la ciutat, no tindràs pressupostos ; és a dir la teva vida quedarà paralitzada per manca de medis econòmics, i això perquè no ens agraden els pressupostos que han confeccionat els teus representants i que nosaltres no volem esmenar, mal que poguessim i deguessim fer-ho, és una cosa completament nova en els anals de l'administració del municipi".

"I això sol fa l'elogi d'aquests senyors i llur mentalitat i patriotisme". ²⁴

"La Publicidad" de l'endemà es preguntava si la votació contrària als Pressupostos Municipals s'havia produït per la falta de preparació dels vocals associats, que no havien entès res del conjunt de les mides econòmiques que aquell comportava, i havien cregut obstinadament l'adversa propaganda feta per les associacions de propietaris i del diari "La Vanguardia".

En la sessió consistorial de l'últim dia de l'any, Layret prenia la paraula per recordar al Consistori, que l'Ajuntament de Barcelona entrava en un nou any sense tenir pressupostos preparats, degut a l'obcecació de la Junta de Vocals Associats, que no volgué aprovar-los.

El regidors republicà i solidari, recordà les lleis i decrets que en casos així ordenen que s'apliqués automàticament el pressupost de l'any anterior.

Però Duran i Ventosa -que en aquest cas havia criticant durament la formació dels pressupostos per a 1909, i per tant té també una part de responsabilitat derivada de la seva actitud, malgrat que després votant a favor a provocat un confusionisme demagògic-, demanà que el que calia era presentar uns nou pressupostos.

Layret, li surt al pas, per dir-li que l'Ajuntament no podia en aquest cas i en aquests moments presentar-ne cap més.

Intervingué El regidor Valentí, per indicar que els vocals associats havien mantingut amb el seu vou en contra , una venjança política per les burles que foren sotmesos amb la seva actitud contra el Pressupost de Cultura. Li respongué Layret que malgrat pogués haver-hi un sentiment inconscient en aquest sentit, el vot dels vocals associats contra els pressupostos, és un vot precoç, doncs darrera d'ell hi han els representants de la burgesia barcelonina, i els radicals, que són representants d'un sector concret de base popular i esquerranista, el que és molt significatiu.

El mateix dia "El Poble Català" tornava a denunciar amb un editorial el "Perill Imminent" a " a imposar més i més cada vegada, els petits interèssos particulars, de l'egoisme menestral, contra els interèssos col·lectius, contra l'interès de tota la nostra vida ciutadana".

"La primera manifestació d'aquest esperit agressiu de l'egoisme particular contra la conveniència general va presentar-se quan el Pressupost de Cultura. Externament, la campanya contra aquest pressupost va fer-se a base d'una excitació en els sentiments religiosos. Però en realitat, el nervi de la campanya, lo que va fer-se servir de palanca per a moure els instruments de la manobra ultramontana, fou l'afirmació que els feien a cau d'orella, de que l'aprovació del pressupost significaria a curt terme un

augment terrible dels tributs i de tots els arbitris que el municipi cobra".

"Ara aquest egoïsme ha tornat a fer de les seves, amb motiu dels Pressupostos. No discutim si són bons o dolents els que la Junta de Vocals Associats rebutjà en bloc, per avui l'interessant és averiguar perquè els associats els rebutjaren, i el motiu el trobarem precisament en la manera com els rebutjaren. Si aquest senyors i els regidors que els feren el joc per altres raons, que ja esbrinarem més endavant, seguessin preocupat realment de l'interès de Barcelona, haurien procurat que la Ciutat pogués comptar per a l'any vinent amb un bon pressupost, discutint partida per partida i esmenant aquelles que haguéssin considerat excessives en un sentit o altra, tot procurant adaptar-les a les necessitats de la vida ciutadana i a la potència contributiva de les fonts de riquesa".

"En comptes d'això, rebutjaren els pressupostos en bloc, sense discutir res, sense voler enterar-se de res. És això el que exigia dels vocals associats el bé de Barcelona? Una sola cosa ho demostra. Rebutjat el pressupost en la seva totalitat, regirà forçosament l'anterior, el de l'any 1908, ho sigui un pressupost que s'ha saldat amb cinc milions de pessetes-dèficit".

"No és doncs l'interès de Barcelona el que ha inspirat la conducta dels vocals associats, ja que la ciutat res no hi guanya de que augmenti el seu deute, com ho demostra la baixa d'un enter sofrida pels valors municipals a Borsa. El que ha mogut als vocals associats, ha estat l'egoïsme del petit interès particular, que dels nous pressupostos, no n'ha vist altre cosa que el perill de haver-se de treure unes quantes pessetes més de la butxaca. I per salvar aquestes pessetes, no han vacilat ni un moment a comprometre el bon nom de la ciutat i rebaixar el seu crèdit".²⁵

Poques paraules més justes fan falta per explicar la posició de la burgesia barcelonina més lligada als interessos caciquils i monàrquics.

Si no doncs, quina explicació pot tenir la seva conducta, que apartada de les corrents de la Lliga en aquesta qüestió i de la mateixa conducta dels regidors regionalistes, moltes vegades confusa, s'aferrava a mantenir-se contrària a la política municipal, controlada ara per els darrers símptomes solidaris.

Però, no es pas impensable que els esforços dels regionalistes estiguessin encaminats a sembrar confusionisme i a tolerar que la política del municipi sugui deixada expressament a mans dels lerrouxistes, que en el nou Consistori es preveu tindran majoria, per motivà així un cert debacle ciutadà, reservant-se ells com a força política salvadora dels desastres d'una política municipal a mans dels radicals a Barcelona. ²⁶

Però l'article esmentat encara aporta un senyal important quan diu que " hi ha un detall que demostra fins a quin punt arriba aquest esperit d'egoisme i de mesquinesa, en certes classes socials de Barcelona. L'Ajuntament obrí ja fa dies una informació pública respecte dels pressupostos. En aquesta informació hi han acudit oficialment els representant d'una pila de gremis i estaments. I tots han fet el mateix; tots han combatut els arbitris que directament els afectaven, sense que en canvi hagin indicat la manera de substituir els impostos que combatien per altres de més justos o més viables".

"Però el més extraordinària, el que dóna la mida d'aquest estat d'esperit que s'està formant a Barcelona, i que representa un enorme perill per la futura prosperitat i grandesa de la ciutat nostra, és el que han dit els representants de l'Unió gremial i del Círcul de la Unió Mercantil. Aquests dos senyors, han coincidit en la necessitat de fer economies i fins en la manera de fer-les. Com? L'un rebaixant en un 50% les subvencions dedicades a l'ensenyança i beneficència; l'altra proposant que es suprimeix tota mena de consignacions per a aquestes subvencions". ²⁷

Ens recorden aquestes ratlles aquell escrit de Maragall quan deia : "Ah ! Barcelona, Barcelona, ciutat burgesa, humida aplanadora, ah burgesia, ah muretons i flassades, gènere tou i de poca consistència, ah mitjania en riquesa, en posició, en tot, ah! símbol de tota mitjania". ²⁸

Aquestes censures als estaments tributaris de Barcelona, tenien però un fons polític que no escapava als dirigents municipals; Quan Layret és entrevistat sobre els Pressupostos Municipals contestà : "tinc el convenciment de que la campanya obeeix a altres causes. Crec que se'ns ha combatut amb fins polítics. Es que hi ha certs elements que es preparen per a les futures eleccions municipals. I aquest elements s'esforçen en desacreditar a l'Ajuntament actual, encara que sigui sense solta ni volta, i encara que sigui perjudicant els veritables intèressos de la ciutat".

"Aquests elements intenten presentar candidatura en les eleccions vinents. La cubriran amb la capa neutral de candidatura administrativa, però d'arrera d'ella, hi ha tots els vells elements del caciquisme, foragitat del municipi. Només cal fixar-se en que són els diaris caciquistes de Barcelona els que els fan el joc : "El Brusi", "La Vanguardia", "El Noticiero", i "Las Noticias"."

"Aquest és també eñ móvil íntim de la majoria dels vocals associats. Alguns n'hi ha, és cert, que no se'n han adonat prou que obraren per esperit de venjança, a causa de la jugada que es creu en que s'els va fer amb el Pressupost de Cultura".

"Per mi -acaba Layret-, la campanya contra l'Ajuntament i els pressupostos, és en el fons política". ²⁹

Ens trobem davant els darrers actes contra l'Ajuntament democràtic de Barcelona, que volia acabar la seva obra amb un esperit cívic i civilitzat molt fora de sèrie : aportar a la Ciutat, una solució econòmica que deslligui a l'Ajuntament del seu encadenament econòmic, és a dir del seu déficit crònic, i entregar una economia, als nous regidors que fos sanejada, o que almenys tingués les bases per arribar-hi, per tal de que el nou Consistori pogués continuar treballant en les millores urbanes, socials i culturals que Barcelona necessitava.

En definitiva deixar a punt les possibles solucions dels problemes que més gravaven l'Ajuntament.

Però aquesta intenció serà sistemàticament boicotejada per la dreta barcelonina que no és altra que el caciquisme derrotat en 1901 i 1903, infiltrat ja dins del regionalisme, amb una autèntica campanya anti-municipal, carregada de tints de venjança política i recolzat tàcticament amb l'esperit anti-solidari de les forces lerrouxistes, que pugnarán per derrotar també i ja abans de les eleccions als seus propis companys de Consistori.

Significativament, les dues forces oposades i rivals, és a dir dreta caciquista i radicals lerrouxistes, lluitaran unitariament contra els residus d'un Consistori solidari, tenint però un sol objectiu : vèncer en les properes eleccions .

La dreta caciquista, barrejada d'element regionalista, necessita vèncer perquè així recuperarà l'iniciativa política perduda fa ja uns anys, i l'esquerranisme lerrouxista, vol vèncer per acabar la "traició" solidària i demostrar que malgrat la derrota sofrida en 1907, continua tenint la majoria popular barcelonina, i poder controlar majoritàriament l'Ajuntament .

E- CONFABULACIÓ POLÍTICA CONTRA L'ALCALDE BASTARDAS

Amb l'entrada de l'any nou, i preveient ja les eleccions municipals barcelonines, el conjunt de forces polítiques consistorials comencen una llarga campanya a favor dels seus respectius partits. Aquesta situació, fa que es resenti la política de Solidaritat dins l'Ajuntament. En el Consistori la pressió dels republicans lerrouxistes és cada cop més consistent, juntament amb alguns regidors regionalistes, 'avenint-se a una certa col.laboració, per tal de minvar l'èxit polític dels republicans solidaris, que per tots els mitjans pretenen mantenir el ritme de marxa de l'Ajuntament (serveis, obres, dictamens atrassats, etc), per deixar quan sigui l'hora una Corporació municipal dirigida i en bon estat. Aquest intent, que fins ara es recolzava amb la Solidaritat Municipal, es troba de sobte interromput, per una nova correlació de forces consistorials deguda en general a la proximitat de les eleccions, que fan per mitjà d'interferències obstructionistes un boicot als plans generals de l'Ajuntament. Aquest boicot, el porten a terme principalment alguns regidors regionalistes i lerrouxistes.

L'ànsia de desbancar políticament als republicans solidaris, que fins ara formaven la majoria amb els regionalistes, i començant per l'Alcalde republicà Bastardas, era una mostra de la falta d'ètica, que alguns regidors mantenien.

Els lerrouxistes coparan, amb la seva minoria, qualsevol projecte que pugui semblar-los-hi contrari i perjudicial a la seva política electoral i als interèsos del partit.

Els regionalistes, davant la desfeta solidaritat catalana, i pensant en les eleccions municipals del mes de maig, tendirant a mantenir una tàctica contrària a la que fins ara havien practicat. La col.laboració amb els regidors lerrouxistes s'intensificarà, contra la minoria republicana-autonomista, el que comportarà la immediata divisió consistorial, i un combat constant contra aquells grups polítics que poden per mitjà del prestigi que tenen ara en els càrrecs democràtics de l'Ajuntament (Bastardas, Layret, etc), pendre'ls-hi part de l'electorat .

La sensació que es viu , és força depriment; tothom intenta copar l'adversari; i en aquest cas la força enemiga per a les minories municipals, són evidentment els republicans-autonomistes, que han

sapiguta mantenir-se fidels a la gestió democràtica de l'Ajuntament i lluiten encara perquè no sigui malograda les realitzacions d'aquells anys, per el nou Consistori que ha de prendre possessió el primer de juliol d'aquell any.

Però molts grups adversaris d'aquesta política, no tenen miraments a l'hora de desacreditar, sigui com sigui, la gestió portada a terme amb la seva pròpia col.laboració.

Els primers símptomes de, que ja ha arribat a terme el programa de la solidaritat municipal, venen de Madrid ; En la sessió del Congrés de Diputats del 14 de gener de 1909, Julio Burell, fa una interpel.lació al Ministre de Governació sobre l'interinitat permanent de l'Alcaldia de Barcelona.

L'intent és , el de destacar una anomalia política, que sobresurt evidentment, de qualsevol excepció, i que en certa manera està fora de tota llei.

El debat, portat molt intel·ligentment, vol trencar el silenci polític del Govern en la qüestió del nomenament d'Alcalde de Barcelona, i preten amb aquest sistema desbancar a Bastardas, que com a republicà i solidari, s'ha convertit amb l'Alcalde democràtic més popular de Barcelona i de Catalunya.

El debat pas pas, fou aquest :

Ha mucho tiempo que una ciudad tan importante como Barcelona y con Ayuntamiento como el de la capital catalana, se encuentran en una situación que no tiene similar alguno con el Municipio más humilde de España. El de Barcelona ha ya muchos meses que no tiene alcalde. Se ha dado el caso de que para hacer los honores de la hidalga ciudad á S. M. el Rey no ha habido posibilidad de que tenga suficiente salud ni el alcalde nombrado por el Rey, ni el alcalde interino ó accidental. Hubo necesidad de apelar á un modesto concejal, tercero, cuarto, quinto ó sexto teniente de alcalde, para que hiciera los honores al Rey. Esta situación se prolonga con gran menoscabo de la representación que el Gobierno de S. M. debe tener en el Ayuntamiento de Barcelona, ó, si se quiere, con gran menoscabo del Ayuntamiento de Barcelona mismo, porque hay dos términos: el Gobierno de S. M. puede hacer uso de la prerrogativa y de la facultad que le asiste de designar un alcalde para Barcelona, y si el Gobierno no cuenta en Barcelona con persona de su confianza, con persona de respeto, de consideración, sobre la cual pueda descargar la gran tarea de representarle en el Ayuntamiento, tiene una salida más fácil que le da también la ley, que es dejar en libertad al Ayuntamiento para designar su alcalde. al fin y al cabo ese es el espíritu y aun la letra del proyecto de Administración local que vosotros habéis presentado.

Y yo pregunto: ¿parece natural, parece bien que una ciudad como Barcelona, un Ayuntamiento como el de Barcelona, no tengan personalidad alguna que pueda asumir la representación ilustre de su Alcaldía? ¿No cuenta el Gobierno con persona, no hay manera de que la encuentre? Pues en ese caso delegue su facultad en el Ayuntamiento, y veremos si el Ayuntamiento tiene á su vez una individualidad que lleve su representación, ya que el Gobierno no tiene manera de encontrarla.

El Sr. Ministro de la GOBERNACION (Cierva): El Gobierno tiene, en efecto, la facultad de nombrar el alcalde de Barcelona, y no ha creído conveniente hasta la hora presente resolver esa cuestión, porque no ha sentido apremio de ninguna clase para ello, porque las necesidades del Ayuntamiento de Barcelona no lo han exigido, porque no se ha presentado conflicto de ningún género que exigiera la intervención del Gobierno resolviendo esa cuestión: la de la dimisión del alcalde y el nombramiento del sustituto, ó bien dejar, como podría hacerse, al Ayuntamiento de Barcelona la designación de ese alcalde.

Como se trata de una facultad que S. S. reconoce y que está en la ley consignada, y como no ha ocurrido nada, ni S. S. lo ha podido señalar, porque me pareció que no es bastante lo que ha indicado S. S. de que cuando se ha realizado la visita regia á la ciudad de Barcelona no haya asistido el alcalde propietario ni siquiera el primer teniente de alcalde, sino otro, porque no ha ocurrido con ese motivo cosa alguna que el Gobierno hubiera de tomar en cuenta para modificar su actitud, yo no comprendo por qué S. S. se extraña de lo que el Gobierno hace al juzgar que esas circunstancias no son suficientes para regular el ejercicio de la facultad que la ley le concede.

De suerte que yo, á la pregunta concreta de S. S., me he de limitar á contestar diciendo lo siguiente: el Ayuntamiento, la ciudad de Barcelona, tiene su alcalde, porque, con arreglo á la ley, cuando no se ha nombrado por el Gobierno en uso de sus facultades, el teniente alcalde es el presidente del Ayuntamiento y el alcalde de Barcelona: que no ha estimado todavía el Gobierno que ha ocurrido allí absolutamente nada que exija hacer uso de esa facultad, y que cuando lo estimo oportuno, conveniente, ejercerá la facultad, y yo creo que para entonces, si quiere designar á una persona que no sea concejal, que no esté ya en el Ayuntamiento de Barcelona, no ha de encontrar ninguna dificultad para hacerlo.

El Sr. BURELL: La respuesta del Sr. Ministro de la Gobernación no es la respuesta de un Ministro parlamentario; para contestar á S. S. lo que me contestan no se necesita ser Ministro de régimen parlamentario.

El Sr. Ministro dice que no ha nombrado alcalde de Barcelona porque no le ha considerado hasta ahora conveniente. Esa no ha sido una razón en toda la vida; para eso nos atribuíamos aquí todas las disposiciones. Precisamente toda medida ministerial supone una estimación de conveniencia por parte del Ministro que la da, y la función fiscalizadora del Parlamento consiste en averiguar los motivos que ha tenido el Ministro para apreciar esa conveniencia, y S. S. no hace otra cosa que decir genéricamente que no le ha considerado conveniente, y yo pregunto: ¿por qué no le ha considerado conveniente? ¿Que regla, qué tabla de valores, en el sentido de autoridad y en el sentido moral, puede encontrar el Sr. Ministro de la Gobernación para que Madrid tenga alcalde propietario y Barcelona no le tenga? La ley no se ha hecho hasta ahora para la estimación de un estado excepcional de interinidad en Barcelona; la ley establece que todos los Ayuntamientos de España tendrán, no un primer teniente alcalde, ni un segundo, sino un alcalde, y después los demás. Y luego de eso, ha de considerarse que el Ayuntamiento tiene un derecho que hasta ahora aparece lesionado, porque si S. S. no hace uso de la facultad de designar el alcalde de Barcelona, esa facultad pertenece al Ayuntamiento mismo.

De suerte que S. S., para ser un Ministro parlamentario, necesita dar aquí siquiera una ligera noticia de los motivos por los cuales ha estimado S. S. conveniente mantener ese estado de interinidad en Barcelona, de cuáles pueden ser las conveniencias que aconsejen en una población como Barcelona prescindir de una autoridad en plena función como la del alcalde presidente del Ayuntamiento; ¿Es que rotunda en mayor prestigio de la autoridad municipal si que sea ejercida por un interino en vez de serlo por un alcalde propietario? No; la conveniencia habría aconsejado á las cosas; hasta el punto, Sr. Ministro de la Gobernación, de que ese estado de interinidad dió motivo á que hubiera necesidad, cuando fué el Rey á Barcelona, de buscar con diligencia extraordinaria otro alcalde interino, porque el primer teniente alcalde, Sr. Bastardas, alcalde republicano, se negó á recibir al Rey. Si el Gobierno de S. M. hubiera tenido en Barcelona una representación al frente de aquel Ayuntamiento, ó si el propio Ayuntamiento hubiera elegido su alcalde, el Gobierno habría podido preparar á S. M. el Rey en Barcelona un recibimiento por parte de aquel Ayuntamiento muy distinto del que tuvo.

No comprendo cómo el Sr. Ministro de la Gobernación pueda abonar este estado de interinidad. Pero, en fin, las cosas de Barcelona no se parecen, por lo visto, á las del resto de España. Yo aludí á un Diputado como el Sr. Puig y Cadafalch, de tanta autoridad y de tanta competencia, y le pregunté: ¿vee S. S. que no hay medio de que en Barcelona exista en plenitud de funciones un alcalde? ¿Cree S. S. que es ventajoso para la dignidad de las funciones públicas en la Alcaldía de Barcelona este estado de interinidad? ¿Cree S. S. que hay algo que aconseje el mantenimiento de esta interinidad por parte del Sr. Ministro de la Gobernación? *(El señor Puig y Cadafalch pide la palabra.)*

El Sr. Ministro dice que es conveniente; yo á eso opongo una negación. De suerte que para en adelante habrá que ver con qué objeto dirige uno preguntas al Gobierno de S. M., ya que la acción fiscalizadora del Parlamento se encuentra con una negativa ni razonada ni fundada, sin otro sello que el de la respetabilidad y el de la bondad que las afirmaciones de un Ministro puedan tener para los Diputados.

El Sr. Ministro de la GOBERNACION (Cierva): Es una curiosa teoría parlamentaria la que S. S. elocuentemente acaba de exponer; porque hasta ahora yo había oído aquí censuras para los Gobiernos y para los Ministros por haber infringido las leyes, por haber faltado á sus deberes, por haber ejercitado facultades ó funciones en forma que dañase al interés público; pero hasta ahora yo no había escuchado que se dijera á un Ministro que no había dado una contestación como Ministro parlamentario, cuando esa contestación consiste en decir: la ley Municipal me autoriza á mí para nombrar alcalde de Barcelona; el alcalde propietario ha presentado

la dimisión de su cargo, y el Gobierno no ha estimado todavía que se hallaba en el caso de proveer esa vacante. Por contestar así S. S. supone que yo he faltado á aquellas reglas de consideración al Parlamento que deben observarse, porque yo he debido decir punto por punto y sin omitir detalle absolutamente ninguno, por qué el Gobierno ha adoptado esta actitud. De suerte que cuando yo hubiera designado á una persona para alcalde de Barcelona, S. S. hubiera podido discutir por qué había designado á D. Fulano de Tal en vez de designar á otro señor, por qué no había elegido á una persona perteneciente á esta clase social ó la otra. (El Sr. Barail: Eso no habría sido función parlamentaria, habría sido casimorro. Pues á mí me parece, perdoneme S. S. que le diga, que lo que S. S. me pedía que explicara yo aquí era algo parecido; si no era casimorro, al menos se aproximaba mucho.

Lo que S. S. tanto que demostrar es que el Gobierno ha faltado á alguna obligación, y para eso era preciso que citara aquel artículo de la ley Municipal ó de cualquier otra disposición obligatoria, según el cual en un plazo dado el Gobierno hubiera de proveer de alcalde á una población. Su señoría no me citará ningún artículo de la ley Municipal que fije plazo al Gobierno para resolver esos asuntos, y por consiguiente, me parece que S. S. no tiene derecho para censurar al Gobierno.

Pero S. S. no quiere que el Gobierno se reserve el derecho de juzgar de la conveniencia ó inconveniencia de nombrar alcalde en Barcelona, y vuelve otra vez á citar el caso del viaje de S. M. á aquella ciudad para indicar que en eso está la conveniencia, en aquellas cosas que S. S. ha observado que ocurrieron (yo no lo he observado, pero S. S. sí) con motivo de ese viaje.

Y digo yo á S. S.: pero dentro de la doctrina que S. S. ha mantenido con los demás señores de la minoría liberal y que el Gobierno ha aceptado en el proyecto de ley de Administración local, ¿va á ser en lo sucesivo, en lo futuro, algún caso extraordinario que S. M. visite una población donde haya un alcalde que no esté nombrado por la Corona?

Pues ahora la mayor parte de las poblaciones españolas sólo tendrán alcaldes nombrados por los Ayuntamientos, por consiguiente, cuando S. S. MM. viajen, cuando vayan á esas poblaciones, se encontrarán en el mismo caso en que se han encontrado en Barcelona: que estaba al frente del Ayuntamiento, y por razón legal, persona que no había sido designada alcalde de Barcelona por la Corona, y repito lo que antes dije, y es que yo no he visto absolutamente nada en ese viaje que obligara al Gobierno á rectificar su actitud.

¿Cuáles son las razones que el Gobierno ha tenido en cuenta para no resolver todavía ese problema? Pues yo digo á S. S. que no me considero obligado á explicarlas, y no lo tome á descortesía; que basta con que afirme en nombre del Gobierno que no encuentro en la conducta del actual alcalde interino de Barcelona, ni en el funcionamiento de la Corporación municipal, ni en las necesidades todas de la ciudad de Barcelona, nada, absolutamente nada que exija que inmediatamente se nombre

nuevo alcalde, y esa es la afirmación que S. S. puede discutir, me parece á mí. Su señoría puede explicar cómo tales ó cuáles circunstancias de la ciudad ó del Ayuntamiento exigen que se nombre alcalde, y á eso yo le contestaré, porque á mí me basta, repito, con decir que el Gobierno no ha encontrado todavía esa necesidad tan urgente que le obligue á nombrar nuevo alcalde.

El Sr. BURELL: Yo no discuto, Sr. Ministro de la Gobernación, ni he discutido la persona del alcalde interino de Barcelona, porque el alcalde interino de Barcelona no tiene aquí estado parlamentario; me refiero meramente á su interinidad, y digo que, como toda interinidad en funciones públicas es cosa transitoria y accidental, no tiene ni alcanza nunca caracteres de permanencia.

La ley Municipal establece que en ausencias ó enfermedades debe sustituir al alcalde propietario el primer teniente alcalde; pero aquí el alcalde de Barcelona es un alcalde dimisionario, ya no hay una verdadera interinidad de éstas que establece la ley, sino la necesidad de acudir á una designación, bien por parte de S. S. ó bien por parte del Ayuntamiento de Barcelona.

El Sr. Bastardas merece la confianza de S. S., yo no lo he discutido ni tengo por qué censurarlo; no tengo noticia alguna respecto de la gestión general del Sr. Bastardas que pueda redundar en su menoscabo; pero S. S. tiene una facilidad muy grande de llegar á una situación legal: nombrar alcalde de Barcelona al Sr. Bastardas y la ley se habrá cumplido, y no tendrá caracteres de permanencia lo que la ley no reconoce sino á título precario, perentorio y de mera interinidad.

En cuanto al recibimiento que el alcalde de Barcelona pudiera hacer á S. M. el Rey en su viaje, yo no tengo que recordar más que una cosa: que por mera coincidencia, ni el alcalde propietario recibió al Rey, ni el alcalde interino actual, Sr. Bastardas, lo recibió tampoco, y hubo necesidad de buscar á un digno corcejal, el Sr. López Alonso, que ocupaba un cargo muy inferior en las tenencias de alpalde, para que en el despacho particular de la alcaldía fuera recibido el Rey.

Cuarto á lo demás, ya sé yo que ni en Barcelona ni en parte alguna puede el Rey, como Rey y como Jefe del Estado, hallar un recibimiento hostil ni descortés por parte de los alcaldes. Precisamente contrastando con ciertas actitudes y con la misma actitud del Sr. Bastardas, que merece tanta confianza al Sr. Ministro de la Gobernación, cuyos poderes de interinidad acaba de refrendar S. S. con un amplio voto de confianza, precisamente contrastando con su actitud en el recibimiento del Rey, con su alejamiento y con su ausencia en aquel recibimiento, podemos citar, en abono de las afirmaciones de S. S., el recuerdo de aquel ilustre alcalde de Zaragoza, antiguo republicano federal, hombre que había ido á las barricadas, y el cual, cuando recibió al Rey D. Amadeo, se adelantó, diciendo: «Puede V. M. entrar con la cabeza alta en Zaragoza; yo soy un republicano, pero por encima de republicano soy español, y al Jefe del Estado y al Rey de mi país yo le ofrezco cortés acogida, segura acogida cuando la techumbre zaragozana le cobija.»

Si aquesta és l'actitut dels liberals , veiem ara el que hi diuen els regionalistes :

El Sr. PUIG Y CADAFALCH: A los Diputados por Barcelona no nos importa esa cuestión de la interinidad del alcalde. El alcalde de Real orden es un representante del Gobierno en la gestión municipal; es esa cuestión de Gobierno, no nuestra, que profesamos el principio de la autonomía municipal en el concepto más completo, que creemos que el gobierno de la ciudad debería ser íntegramente de la ciudad misma. En la actualidad se da el caso de que el Gobierno deja la elección á los concejales, de modo que durante esa interinidad se cumple nuestro ideal de que represente á la ciudad el que ha obtenido los votos de los representantes del pueblo elegidos por el sufragio.

Poco me ha de importar, pues, á mí, poco nos ha de importar á nosotros que el Gobierno demore el nombramiento de alcalde. Es dignísima la persona del alcalde dimisionario, son dignísimas para nosotros las personas de los alcaldes interinos; es un alcalde popular elegido por el voto del Ayuntamiento, el que rige la ciudad realizándose, aunque sea en forma provisional y como de sostayo nuestro ideal, que constantemente el alcalde de la ciudad sea elegido por el Ayuntamiento.

Si lo demora el Gobierno, da, aunque interinamente, realidad á lo que nosotros deseamos, y no será nuestra voz la que se levante diciendo al Gobierno que nombre un representante suyo donde creemos que debe ejercer el poder el representante de la ciudad.

Y á mí me extraña que esas voces salgan de los bancos liberales, de los que debía salir un voto que se juntara al nuestro para que el alcalde de Barcelona siempre fuera elegido por el Ayuntamiento.

(El Sr. BURELL: Pero si he dicho que el Gobierno podía y debería en el caso de no hacer eso, dejarlo íntegro al Ayuntamiento de Barcelona! Eso es para el telegrama de Barcelona, por lo visto.)

El Sr. PUIG Y CADAFALCH: De que el Gobierno deje al Ayuntamiento el nombramiento de alcalde, de que el representante de Barcelona sea elegido por los concejales: nosotros no hemos de quejarnos de una interinidad que éste realice; quéjense, si acaso, esos que á mí me parecen pseudo-liberales.

El Sr. BURELL: El Sr. Puig y Cadafalch ha planteado la cuestión como le ha acomodado, como generalmente las plantea S. S. aquí, con vistas á Barcelona.

No; con vistas especialmente á Barcelona, para poder telegrafiar eso de los pseudoliberales. No hay nada de eso. ¿Por qué no llama S. S. también pseudoliberales á los liberales conservadores que son los autores del nombramiento de Real orden del alcalde de Barcelona y de haberlo mantenido en el proyecto de ley? ¡Ah! ¿Por qué?

No, ¡si es muy sencillito si ya está averiguado todo! El Sr. Ministro de la Gobernación declaraba que no nombraba alcalde de Barcelona porque no lo creía conveniente. Yo le pedía razones, y S. S. se escudaba en sus deberes profesionales, en una especie de secreto profesional. Ya no necesito que S. S. haga la declaración; la declaración está hecha por el Sr. Puig y Cadafalch; S. S. no le nombra porque en esta, como en otras tantas cosas, el Gobierno va á empujones de la Solidaridad. (Risas.)

El Sr. Ministro de la GOBERNACION (Gierva):

Pero, Sr. Burell, S. S. me decía que el Gobierno faltaba á sus obligaciones porque no había nombrado alcalde de Barcelona, manteniendo una interinidad, y citaba la visita regia en los términos en que los Sres. Diputados recordarán, para demostrar que era necesario ese nombramiento; y luego, cuando S. S. rectifica, dice: ya sé yo que S. M. puede ir perfectamente á todas las ciudades españolas, y citaba el caso de Zaragoza. Y yo digo: pues en esa rectificación y en ese hecho que S. S. recordaba, estaba la contestación á las tres preguntas que S. S. me había hecho. (El Sr. Burell pide la palabra.)

Lo que hay es que esta tarde S. S. ha incurrido, me parece, en grandes contradicciones, porque me imputa eso de que no he hecho el nombramiento de Real orden; después se dirige al Sr. Puig y Cadafalch, y cuando el Sr. Puig y Cadafalch le contesta con lo que acaba de oír la Cámara, S. S. dice: pero si nosotros no queremos tampoco que se nombren alcaldes de Real orden. ¿En qué quedamos? (El Sr. Burell: No he dicho serajante cosa.)

Si vosotros creéis que es muchísimo mejor que el Gobierno se abstenga de nombrar alcaldes de Real orden, y en Barcelona no hemos nombrado alcalde de Real orden todavía, ¿qué nos imputáis á nosotros? Deberíais aplaudir al Gobierno como lo ha hecho el Sr. Puig y Cadafalch, pero no censurarle.

El Sr. BURELL: Es una manera de discutir horribleísima la del Sr. Ministro de la Gobernación, pero que no tiene base alguna dialéctica.

Yo no he hecho afirmaciones de doctrina de ninguna especie; me atengo á un texto legal. Hay una ley Municipal que determina que los Ayuntamientos de España deben tener un alcalde propietario, y hay entre ellos el de una localidad, que es Barcelona, que durante largo tiempo carece de esa magistratura en las condiciones de plenitud de poder y de autoridad, y yo he preguntado á S. S.: ¿qué motivos podía tener el Gobierno de S. M. para dar caracteres de permanencia á una interinidad que, con arreglo á la ley, debe ser transitoria, debe ser meramente accidental?

Podría muy bien suceder, y sucede todos los días, que el secretario de un Gobierno civil al frente de una provincia como gobernador interino, desempeñara su cargo con todas las condiciones de idoneidad y de confianza por parte del Gobierno; pero no sería regular, ni sería siquiera constitucional, que el desempeño de ese cargo por parte de un secretario de Gobierno durara cuatro, cinco, seis, ocho, diez meses ó más de un año, como está aconteciendo con la alcaldía de Barcelona. ¿Que es una facultad y prerrogativa del Gobierno? Eso es evidente. Ni siquiera el Gobierno necesita tener intervención en esto. La ley misma determina tal interinidad; automáticamente la ley la facilita y establece; pero hay algo por encima del automatismo de la ley y por encima del ritualismo de la ley, que es aquel conocimiento, aquella conciencia que de los deberes públicos tiene todo Gobierno, mediante los cuales no puede ser ajeno al funcionamiento ni á la aplicación de la ley; y S. S. no puede ignorar que una ciudad de tal importancia como Barcelona, un Ayuntamiento con problemas tan interesantes y tan importantes como los que predominan en el de Barcelona, carece hoy de aquella magistratura—colocada hasta por motivos históricos en una verdadera cumbre social—, al menos con todos los caracteres de autoridad, de prestigio jerárquico, no hablo de idoneidad, pero sí de aquel relieve señaladísimo con que debe aparecer ante el pueblo. (*Varios Sres. Diputados de la minoría solidaria*: No, no.—*El Sr. Salvatella*: Tiene la voluntad popular, que es algo mejor que la de una Real orden.) Perdóneme S. S.; la tendría si no fuera de una manera accidental; porque si S. S. estiman ahora esa concesión, que por lo visto se trata de una concesión del Gobierno... (*El Sr. Salvatella*: Nada de eso.) Yo creía que era de la ley.

Sus señorías, preconizando la conveniencia de esa especie de concesión, olvidan que tampoco el señor Bastardas es alcalde elegido por el Ayuntamiento de Barcelona. (*El Sr. Nougués*: Pero es concejal.) Es concejal, perfectamente; pero podrá venir una designación con plena conciencia del Gobierno de S. M.—y no entro en el terreno de doctrina, sino en una cláusula dubitativa de la ley—, podrá venir la designación por parte del Gobierno ó por parte del Ayuntamiento de Barcelona, y ninguna de las dos cosas hace ni facilita el Gobierno. De suerte que es un incumplimiento absoluto de la ley, y mi pregunta era perfectamente reglamentaria y parlamentaria, y el Gobierno la deja, como tantas otras, completamente entregada á aquellos humorismos, á aquellas negligencias, si no de voluntad, de conducta, con que el Gobierno suele acoger todas las manifestaciones de las minorías.

El Sr. Ministro de la GOBERNACION (Cierva):

Su señoría reconoce que en la ley no hay plazo para que el Gobierno ejercite la facultad de designar alcalde para un Ayuntamiento y S. S. ha reconocido muy explícitamente, y muy elocuentemente también, que al Gobierno toca apreciar las circunstancias para hacer uso de esa facultad.

Pues eso es lo que ha hecho el Gobierno: apreciar las circunstancias y reconocer que no hay nada, absolutamente nada, que exija que inmediatamente se nombre alcalde de Barcelona, lo cual no quiere

decir que mañana ú otro día el Gobierno, apreciando también las circunstancias, deje de nombrarle.

El Sr. BURELL: Lo que la ley exige de una manera general y preceptiva es que haya alcalde propietario en Barcelona; lo otro es lo excepcional. Su señoría se atiene á lo excepcional y la ley establece la propiedad del cargo de alcalde de Barcelona, ni más ni menos. La ley está ahí y no hecha para un caso aislado, sino para todos, y para todos la ley y el derecho y el concepto general de las funciones de autoridad, prescriben que se ejerzan en propiedad siempre.

Cuanto á que el Gobierno se inspire ó no se inspire en motivos de halago ó en motivos de condescendencia para la Solidaridad, yo dejo la comprobación de esta insinuación mía á los hechos, y más que á los hechos todavía, á las palabras.

Recordaré á este propósito la especie de manifiesto que *La Veu de Catalunya*, órgano de la derecha solidaria y entre otros Diputados catalanistas, del Sr. Puig y Cadafalch, dirigió dos ó tres días antes de las últimas elecciones á los electores barceloneses. En aquel manifiesto ó artículo titulado *Hora decisiva*, decía lo siguiente: «La obra de la Solidaridad es bien clara; ciego ha de ser quien no vea lo que ha hecho y lo que ha conseguido. No habría más que preguntarlo á los distritos de Cataluña, al Ayuntamiento de Barcelona; no habría más que ver lo que era el primitivo proyecto de Administración local y lo que es ahora.»

Vet aquí exposat clarament el propòsit de l'oposició liberal, davant l'acceptació governamental tàcita de l'Alcalde Bastardas, fins el tèrmini del seu mandat municipal.

Què pretén però Burell amb les seves manifestacions ? Primera-

ment informació ; després promoure un debat polític que empenyi al Govern a rectificar la seva actitud envers l'Ajuntament de Barcelona, tot acusant-lo de col.laboracionista amb la Solidaritat. Finalment provocar perquè Maura trenqui l' "estatu quo" i nomeni un nou Alcalde de R.O., abans de les eleccions municipals, o bé accepti nomenar a Bastardas, el que serà prova evident de que Maura recolza la solidaritat, accelerant així la dimissió d'aquest, de que cap manera acceptaria ésser nomenat per la corona tot i tenint abans la seva elecció democràtica.

Però l'interpel.lació de Burell, té encara un altra abast ; Amb l'intent de què el Govern nomeni un Alcalde de R.O. és a dir oficialment, els liberals estan cooperan amb totes les forces que a Barcelona intenten desbancar als republicans-autonomistes; és a dir els lerrouxistes i els grups de la dreta caciquista, per marginar políticament als republicans-autonomistes que tenen en aquest moments dins l'Ajuntament un paper preponderant, del que a vigílies de les eleccions els pot afavorir.

Per altra part, Burell intenta crear la necessitat de perill davant el pacte de Maura i de la vella solidaritat, que no és res més que el pacte amb els regionalistes de la Lliga.

Aquest debat parlamentari, no tindrà però cap resunància verbal en el Consistori.

Santiago Gubern denunciarà amb un article publicat a "El Poble Català", l'intent liberal de desbancar en-moments crítics-a Bastardas de l'Alcaldia. ³¹

En canvi és molt significatiu que alguns regidors hagin tingut durant les darreres setmanes una constant crítica contra Bastardas, pel que consideren una falta d'energia en qüestions municipals

Entretant els incidents entre regidors augmenten, i Bastardas en la sessió del 7 de gener, ha de manifestar que diverses vegades ha mantingut converses entre les parts en discòrdia per imposar un acord i calmar els ànims, encara que de res servirien aquestes accions -declara Bastardas-, si "els regidors que ja són majors d'edat" no aprenen a respectar-se mutuament".

En aquesta situació, s'esdevé un intent molt particularista : en la sessió del 21 de gener, es presenta una proposició lerrouxista per tal de que es concedeixin a tots els empleats municipals

pals una gratificació del 10% del sou mensual.

D'aprovar-se la proposició significaria que els empleats municipals han estat beneficiats gràcies a l'actitut lerrouxista, però en uns moments pre-electoral i després de la seva oposició als pressupostos. En certa manera represta un a falta de respecte polític, vers els mateixos empleats de l'Ajuntament, que seran controlats en les seves votacions.

Però per un cantó, la gratificació es demana tan sols pels empleats de l'Interior, sense dir-ne res dels de l'Eixample que també són de l'Ajuntament; Per altra banda, els signats de la proposició són els que varen votar contra els pressupostos per considerar que oferien unes despeses massa considerables.

Demanada la paraula per Layret, critica la forma en que ha tornat a ésser presentada la proposició, -doncs aquesta havia estat ja votada anteriorment-, dient que en cas de prendre pel Consistori seriosament, el que implicaria una despesa anexa de 86.000 pessetes, abandonarà l'hemicicle abans de votar-la, perquè no vol fer-se responsable del que el regidor republicà i amic de Layret ha qualificat de "atraco consistorial".

El debat, fou molt viu, i Guillem López senyalà que si s'aprojava aquella proposició, caldria ampliar-la als empleats de l'Eixample, incrementant-se les despeses en 50.000 ptes més.

Guillem López argumenta que un Ajuntament que salda els seus pressupostos amb 5.000.000.- de déficits anuals, i que no pot atendre serveis socials i ciutadans de primera importància, no pot permetre's concedir una tal quantitat de pessetes en gratificacions, en comptes de destinar aquests diners a obres d'interès social i humanitari.

La votació interesada pels signants dóna els resultats esperats, que són 26 vots a favor i 9 en contra.

Voten a favor tots els anti-solidaris i lerrouxistes, els anomenats extra-solidaris (regidors republicans radicals, que pretenen ésser independents del moviment solidari), i alguns regionalistes. En contra voten els republicans solidaris o salmeronians.

Amb aquest resultat l'intent d'afalagar a sectors electorals que votaren a favor de Lerroux en les darreres eleccions legislatives del 13 de desembre passat, surt triomfant. Es tractava d'incrementar encara més aquest sectors, tenint en compte, que a primers de maig de 1909, tornaran a haver-hi eleccions municipals, i cal mantenir el caliu dels vots lerrouxistes per aquella ocasió.

Si tenim en compte també, que dins de l'Ajuntament, un tant per cent molt elevat d'empleats, ho són gràcies als regidors republicans i sobretot també a republicans lerrouxistes, comprendrem millor l'intent afalagador d'aquests, envers els funcionaris municipals, de cara a les eleccions municipals.

En aquest sentit les circumstàncies polítiques els seran favorables, malgrat la crítica realitzada des de la premsa republicana autonomista, que comença a fer una intensa campanya contra les tesis radicals que pretenien aprofitar-se políticament de l'Ajuntament cara a les properes eleccions municipals.

Cal destacar en aquesta campanya un foribund article del regidor Guillem López, en contra dels sectors lerrouxistes que han forçat aprovar les gratificacions esmentades, perquè *"ya no es posible imaginar más osadia ni menos escrúpulos. En la última sesión del Ayuntamiento la mayoría lerrouxista, apoyada por algún catalanista y republicano solidario se burló de la Corporación, de los intereses de Barcelona y de la seriedad del Consistorio"*.

"La Ley de mayoría convertida en fuerza bruta, revocó un acuerdo de la sesión anterior en el cual se negava el aguinaldo a los empleados cuyo regalo cuesta a los barceloneses la suma de 134.000 pesetas".

"Es el primer caso que se da de que una mayoría atropelle un acuerdo y quiera imponerse a todo trance".³²

L'article, ataca fortament als elements radicals que, a grans gambades, volien acaparar tots els llocs de govern, per imposar la seva política, mentre tàcticament els regionalistes hi cooperaven.

La premsa republicana-autonomista, ataca també l'oportunisme demagògic dels regidors lerrouxistes, que poc abans de les eleccions demanaven economies, i després d'aquelles, intenten subordinar als seus electors o futurs electors amb gratificacions votades pel Consistori i pagades per tot Barcelona, amparant-se amb una majoria de necessitats electorals que a més de no tenir res en comú, s'odiava políticament, i tan sols votaven junts per contraposar la balança als regidors republicans-autonomistes, és a dir als republicans solidaris.³³

Es la darrera carrera, abans no acabi el termini legal de l'Ajuntament; és però també la violació del comportament polític que fins feia poc les forces integrades en el Consistori mantenien, i

representa la divisió de les tres minories polítiques de la Corporació, i la lluita entre elles, desigual, que no mirarà res ni ningú i que serà capaç, per tal de tenir preponderància, d'intentà un complot polític contra el mateix Alcalde popular, perquè en la recta final, queden situats a primera fila en el moment de donar la sortida de la carrera electoral.

En aquesta causa, sense miraments polítics i abassagadora, els lerrouxistes atropellaran als quei vulguin posar-se al davant per frenar-los.

La premsa dels republicans-autonomistes, deslligada ja de la estratègia solidària, i preveient la jugada aprofita qualsevol notícia municipal, per defensar la política republicana de Bastardas.

Així, quan el Govern Maura, notificà la resolució sobre les valles del ferrocarril de Sarrià, -que fou una gestió del mateix Bastardas, abans de possessionar-se de l'Alcaldia-, "La Publicidad" inseria un elogiós comentari de la gestió de l'Alcalde popular, tot comparant-lo amb les interminables dificultats burocràtiques que els Alcaldes de R.O, trobaven ³⁴, i és que en l'opinió política barcelonina els rumors sobre un nomanament de nou Alcalde oficial són cada cop més insistents.

Aquests rumors, que apuntaven a un pacte secret entre regionalistes i Maura, i del que els radicals lerrouxistes l'anatemitzen com una "conjura que es el colmo de la indignidad y de la desvergüenza politica", intentant ficar dins el mateix sac a regionalistes, republicans solidaris i altres professionals de la política, mentre "desinteresadamente" demanaven als seus regidors que s'oposessin a les maniobres de la Lliga i dels solidaris esquerrans contra *"esa villania que se pretende contra el Sr. Bastardas, nuestro enemigo, pero que al fin y al cabo hay que reconocer que representa la voluntad popular"* ³⁵.

Aquest punt de vista propi de "La Rebeldia", no tindrà el suport incondicional dels radicals lerrouxistes, que es mostraran també disposats a desbancar de la Presidència de l'Alcaldia a Bastardas, i boicotejaran sistemàticament, les darreres activitats consistorials.

Aquesta confabulació política contra l'Alcalde popular Bastardas, que l'ultra esquerra lerrouxista denuncia, tindrà la seva part de realitat, si ens hem de fiar del que la premsa acusa.

"La Publicidad" del 4 de marzo en la "Crónica del Ayuntamiento", insereix un titular amb grosos caràcters d'impremta sobre "la debilidad de los Alcaldes en relación con los impuestos que gravan a los propietarios", denunciando "que en el fondo de todas estas cosas, solo hay una responsabilidad efectiva relacionada muy directamente con la debilidad de los Alcaldes. Y es que hay una parte de razón, aunque no lo parezca, en el criterio mal intencionado sostenido por los antisolidarios. ¿Porqué? Pues por la sencilla razón de que la energía con se obliga a los pobres a pagar el impuesto de consumos, no se aplica a los propietarios."

"Y así sucede que unos propietarios se niegan a pagar el impuesto de tribunas, por ejemplo, y el Ayuntamiento se cruza de brazos y no obliga a que se le haga efectivo un impuesto relacionado con el beneficio que obtienen los propietarios, al aumentar el alquiler de los pisos que tienen tribuna".

"El jefe de negociado de Ingresos y Gastos, ante la negativa de los propietarios que se niegan a pagar un impuesto lo comunica al Alcalde. ¿Cual es el Alcalde que se atreve a arrostrar la antipatía de los propietarios sin tener en cuenta que arrostrada esta y públicamente con toda franqueza explicada su actitud, obtendrá la simpatía y el apoyo de las clases populares?"

"Desgraciadamente no era el Sr. Sanllehy de este fuste de Alcaldes enérgicos que cumplen con su deber, ni tampoco lo es el Sr. Bastardas".

"...Sí, es verdad. El Cronista estima que el Alcalde debe enbargar a los propietarios que no paguen los impuestos, teniendo en cuenta su personalidad de cronista, no de Alcalde", (...) "y que un Alcalde que procediera con tanta energía como el cronista demanda, se acarrearía muchas odiosidades. Así opina una personalidad que se señala como futuro Alcalde".

"...que la actuación de un Alcalde republicano debe diferenciarse muy mucho de la de un Alcalde monárquico". ³⁶

Però aquesta actitud pública i notòria, potser condicionada, és contrarrestada immediatament.

L'edició de "La Publicidad" de l'endemà al matí, i en la secció de "Informaciones municipales" proclamava amb força i contundència "la energía del Alcalde Sr. Bastardas (que) impone a los propietarios morosos el pago de los arbitrios".

El cronista, d'aquestes informacions, diu que el dia abans va volguer augmentar els tints, per poder ara elogiar entusiàsticament a l'Alcalde, explicant que segons ha sabut d'un íntim amic

de Bastardas, que aquest havia ordenat centenars d'ordres d'apremi, embargant sense contemplacions, als propietaris morosos.

"A esto obedece, en el fondo, la campaña que contra Bastardas, hace el que tú llamas órgano de los tenderos antisolidarios".

"No peca por debilidad Bastardas. Lo que hay es que estima que lo que hace no debe hacerse a son de bombo y platillo. porque no es mas que cumplir con un deber que no podian cumplir anteriores Alcaldes, porqué hubieran debido enbargarse a si mismos". ³⁷

A aquest tipus d'informació, que oferia el mateix òrga de premsa dels republicans autonomistes, l'oficina de premsa de l'Ajuntament no s'immutà, ni respongué a cap dels dos esmentats articles. Imaginem doncs, que l'ardit del cronista municipal -potser molt en voga en aquell temps-, era més propagandístic que altra cosa. Probablement l'intriga dels articles responia tan sols a contrarestar la campanya que contra Bastardas feia la premsa dretana. Vuit dies més tard "La Publicidad" s'interrogava sobre un "¿Complot contra el Alcalde?" , senyalant que després de que el regidor lerrouxista Pinilla retornés com a cap de la majoria radical, es mostrava alhora el més furibund crític contra la gestió de Bastardas, sobretot davant les bones relacions que aquest mantenia amb Ossorio y Gallardo, explicitant que *"lo que mucho nos estraña, lo que no consideramos noble ni honrado, es que en este complot fraguado por los antisolidarios contra el Sr. Bastardas, para obligarle a que deje la Alcaldia, intervengan algunos regionalistas, entre ellos el Sr. Puig y Alfonso, que mientras ocupó la Alcaldía, hizo cuanto le vino en gana, sin consultarlo a nadie".* *"Si el Sr. Puig y Alfonso desea que el Sr. Bastardas le deje la Alcaldía y el Sr. Pinilla aspira a que tome posesión de la presidencia del Ayuntamiento un Alcalde de R.O., díganlo con toda franqueza y sabremos a qué atenernos".*

"Pero continuar el mantenimiento de esa solidaridad inmoral de antisolidarios y regionalistas -no todos, algunos-, es cosa que o debe terminar o debe hacerse pública, con toda crudeza". ³⁸

Ha canviat doncs la correlació de forces polítiques dins el Consistori, o és que l'intent de confabulació política contra Bastardas auperà qualsevol diferenciació ideològica, i fa que lerrouxistes i regionalistes facin la mateixa tàctica ?

Es evident que l'afany electoralista de les darreres setmanes ha perjudicat la Solidaritat Catalana, de la que ja no en queda gairebé res, però ha dividit també i enfrenat els grups que formaven la Solidaritat Municipal, que a hores d'ara ja no té sentit

de continuar-la.

En canvi sí que té sentit una operació política de confabulació contra un Alcalde democràtic que no representa els interessos dels radicals lerrouxistes, ni tampoc dels regionalistes que tot pactan amb les velles forces caciquistes, volen arraconar als republicans solidaris, anomenats ara autonomistes.

Aquest complot va destinat a desbancar la pròpia Autoritat Popular quan aquesta no serveix, ni es favorable als interessos proclamats per la dreta reaccionaria ni per l'esquerra demagògica i pseudorevolucionària. Tothom vol aconseguir un lloc que faci possible controlar, ara i en aquest moments, les intrigues dels seus respectius grups i dels seus enemics polítics, i que capitalitzi el prestigi dels cinc anys d'Ajuntament democràtic i progressista.

Aquesta "revolta", ve determinada perquè les distàncies ideològiques entre les tres fraccions consistorials han augmentat; mentre els lerrouxistes allunyats de ja qualsevol interès electoral amb la Unió Republicana, i enemics acèrrims d'aquesta, vuen amb temor que la fracció republicana-autonomista del Consistori, que mantenen els càrrecs més importants, pot fer desplaçar a molts dels seus potencials electors, cap a la consolidació d'un partit republicà-nacionalista, del que la premsa se n'ha fet resó, durant llargues setmanes. Els regionalistes, -uns quants-, i la Lliga comproven com la formació d'una coalició republicana-autonomista, encaminada a convergir més endavant en un nou partit català, pot desplaçar aquells vots autonomistes de sectors populars, que fins ara votaven el regionalisme, tenint ara un cap electoral més ampli.

El temor de perdre, la possible part del seu electorat, farà incidir les dues forces oposades -lerrouxistes i regionalistes- en un intent simultani de desbancar a la tercera de les forces política, que podia ésser capaç de fer-los nosa, començant per la figura pública més important en aquells moments, i que aglutinava el prestigi d'ésser el primer Alcalde democràtic de Barcelona, amb una gestió eficaç i autonomista de la política aplicada per l'Ajuntament barceloní.

Aquest intent, tenia potser més interès per part de la dreta regionalista.

La reacció contra la manipulació de la Solidaritat, ha estat des de l'angle republicà-nacionalista molt criticada, i la defensa nacionalista d'aquella fracció del republicanisme a Catalunya, ha tingut amb Bastardas com a Alcalde popular de Barcelona, una figura pública molt brillant.

Si hi afegim, per altra banda, que els seus amics regionalistes, com Prat de la Riba, Cambó, Duran i Ventosa o inclús Puig i Alfonso, -per senyalar només polítics i regidors propers en la seva gestió municipal-, consideraven que la rectitut política de Bastardas no esqueia en un partit com la Unió Republicana, tan manipulat per Lerroux, comprendrem ara, el temor que els pot provocar que justament sigui ell com a Alcalde popular de Barcelona que reculli l'herència i l'adhessió popular vinculant-la en la nova coalició republicana-autonomista de les eleccions a celebrar.

Aquest seria l'intent de Bastardas, quan dos mesos abans escriu un article en que tot reclamant una veritable autonomia, contesta a l'insídia deformativa que les acusacions lerrouxistes i regionalistes han produït. No és en certa manera aquesta, la intenció de l'article, -doncs publicat en un diari de Reus, no fou reproduït a Barcelona, però conté trets significatius de la seva actitud : " Hem de procurar tots, que als Ajuntaments y a les Diputacions hi vagin los homens més intel.ligents, més actius, més aptes, més austers. Hem d'exigir als nostres representants no sols l'honradesa inseparable de tota persona bona y digna, sinó aquella abnegació que sacrifica, al bé comú, lo propi, interès personal y los interèssos de la familia, dels amichs, del partit".

En un altre sentit escriu : "Es més, convenen contribucions voluntàries. Cal que los milionaris pensin ab lo deber moral de tornar a la col.lectivitat, una part de lo que han rebut de la mateixa". 39

Algunes setmanes més tard la campanya de confabulació contra Bastardas, sembla que comença a remetre; "La Publicidad" del 15 de març següent insertava en la habitual "Crónica del Ayuntamiento" un text titulat "Desaprobado el Presupuesto de Cultura, Sanllehy volverá a la Alcaldia", a on fa referència al rumor del retorn de Sanllehy, després de que el Governador Civil suspengués definitivament el dictamen del Pressupost de Cultura.

Sembla que davant l'intent de regionalistes i lerrouxistes de desbancar a Bastardas de l'Alcaldia, hi podria infiltrar-se un retorn de Sanllehy imposat ara per Maura, un cop desapareguda la causa que justificà el vot de censura, i la pertinent dimissió. En tot cas seria l'últim intent maurista per controlar les eleccions, i manipulant per la causa governamental els darres mesos d'un Consistori que ha perdut la seva força de solidaritat, al desfer-se en fraccions la unitat d'acció.

Però tampoc aquesta intriga arribà a materialitzar-se. Bastardas havia deixat per un parell de dies l'Alcaldia, doncs es trovava malalt, mentres que la premsa continuava preocupant-se *"del desenlace de un complot"* tot comentant que *"acudieron no obstante al despacho del Alcalde varios concejales. Por ellos nos hemos enterado de la causa que ha originado el complot urdido por el Sr. Pinilla, antes extra-solidario, y ahora cabeza parlante de los anti-solidarios, contra el Alcalde Popular, en colaboración con algun regionalista de esos que cubren las vacantes que deben amortizarse, aprovechando la corta permanencia accidental en la Alcaldia"*.

"Obedecen las intrigas del hábil (?) Pinilla a los trabajos de zapa que en Madrid estan realizando Sol y Ortega, y el hermano del sabio Giner de los Rios, cerca de Maura, para que vuelva Sanllehy a la Alcaldia o se nombre a otro Alcalde de R.O., puesto que el senador y diputado referidos han hecho saber que no estan dispuestos a consentir que dure la interinidad del Sr. Bastardas, ja que se daria el caso de que ocupara la Alcaldia un solidario al celebrarse las próximas elecciones municipales".

"Pero como ni Sol, ni el hermano del sabio Giner de los Rios, se atreven a llevar con franqueza la cuestión de la Alcaldia de Barcelona, ni al Senado ni al Congreso, de ahí que se sirvan de Pinilla, para que este en colaboración con un regionalista, hostigue a Bastardas, y nuestro amigo se vea precisado a abandonar la Alcaldia".

"Así lo contaban varios concejales ateniéndose a referencias dadas por un diputado a Cortes que está en el secreto del complot tramado contra el Sr. Bastardas". 40

Si el rumor de la tornada de Sanllehy podia ésser decabellat per

matusser i hipòcrita, no ho era tan l'intent lerrouxista, presentat en forma de proposició en la sessió del Consistori del 18 de març, perquè s'aprovés la petició d'ampliació electoral dels diputats per Barcelona.

Si la causa era justa, no ho era en canvi la intenció, doncs els lerrouxistes pretenien en vigílies electorals, un canvi important que afavoria directament els seus interèsos: l'aprovació de l'acta de Lerroux, que encara estava pendent, i la pressió perquè d'acord amb la llei de representació parlamentària, s'acceptés ampliar els diputats per Barcelona, el que repercutiria immediatament a favor dels radicals, que en cas de sortir triomfants en les eleccions municipals, com tenien la pretensió basant-se en les legislatives, augmentarien la seva representació, i la seva força. El Consistori però, aquest cop no oferí la cooperació entre radicals i regionalistes, i desestimà la proposició, no sense que hi hagués in incident entre Layret i Jiménez, quan el primer els anomenà "lerrouxistes".

Sembla que són els darrers actes, per trencar l'equilibri municipal, i l'acabament sobre el problema de l'Alcalde; els comentaris de "La Publicidad", en son ben eloqüents: *"Fracasó el complot contra el Alcalde Popular Bastardas. Sanllehy por un lado se ha negado a complacer a los que de antemano se regocijaban de verle convertido en cabeza de turco. Y por otro, a cierto regionalista ambicioso parece que los suyos le han recomendado tila, y al habilidoso Pinilla, algunos de los suyos -de los lerrouxistas- le han hechado en cara su proceder, recordándole que precisamente él, es uno de los concejales lerrouxistas que más favores obtiene de los alcaldes, sean estos de R.O. o de elección del Ayuntamiento". "De ahí que la sesión de ayer, la presidiera (Bastardas) placidamente, quizá con excesiva placidez, -por cuanto permitió que algun lerrouxista demostrara que lo que le falta de talla, le sobra de procacidad- el Sr. Bastardas".* ⁴¹

Aquest, que fins ara no ha fet cap classe de manifestacions referent a aquesta confabulació política en contra d'ell, es proposa mantenir-se en el càrrec de President de l'Alcaldia fins el seu tèrmini legal.

La seva dignitat política, contrastava amb les conxorxes ocultes d'alguns regidors.

F- LES ELECCIONS MUNICIPALS DEL MAIG DE 1909 I ELS SEUS RESULTATS
La carrera de propaganda política, a un mes vista de les eleccions municipals, augmentà considerablement.

Els grups republicans solidaris, que convergien amb els del "Centre Nacionalista Republicà" i d'altres forces republicanes federals, esmerçen els últims detalls per presentar-se a aquestes eleccions amb una candidatura autonomista i republicana.

La Solidaritat Catalana, ja molt afeblida, desapareixerà amb aquestes eleccions.

El cop de gràcia però, li fou donat en les legislatives del desembre de 1908, quan per substituir Salmerón que ja havia mort, a Macià que havia renunciat a l'acta de Barcelona per la de Borges Blanques, i a Suñol i Junoy que renunciaren a seves respectives actes per tal de que Barcelona tingués quatre vacants i la Solidaritat pogués presentar-se al copo, no aconseguí més que l'acta per minoria de Ramon Albó i Martí, sufrint una greu derrota política.

Aquest advers resultat electoral, malgrat que els vots de conjunt dels solidaris superaven en molts als lerrouxistes, precipità el desenllaç.

Davant d'això les noves eleccions municipals es plantejaven com una nova opció per part de cada partit, que volia ara medir les seves respectives forces per separat, després dels anys en que havien format aliança electoral solidaria, sense saber ben bé, quina part electoral responia als diferents partits.

Els radicals d'en Lerroux, l'interès dels quals era d'acaparar la majoria de l'Ajuntament barceloní, pretenien ésser la primera força política de Barcelona : "El partido radical presenta la lucha como un combate en tre él y la Lliga. Los lerrouxistas estan confiados, pero dispuestos a no dejar nada al azar. (...) En Barcelona-ciudad confeccionan una candidatura apoyada por los gremios antagonizados por Ossorio, que tocan a rebato desde las columnas de "La Tribuna". No se discuten casi los problemas municipales : la campaña es contra la Lliga y contra su aliado Maura a quien se ha puesto de moda acusar de inmoral". ⁴²

Els republicans-nacionalistes combaten ordenadament per arregar en les seves files tots els vots autonomistes i republicans que proclamin la seva catalanitat.

El temor de que la seva base elctoral en temps de la Unió Republicana, es decanti ara en bona part vers el partit radical lerrouxista, no deixa de tenir un cert fonament, degut a la forma com la Solidaritat tenia oscilacions dretanes i l'instrumentalització popular que Lerroux feu dels seus grups republicans en èpoques anteriors.

A vigiles de eleccions, els republicans-nacionalistes unifiquen criteris i presenten a la publicitat els punts claus de convergència política :

- 1.- Estimen indispensable la unió en un sol partit de les diferents organitzacions republicanes.
- 2.- No creuen indispensable redactar un manifest o programa que sintetitzi el seu credo polític.
- 3.- Afirmen la necessitat de reorganitzar l'Estat Espanyol sobre la base de la Autonomia integral de les regions, formant així un Estat Republicà Federal.
- 4.- Senyalen els drets inviolables de la persona humana, sobretot en el que respecte al treball, estudis, i drets socials etc.
- 5.- Afirmen la supremacia del poder civil sobre tots els òrgans de l'Estat.
- 6.- Creuen que ha arribat el moment de convocar una Assemblea de Representants de ls diferents organitzacions republicanes de Catalunya, per tal de que es pugui fer evident la formació d'una nova unitat republicana a Catalunya.

De totes aquestes converses, en neix de moment una coalició republicana anomenada d'esquerra catalana que presenta per primer cop "la candidatura autonomista republicana" integrada per :

DISTRICTE I	.....Conrat Roure i Bofill (advocat i escriptor)
"	II .....Enric Marsà i Torn (industrial i secretari de la Unió gremial)
"	III.....Trinitat Monegal i Nogués (advocat) .....Bonaventura Roig i Rovira (metge)
"	IV .....Pere Garriga i Roig (fabricant)
"	V .....Joan Tauler i Palomares (advocat) .....Josep Garreta i Casals (obrer mecànic)
"	VI .....Victiri Bisbal i Ridaura (advocat) .....Alfred Ramoneda i Holder (enginyer)

DISTRICTE	VII	.....	Joaquim Forcada i Monés (propietari)
		.....	Nicolau Juncosa i Sabaté (Comerciant)
		.....	Ramon Roig i Armengol (fabricant)
"	VIII	.....	Josep Roca i Roca (publicista)
		.....	Joaquim Lluhí i Rissech (advocat)
		.....	Manuel Mer i Güell (metge)
"	IX	.....	Ignasi Iglesias i Pujadas (poeta i dramaturg)
"	X	.....	Joaquim Mumbrú i Aymerich (industrial)

La Lliga regionista anirà a les eleccions aliada amb els carlins, dels que inclourà dos candidats, i es presentarà amb aquesta candidatura :

DISTRICTE	I	.....	Marcel·lí Casajoana i Coma
"	II	.....	Josep Lacambra i Saborit
"	III	.....	Josep Pardo i Perarriera
		.....	Narcís Verdaguer i Callís
		.....	Bartolomé Trias i Comas
"	IV	.....	Josep Llimona i Bruguera
"	V	.....	Pere Blanchart i Novellas
		.....	Pau Riera i Sans
"	VI	.....	Josep Vallés i Pujals
		.....	Sixt Quintana i Tuset
"	VII	.....	Jaume Santomà i Raventós
		.....	Josep Tomàs i Boix
		.....	Antoni Figueras i Arenys
"	VIII	.....	Jesus Condominas
		.....	Joaquim Rita i Leon
		.....	Cesar August Torres i Ferreri
"	IX	.....	Joaquim Puig
"	X	.....	Josep Segarra i Agost

Per part del partit radical, la candidatura lerrouxista fou aquesta :

DISTRICTE	I	.....	Joan Colominas i Costa
		.....	Jaume Morros i Roger
"	II	.....	Josep Jordi Vinaixa
"	III	.....	Pere Figueras i Blanch
"	IV	.....	Salvi Casals i Puig

DISTRICTE	V	.....	LLuis Callén i Corzan
		.....	Ricard Janssens i Macip
"	VI	.....	Roman Sol i Roigé
		.....	Ramon Fernández i Valdés
"	VII	.....	Josep Puig d'Asprer
		.....	Jaume Anglès i Pruñonosa
"	VIII	.....	Manuel Morales i Pareja
		.....	Joan Rovira i Palau
		.....	Josep M. Canals i Zamora
"	IX	.....	Francesc Sans i Cabré
"	X	.....	Emiliano Iglesias Ambrosio

Les eleccions es celebraren el 3 de maig, amb un triomf dels republicans radicals, seguits dels republicans autonomistes, i la consegüent derrota de la Lliga, i els seus adjunts de "Defensa Social" i els anomenats "Administratius", tots ells lligats als grups caciquistes de la ciutat.

Els resultats foren aquests :

Distrito 1.º	Juan Colominas Costa	Antis.º radical	9,310	1,977	21
	Jaime Morros	id.		1,655	18
Distrito 2.º	José Jorge Vinaixa	id.	14,700	3,034	20
	José Lacambra	Solidario reg.		2,555	17
Distrito 3.º	Trinidad Monegal	id. rep.	10,780	2,362	22
	Narciso Verdaguer	id. reg.		2,303	21
	Buenaventura Roig	id. rep.		2,455	19
Distrito 4.º	José Llimona	id. reg.	15,190	2,973	20
	Salvio Casals	Antis.º radical		2,771	19
Distrito 5.º	Ricardo Janssens	id. id.	14,700	3,399	23
	Luis Callén	id. id.		3,386	23
	Juan Tauler	Solidario rep.		2,189	22
Distrito 6.º	Ramón Sol Roigé	Antis.º radical	22,540	4,969	22
	Ramón Fernández Valdés	id. id.		4,863	21
	Alfredo Ramoneda	Solidario rep.		3,948	17
Distrito 7.º	José Puig de Asprer	Antis.º radical	24,990	6,680	26
	Jaime Anglés	id. id.		6,643	26
	Manuel Santamaría	id. id.		6,624	26
	Nicolás Juncosa	Solidario rep.		4,047	16
	Joaquín Forcada	id. id.		3,986	16
Distrito 8.º	Manuel Morales	Antis.º radical	14,240	3,311	23
	Juan Rovira Palau	id. id.		3,226	23
	José Canals Zamora	id. id.		3,206	23
	José Roca y Roca	Solidario rep.		2,864	20
Distrito 9.º	José Sans Cabré	Antis.º radical	9,310	2,432	23
	Ignacio Iglesias	Solidario rep.		1,871	20
Distrito 10.º	Emiliano Iglesias	Antis.º radical	8,820	2,656	30
	José Sagarra	Solidario reg.		1,039	11
	NOMBRE DE LOS ELEGIDOS	Filiación Política	No de Electores	Votos obtenidos	Votos por 100 electores

FONT : "Anuario Estadístico de la Ciudad de Barcelona", any XVII, Barcelona 1921, pag 130.

Com es pot comprobar, els resultats electorals no especifiquen la diversitat de candidatures; quan diu "solidario reg", volen dir de la candidatura de la Lliga i similars; i quan diu "solidario rep", es refereixen als de la candidatura republicana-autonomista; Això fa que la lectura del quadre adjunt resulta confusa i dongui a primer cop d'ull la sensació de que hi hagué efectivament una candidatura solidària, quan realment no existí.

Els resultats per candidatures donaren aquests totals :

La Lliga 22.377 vots; Radicals 34.020 vots; Republicans-autonomistes 24.092 vots; Defensa Social 4.814 vots.

Les abstencions arribaren al 42%, i la participació al 58%, que és "tan elevat com l'assolit en les eleccions legislatives de 1907, bé que amb més nombre de persones que van emetre sufragi per l'augment del cens electoral. Això s'explica pel càrrec marcadament polític d'aquelles eleccions. Els lerrouxistes han augmentat en uns 3.000 vots respecte de cinc mesos abans, però els solidaris n'han obtingut 10.000 més en total".⁴³

Els resultats són una sorpresa total, però un cop moral i polític a favor dels lerrouxistes, que veuran acomplerta la seves ilusions. "Las candidaturas liberal, carlista y católica intransigente (del llamado Comité de Defensa Social o C.D.S), obtienen pocos sufragios, cosa naturalísima. La Lliga, nada más que unos 22.000 votos. Eso ya es más raro, Pero lo que produce pasmo general son los 24.183 votos ganados por la coalición de republicanos nacionalistas del C.N.R., salmeronianos y federales ex-solidarios. Este voto se componia sin duda fundamentalmente de neutros desilusionados con la Lliga y de gentes de la pequeña burguesia, Obreros pocos, salvo acaso artesanos. Los radicales triunfaban en la elección con un total de más de 34.000 votos (34.020!) : un 10,6 por ciento más que en diciembre anterior. Casi la cifra obtenida por la Unión Republicana en el año de esperanzas de 1903. El Ayuntamiento de Barcelona tendria, pues, le concejales regionalistas, 11 de la izquierda ex-solidaria y 25 radicales -muchos más lerrouxistas que en 1906".⁴⁴

Aquesta força del partit radical, els portarà a considerar que ja no és necessari mantenir cap classe de consideració amb el vell Consistori presidit per Bastardas.

La pràctica política que mantindran en les darreres setmanes serà de boicotejar ostensiblement els darrers intents polítics de ls dues altres forces consistorials.

El temor de la dreta davant la victòria republicana en conjunt, és a dir comptant-hi lerrouxistes i republicans-nacionalistes, és evident; Els comentaris són pessimistes; Els regionalistes es pregunten per la continuació en el proper Consistori de ls Obres de la Reforma, de la posició que pot prendre el banc "Hispano-Colonial", el perill de l'esquerra radical, etc,

Malgrat aquest pessimisme regionalista, hi també unes altres consideracions que venen del grup republicà-nacionalista : la majoria lerrouxista de l'Ajuntament no afavoreix gens el bloc de l'esquerra catalana", que quedarà enganxada entre regionalistes i lerrouxistes.

Entretant, es declara una nova vaga d'escombriaires a Barcelona. Bastardas la combat amb energia, mitjançant l'utilització de carros del mateix Ajuntament. Les escombraries acumulades a les aceres de Barcelona, perjudica l'imatge política del vell Consistori. Es tracta d'una nova pressió dels propietaris dels carros de recollida de les escombraries, que l'Ajuntament tenia contractats. La resposta consistorial, era en aquest cas significativa, doncs si l'Ajuntament no resolva el problema, el desprestigi republicà podia desacreditar també al sector lerrouxista, que acabava de triomfar en les eleccions, i evidentment, aquest no estan disposats a deixar-se comprometre, en el darrer moment, per una situació com aquella.

L'eficàcia de l'acció municipal, fou ràpida i contundent; fins i tot "La Vanguardia", òrgan de la dreta catalana més reaccionaria elogia en una llarga nota publicada el 28 de maig ⁴⁵ les mides preses per l'Ajuntament barceloní, davant la vaga dels escombriaires, i aplaudeix a Bastardas, pel seu afany en resoldre la situació, convencent als propietaris dels carros, que l'Ajuntament té medis propis capaços de eliminar els efectes del "louckout". Estem a les darreres setmanes del vell Consistori, i encara aquest manifestarà en diferents actes la seva política autonomista, abans que l'Ajuntament no estigui a mans dels radicals.

La participació solemne de l'Ajuntament en honor de l'homenatge que es tributà a la plaça de Catalunya de Barcelona, al poeta An-

gel Guimerà, revestirà un caràcter d'autèntic reconeixement popular per l'home que ha portat amb tan d'orgull la seva passió i estima a Catalunya.

L'Ajuntament, que en sessió del 11 de març passat havia aprovat nomenar-lo fill adoptiu de Barcelona, complirà el deute entregant-li Bastardas en nom de la Ciutat un pergamí il·lustrat amb referència a l'acord consistorial .⁴⁶

Es ja impossible modificar res mes en el programa municipal, abans que l'Ajuntament no estigui a mans lerrouxistes. Aquest interès en acabar el terme legal amb un esperit constructiu, dinàmic, deixant un record positiu, es denota en els últims moments; els regidors republicans-nacionalistes amb ajuda dels regionalistes volen fer aprovar una darrera proposició, encaminada a treure el mal gust de boca que havia deixat la suspensió total del famós Pressupost de Cultura.

Aquesta proposició, presentada amb un xic de retard, proposava llençar un emprèstic per valor de 7.500.000 de pessetes, i preveia la construcció de 40 unitats escolars capaces per a 16.000 alumnes de quatre a dotze anys. Igualment contemplava la proposició, la creació d'una Caixa de Construccions Escolars, i tota classe de biblioteques, instrumental de laboratori, cuines, menjadors, dutxes, instal·lacions sanitàries, calefacció central etc. El tema, que era importatíssim, encara que sense temps material per discutir-lo i estudiar-lo en les Comissions, estava destinat a ésser rebutjat. Semblava com si el nou Ajuntament que prendrà possessió a primer de juliol, no fos capaç de mantenir aquest esperit per la cultura, i l'ensenyament, que durant els darrers anys, havia sigut uns dels punt claus del programa dels republicans.

No era doncs pas una maniobra electoral, sinó política, destinada a deixar un compromís municipal pel nou Ajuntament; Però era evident, que això no tenia ni la força, ni el temps per arribar-se a projectar.

A la darrera sessió (29 de juny de 1909), aquesta proposició estava a l'ordre del dia, però no pogué aprovar-se perquè els regidors lerrouxistes, seguin el boicot que portaven a terme d'ençà les darreres eleccions, abandonaren l'hemicicle i no hi hagué suficient "quorum" per poguer-la aprovar.

Malgrat això, el dictamen quedarà en la Comissió, per si el nou Ajuntament que predrà possessió d'aquí pocs dies, vol tenir-la en compte.

Es el darrer acte dels regidors lerrouxistes, ple d'indiferència davant els seus companys de Consistori i perquè no dir-ho, davant també de la Ciutat.

Tres dies més tard, l'Alcalde Popular Bastardas, es veu obligat a presidir, -per malaltia del nou Alcalde de R.O., Joan Coll i Pujol, la sessió de constitució del nou Ajuntament.

Semblava casual, justament, que fos Bastardas ara, el qui dongués possessió de la vara d'Alcalde als nous regidors, i al nou Alcalde interí.

La cerimònia senzilla i austera, no tingué però les mateixes característiques d'altres vegades. Primerament, perquè era un Alcalde Popular el que presidia l'acte; segonament, perquè les diferències polítiques entre els sectors del nou consistori ja denotaven una tibantor abans de qualsevol discussió; per últim les esperances de que el nou Ajuntament, controlat per lerrouxistes, continués la política de "Cultura i Higiene" de l'Ajuntament que ara plegava, eren molt limitades.

L'acte tingué principal dues parts : la primera protocolària i la segona de formació dels nous càrrecs.

Bastardas, que com tots els regidors surtint estingué tan sols en la primera, doncs després abandonaren el Saló, vulgué com era habitual, fer un petit parlament i donar possessió als nous regidors i al nou Alcalde interí Puig d'Asprer.

Les paraules de Bastardas no podien en aquesta ocasió, ésser tan sols de protocol, i breument, però sense deixar-se res exposà la trajectòria de l'Ajuntament que en aquells moments finia.

"Fa cinc anys i mig que entràrem en aquest Consistori; Tan amb els companys del bienni 1904-1905, com després amb els que varen entrar en 1906, hem lluitat i treballat honradament per la Ciutat".

"Quan lluny estava d'imaginar-me al sentar-me per primera vegada en aquest Saló de Cent, que les circumstàncies em portarien a ocupar el primer lloc, la més alta Magistratura de Barcelona!"

"Tot quan he realitzat i conseguit a vosaltres, companys meus us ho dec : tan els meus amics polítics, com els meus adversaris, m'haveu sostingut amb la vostra confiança".

"Rebeu tots l'expressió del meu sincer afecte, de la meva profunda gratitud, que durarà tan com la meva vida".

"I ara permeteu-me que en nom dels meus amics polítics us manifesti que creiem haver complert amb el nostre deure; que l'Ajuntament que acaba ha tingut la sort i la satisfacció de veure realitzada la converssió del Deuta Municipal del 6 al 4 i mig per cent, en condicions molt ventatjoses; de veure com avança la Reforma Interior, que tants afanys ha costat i d'haver realitzat la xarxa de clavagueres, l'empedrat de carreteres i altres carrers, adquisició de terrenys per a parcs, les colònies escolars, etc, obres que a tots ens han unit i que es sintetitzen en el programa comú municipal de "Higiene i Cultura"

"En aquesta empresa em tingut a tota l'opinió al nostre costat, però haig d'aclarar que si en d'altres assumptes part de la opinió ens ha estat hóstil, no per això ens arrepenim de la nostra obra".

"La Supressió de les subvencions religioses, la neutralitat dels cementiris, i sobre tot el Pressupost de Cultura, amb l'escola neutral i la coeducació, col.locaren enfront de nosaltres una part de l'opinió i fracassaren els nostres esforços; però no creiem que el nostre treball hagi estat estèril i ens satisfà haver agitat honradament l'alma barcelonesa".

"Tampoc prosperà el nostre intent d'arribà a la nivellació dels Pressupostos, i de vigoritzar la Hisenda Municipal; però no ens arrepenim d'haver-ho intentat".

"Dec igualment declarar, que surtim del Consistori tal com varem entrar : republicans i autonomistes convençuts. Ni l'obra comú realitzada, ni el gran moviment de Solidaritat, ni les relacions oficials que hem tingut de mantenir, han minvat el més mínim els nostres ideals".

"Saludo cordialment els nous regidors, que entren com varem entrar nosaltres, amb el cor ple d'il.lusions i el cervell replet de projectes".

"Tant de bó els pogueu realitzar! Tant de bó poguer acabà les nostres obres i realitzeu el que nosaltres encara no hem pogut fer: les noves escoles, l'abasteixament complet d'aigües, en fi, totes aquelles millores que calen en una gran ciutat, però que no més es poden realitzar consolidant l'Hisenda municipal i afiançant el crèdit públic".

"No són pesimista, i per això confio en la vostra futura labor; creient que per sobre de les passions polítiques surgirà com un llaç d'unió l'amor a Barcelona; que la Ciutat no és patrimoni d'uns i altres, és patrimoni de tots, millor dit, és la mare amorosa que a tots ens acull, digna dels més grans sacrificis". ⁴⁷

Acabats els parlaments, quedà constituït el nou Ajuntament amb els regidors següents :

- 1.- Josep Oliva (Rad)
- 2.- Francesc Magriñà (Rad)
- 3.- Artur Jiménez (Rad)
- 4.- Pascual Payà (Rad)
- 5.- Joaquim Vila (Rad)
- 6.- Antoni González Prat (Rad)
- 7.- Joan Batlle (Rad)
- 8.- Jesus Pinilla (Rad)
- 9.- Santiago Valentí (Rad)
- 10.- Joan Colomines (Rad)
- 11.- Jaume Morros (Rad)
- 12.- Josep Jordi Vinaixa (Rad)
- 13.- Salvi Casals (Rad)
- 14.- Ricard Janssens (Rad)
- 15.- Lluís Callén (Rad)
- 16.- Ramon Sol (Rad)
- 17.- Ramon Fernandez (Rad)
- 18.- Josep Puig d'Asprer (Rad)
- 19.- Jaume Anglès (Rad)
- 20.- Manuel Santamaria (Rad)
- 21.- Manuel Morales (Rad)
- 22.- Joan Rovira (Rad)
- 23.- Josep Maria Canals (Rad)
- 24.- Francesc Sans (Rad)
- 25.- Emiliano Iglesias (Rad)
- 26.- Antoni Marsà (Rep-aut)
- 27.- Frances Layret (Rep-aut)
- 28.- Antoni Fargas (Rep-aut)
- 29.- Trinitat Monegal (Rep-aut)
- 30.- Bonaventura Roig (Rep-aut)

- 31.- Joan Tauler (Rep-aut)
- 32.- Alfred Ramoneda (Rep-aut)
- 33.- Joaquim Cortada (Rep-aut)
- 34.- Nicolau Juncosa (Rep-aut)
- 35.- Josep Roca i Roca (Rep-aut)
- 36.- Ignasi Iglesias (Rep-aut)
- 37.- Fèlix Cardellach (Reg)
- 38.- Salvador Roca (Reg)
- 39.- Ferran de Sagarra (Reg)
- 40.- Joan Rubió (Reg)
- 41.- Francesc Puig i Alfonso (Reg)
- 42.- Lluís Duran i Ventosa (Reg)
- 43.- Josep Rovira (Reg)
- 44.- Narcís Fuster (Reg)
- 45.- Josep Cararach (Reg)
- 46.- Josep Lacambra (Reg)
- 47.- Narcís Verdaguer i Callís (Reg)
- 48.- Josep Llimona (Reg)
- 49.- Josep Segarra (Reg)
- 50.- Pere Rahola (Reg).

Un cop els regidors surtints abandonaren el Saló del Consell de Cent, començà la sessió per elegir els deu primers Tinents d'Alcalde. Les dificultats per posar-se d'acord evidenciaren ja, el caire que el nou Ajuntament tindria. Després de moltes discussions i d'un debat d'acusacions mútues surtiren elegits els regidors següents :

Primera Tinència d'Alcaldia	.....	Francesc Layret	(rep-aut)
Segona	" "	.....	Ramon Fernandez (rad)
Tercera	" "	.....	Artur Jiménez (rad)
Quarta	" "	.....	Lluís Callen (rad)
Quinta	" "	.....	Josep Rovira (reg)
Sexta	" "	.....	Josep Puig d'Asprer (rad)
Septima	" "	.....	Pascual Payà (rad)
Octava	" "	.....	Josep Cararach (reg)
Novena	" "	.....	Josep Segarra (reg)
Desena	" "	.....	Ignasi Iglesias (rep-aut)

Es proclamat Síndic primer : Francesc Puig i Alfonso; i segon Joan Tauler (rep-aut)

Pren doncs possessió de la Presidència de l'Ajuntament com a Alcalde accidental el regidor republicà-autonomista Francesc Layret.

El nou Ajuntament constituït tindrà doncs majoria republicana. Però és la primera vegada des de 1901, que els lerrouxistes hi seran majoritaris.

Estem a primers de juliol de 1909. L'Ajuntament encara no ha començat a treballar. Les dificultats per lograr unes bases per entendre quin serà el nou programa municipal, augmenten.

Quinze dies més tard la revolta de la Setmana Trágica, agafarà al Consistori de sorpresa. El nou Ajuntament de Barcelona, haurà de fer front a la primera protesta social revolucionària del segle XX.

NOTES 7

- 1 - "La Publicidad" dia 2 de juny de 1908
- 2 - "La Publicidad" del dia 7 de juny de 1908, publicava aquest article sense signar, però que probablement fou escrit per Eusebi Corominas, el seu director.

CENSURAS RIDICULAS

¿Que desean esos desequilibrados, cómicos censores del Sr. Bastardas, por haber este, en su calidad de alcalde de Barcelona, recibido y saludado á los infantes que han llegado á esta ciudad?

¿Desean que se demuestre, que Barcelona para cumplir con los deberes de la cortesía más elemental, necesita forzosamente un alcalde de real orden?

En el Apeadero, lo propio que el Sr. Bastardas, estaba el cónsul general de la República francesa, á quien no censurará por ello ningún republicano de la vecina Francia.

Los partidos políticos que quieren gobernar, están obligados á aceptar todas las responsabilidades y todos los deberes del Gobierno.

A principios del siglo pasado las relaciones entre los gobiernos republicanos y los monárquicos eran puramente de carácter oficial y la Francia revolucionaria no pudo vivir en paz con las grandes monarquías de Europa.

Han pasado cien años, y el Presidente de la República francesa recibe en su casa á reyes y á emperadores, y él sale de Francia para ser recibido y festejado por los reyes de Inglaterra, de España, de Italia y por el emperador de Rusia.

¿Que significa este cambio tan radical en las costumbres políticas de los gobiernos? Significa, que ayer gobernaban los reyes y que hoy gobiernan los pueblos.

En Barcelona gobiernan los republicanos y los regionalistas representantes genuinos de la opinión de la ciudad. Esto lo saben el rey y toda la familia real y los partidos monárquicos. Y sabiendo que es republicana la opinión de Barcelona y republicano el alcalde de la ciudad, no tienen reparo alguno en visitarla.

¿Porque el alcalde que está en su propia casa, que representa á la ciudad, ha de resistirse á saludar á los personajes distinguidos que la visitan? ¿Sería más digno y más serio el alcalde, si en lugar de cumplir con los deberes de cortesía, se negase á cumplirlos? ¿Porque desean los republicanos tener mayoría en el Ayuntamiento y elegir á su alcalde y gobernar en Barcelona? ¿Para realizar todo esto, no se ajustan á las leyes dictadas por Cortes y gobiernos monárquicos?

Desde luego que cumplen con esas leyes, es necesario cumplir las restantes, todas aquellas que obligan al respeto al jefe del Estado y al Gobierno de la Nación.

Así lo comprendieron los alcaldes republicanos de San Feliu de Guixols y de Figueras, quienes recibieron y acompañaron á D. Alfonso XIII, cuando visitó á aquellas republicanas ciudades. Y así lo comprendió el Sr. Giner de los Ríos cuando salió á recibir al conde de Romanones, ministro de D. Alfonso XIII.

Al vado ó á la puente, esta es el dilema. Los Ayuntamientos constituidos con arreglo á leyes de un Estado monárquico, están obligados á cumplirlas, el Alcalde en primer término. Aceptar lo más y rechazar lo menos, no es leal ni digno ni honrado.

Y si hubiese de prevalecer el criterio de la descortesía, la consecuencia para los republicanos sería la siguiente; renunciar al gobierno de los Municipios, no pretender mayoría de concejales en ninguno de ellos; no aspirar en absoluto á ocupar ninguna Alcaldía, consintiendo con gusto la dirección de los Alcaldes de real orden.

¿Qué más podemos desear los republicanos, que al viajar los Reyes por España, se encuentren con que en las grandes ciudades, en las más importantes, las Corporaciones populares están gobernadas por los republicanos?

Resulta de todo esto, que habiendo llegado por imperio de la opinión pública, á que las autoridades republicanas traten de igual á igual con todos los altos poderes del Estado, hay quienes lo deploran y lo censuran. Y á esos se les debe preguntar ¿si rejas, para qué votos? ¿Es tan débil la convicción de esos descontentos que el solo contacto de un personaje real, pone en peligro sus convicciones?

- 3 - "La Veu de Catalunya"; el parlament sencer de Bastardas a "Cronologia política de les sessions de l'Ajuntament"
- 4 - Vull esmentar una anècdota de font familiar : quan a la tarda els "Infantes de España" donaren una volta amb cotxe de cavalls per Barcelona, acompanyats per Bastardas, explicava ell

mateix, que passant davant un nombrós grup de públic que identificaren el seguici, i en mig d'alguns aplaudiments i de !viva los Infantes!, es sentí una veu potent que cridà "Visca l'Alcalde!", alhora que la infanta Maria Teresa dirigint-se a Bastardas li digué : "Esto va para Usted Sr. Alcalde", responguen-li amb rapidesa Bastardas : "por supuesto, tenemos un Gobernador que piensa en todo".

- 5 - "La Publicidad" en "Noticias Políticas" del dia 8 de juny de 1908.
- 6 - Sobre aquell acord "El Poble Català" publicava un article signat per J. Mas i Roura, titulat "Ja està!" que deia :

Ja estaran contents els mitg autonomistes. Ahir la Comissió provincial, per 5 vots contra 4, va dictaminar favorablement l'acord de suspensió de la Base V del Pressupost de Cultura, que constituïx una bofetada sangnant donada per un alcalde de R. O. contra's regidors de la ciutat que dignament la representen.

Heus aquí una trista conseqüència de aquesta política de balanç que d'un quant temps ensà venen fent a la llum pública els senyors regionalistes. An ells y an els carlins—tan autonomistes ahir, quan anaven a la pesca d'actes—se deu que la Comissió provincial de la nostra Diputació solidaria hagi emès un dictamen contrari a l'autonomia municipal. És això una qüestió substancial del catalanisme? Afegint l'acord de suspensió a l'autonomia de Catalunya, que ha servit de bandera pera remoure y traspalsar l'antiga política? No creïem que hi hagi cap regionalista que pugui negarho, ni cap, per tant, que queixarse pugui de les crítiques que damunt d'ell caiguin, sortides de tots els indrets de la nostra terra aont han germinat els ideals de llibertat, tan entusiàsticament predicats en altres temps.

La Comissió provincial de la Diputació estava composta enguany de dos regionalistes (senyors Farguell y Roig); de tres republicans (un nacionalista: senyor Gubern; un de l'Unió: senyor Serra; y un ferrouxista: senyor Carbonell), de dos carlins (senyors Argemí y Valls) y de dos caciquistes (senyors Lluch y Baratta). Si els ideals autonomistes defensats ahir ab gran calor per tots els solidaris, se mantinguessin fermes, clar està que en favor de la suspensió de la Base V no hi haurien votat més que dos homes: els caciquistes Baratta y Lluch. Però com això de l'autonomia va molt a menys, no en el poble, sinó en alguns dels que obtingueren el seu vot, resulta que ara tots els carlins y una part dels regionalistes no's volen ja recordar, de sa etiqueta política. Y es dona'l vergonyós espectacle de que's solidaris autonomistes s'alien sense escrupul, pera anar contra l'autonomia municipal de la ciutat, ab els odiats cacics; ab aquells homes que's servien de blanc pera alsar al poble y menarlo vers les urnes, assedegat de redempció.

Però hi ha més. Encara que's carlins, més sectaris que autonomistes, haguessin claudicat, no per això tenia que esser venut a la Comissió provincial el sà criteri autonomista. Els tres republicans y els dos regionalistes formaven majoria y aquesta havia de formular el dictamen que satisfés a l'opinió de Barcelona. Per què això no ha passat? Perquè'l senyor Farguell, com tants d'altres, s'ha sentit autonomista «fins a cert punt» y ha abandonat la plassa pera que l'ocupés un carlí, el Sr. Pelfort, que entrà a la Solidaritat contra la seva voluntat, educada durant molts anys en la política caciquista.

Quin espectacle tan trist! El regionalisme, que havia, ab ardidesa, aixecat la bandera de l'autonomia, passejant-la triomfant per tot Catalunya, la va arriant de mica en mica, consentint que homes seus, regidors y diputats, que, protegits per la «Lliga», triomfaren en els comicis, l'escarneixin en les Corporacions públiques.

Quin acord ha pres contra aquests senyors la Lliga Regionalista? Els ha tret de son sí pera fer honor a ses antigues doctrines y donar a Catalunya una satisfacció que's mereix? Doncs mentres no ho fassi, mentres això consenti, no s'extranyi de que's nacionalistes de cor ne protestin ab tota energia. Les claudicacions autonomistes, les avinenses ab els cacics, no poden esser tolerades ni passades en silenci, sense incorrer en greus responsabilitats.

Per això nosaltres, ara y sempre, sortirem a la defensa dels purs ideals de Catalunya, encara que sigui ab molestia dels que no's serven ab la fidelitat deguda. Per això avui diem ben clar y ben alt a Barcelona y a Catalunya: si la Comissió provincial, per majoria, ha dictaminat en favor de la suspensió decretada per un alcalde del rei, culpa és dels senyors regionalistes. Quan sigui l'hora de les responsabilitats, just és que cada hu pagui les seves.

- 7 - La importància política del Pressupost de Cultura, n'es una mostra la profunda divisió produïda a la Ciutat : els que el defensaven com un signe de cultura progressista i de primer per a un ensenyament popular català, i els que el combatien en nom de l'integrisme religiós i social.

La magnitud i l'amplitud d'aquestes manifestacions polítiques són d'un interès històric important, davant el fenomen produït un any després conegut per Setmana Tràgica.

Seria interèsant recopilar exhaustivament els documents i articles publicats que feien referència al Pressupost de Cultura. Tanmateix tindriem moltes sorpreses i significatives explicacions. L'aureola del Pressupost arribà a Amèrica, a on un diari de Buenos Aires, publicà un article del Rector de la Universitat de Salamanca, Miguel de Unamuno en contra del Pressupost cultural, i "El Poble Català" en l'article que reproduïm comentava el punt de vista de Unamuno que incapaç de comprendre a Catalunya, tampoc entenia el projecte de l'Ajuntament barceloní.

L'article publicat en la secció de "Spórtula" es titulava "Jo us diria Sr. Rector..." amb data del 5 d'agost de 1908, i signat amb el pseudònim de "Fosfor", que utilitzava Gabriel Alomar i Villalonga.

Jo us diria, senyor Rector...

ESTIMAT Unamuno: ¿com és possible que *vuesa merced*, rector de l'Universitat de Salamanca, digui contra'l català, les mateixes coses que diu el darrer burgès dels cafès públics? Contra'l nostre pressupost de cultura vostè se ens revolta en nom de l'imposició absoluta del castellà; y pera que Barcelona pugui fruir el gran benefici de la possessió d'una llengua de dos móns, vostè sacrifica l'eficàcia mateixa de tota l'ensenyansa...

Un idioma, senyor meu, és un medi, però no un fi. Lo que s'ha volgut en el pressupost de cultura és que l'instrucció fos veritable y profitosa, és que'ls deixebles poguessen entendre les explicacions y les lectures; que, per lo demés, el castellà ja figuraria, com ensenyansa obligatoria, en el pla d'estudis. Vostè, en cambi, gran pedagog, no dubta en supeditar el *tot* a la *part*, l'integritat de les matèries d'ensenyansa a l'única eficàcia de l'idioma, que és una sola d'aqueixes matèries.—Y diu vostè a Barcelona hi ha castellans, y aquests no podran rebre'ls beneficis de les noves escoles, a causa de l'idioma; però'ls catalans, són espanyols, com ho són aquests castellans, y per lo mateix uns y altres deuen sotmetres a la llengua espanyola, que és la de tots.

Ah, senyor sofista! Els catalans són espanyols en quant formen part de l'Estat espanyol. La llengua que parlen és també espanyola, perquè és una de les que's parlen a Espanya. Però el ~~calificatiu d'idioma espanyol, aleshores, clar està, els catalans no resultaran espanyols en lo referent a idioma, y el silogisme de V. caurà.~~

En Menéndez y Peláyo (*La Ciencia española*), protestant contra'l calificatiu de *lengua española* donat al castellà, cosa fóra de la costum dels clàssics, que *siempre se preciaron de escribir en castellano*, diu: *tan lengua española es el castellano como el catalán o el vasconco*. Y aquesta multiplicat de llengües, signe de la multiplicat de les nacions espanyoles, ¿qui dubta que és pera la major grandesa d'Espanya?

Vostè, senyor Unamuno, aristòcrata del pensament castellà, no pot entendrens a nosaltres, perquè la rassa seva pren en l'interior de vostè una agudesa extrema de concreció. Y vostè, nadiu d'una llengua morta, no pot aplicar sense ignorancia al català, llengua neo-latina, exactament igual a les germanes en aptitud receptiva del pensament modern, y superior al castellà en potestat lírica y poètica, les mateixes lleis d'un idioma aglutinant, venerable reliquia de les rasses primigenies.

FOSFOR

- 8 - Els intents de bloquejà les iniciatives de l'Ajuntament defensades pels republicans solidaris, apareixen a finals de 1908, i duren pràcticament fins a juny de 1909. J.Romero Maura, senyala que *"en el mismo Ayuntamiento barcelonés, ya se ponen de acuerdo a veces los concejales de uno y otro bando, aunque sólo sea para repartirse el patronazgo"*, i en la nota nº 439 de la pàgina 458 escriu *"el Ayuntamiento -telegrafia Ossorio a La Cierva el 3-III-1909- se prostituye por momentos y ya es frecuente ver en contubernio a catalanista y lerrouxistas para servir sus clientelas"* polítiques. En "La Rosa de Fuego", pag 458.
- 9 - "El Poble Català" del dia 27 de juny de 1908
- 10 - "Las Novedades" (noticias, telegramas y fotografias del mundo entero.- Madrid 27 de junio de 1908). Comentarís al parlament d'Albert Bastardas en la clausura del Congrés de Història de la Corona d'Aragó, amb el titol de "Hablando claro" "Palabras de Bastardas", premsa a l'"Arxiu Albert Bastardas i Sampere";
- 11 - "La Publicidad" en "Crónica del Ayuntamiento" del dia 20 de juliol de 1908
- 12 - "La Veu de Catalunya" del dia 10 de setembre de 1908. "Parlament de l'Alcalde de Barcelona Bastardas en el banquet ofert a la Comissió de l'Ajuntament barceloní".
Veure igualment "Dossier Saragossa" a l'"Arxiu Albert Bastardas i Sampere", amb la premsa següent :
- "Heraldo de Aragón" (Saragossa)
- "Diario de Avisos de Zaragoza" (Saragossa)
- "El Liberal" (Barcelona)
- "El Progreso" (Barcelona)
- "El Tío Jorge" (Saragossa)
- "El Noticiero" (Saragossa)
i la premsa barcelonina habitual
Igualment la correspondència entre l'Alcalde Saragossa Basilio Paraiso -que Bastardas l'anomena "el Rius i Taulet aragones" i Bastardas, a "Arxiu Albert Bastardas i Sampere".
- 13 - Vegis "Cronologia política de les sessions de l'Ajuntament de Barcelona" segon volum.

- 14 - F. Puig i Alfonso en "Recordant coses pasades" pags 65,66, 67 i 68.
- 15 - El text íntegre del parlament de Puig i Alfonso i la contesta del rei, publicats a "Cronologia política de l'Ajuntament de Barcelona", segon volum. Vegis també les sessions corresponents.
- 16 - Diario de Sesiones de Cortes. Congreso de Diputados Sesión del dia 10 de noviembre de 1908.
- 17 - Diario de Sesiones de Cortes. Senado. Sesión del dia 10 de noviembre de 1908.
Vegis també F.Puig i Alfonso, en "Recordant cose pasades" pags 77 a 82
- 18 - "La Publicidad" en "Crónica del Ayuntamiento" del dia 10 de novembre de 1908.
- 19 - "El Poble Català" en "Notes i Comentaris" del dia 10 de novembre de 1908.
- 20 - "La Publicidad" del dia 1 de desembre de 1908
- 21 - S. Albertí en "El republicanisme català i la Restauració monàrquica", pag 209.
- 22 - S. Albertí en "El republicanisme català i la Restauració monàrquica", pags 209, i 210.
- 23 - "Memoria de la Comisión de Hacienda i comentarios de "La Publicidad" del 29 de noviembre de 1908, i 2, 4, 6 de desembre de 1908
- 24 - "El Poble Català" del dia 30 de desembre de 1908; l'article titulat "Tot passant" és signat per Josep Pous i Pagès.
- 25 - "El Poble Català" del dia 31 de desembre de 1908; l'article editorial titulat "Perill imminent".
- 26 - En un telegrama del Gobernador Ossorio y Gallardo al Ministro de la Gobernación La Cierva del 16 d'abril de 1909 diu : *la Lliga aspira a que haya una mayoria lerrouxista (en el Ayuntamiento) que haga conocer las delicias de un gobierno radical, quedando los regionalistas con una minoria que se limite a labor crítica*, en J.Romero Maura, "La Rosa de Fuego" pag 458.
- 27 - "Perill Imminent" en "El Poble Català" del dia 31 desembre de 1908.

- 28 - Obres completes de Joan Maragall, volum IV, pag 70.
 29 - "El Poble Català" del dia 3 de gener de 1909, "parlant amb el Senyor Layret".
 30 - Diario de Sesiones de Cortes. Congreso de los Diputados. Jueves dia 14 de enero de 1909 nº 61 pags 1953 a 1968
 31 - "El Poble Català" del dia 16 de gener de 1909

Completant la llista

Una vegada més els liberals han posat en evidència que són més centralistes que liberals.

En la sessió del dijous, al Congrés, en Juli Burell feu càrrecs al Govern perquè no nomenava batlle per a l'Ajuntament de Barcelona y consentia una interinitat que porta com a conseqüència'l desempeñyo de la primera magistratura municipal per un regidor, elegit pel poble. Y encara que en Burell, per a claurar la pildora, va dir que creia lo més encertat deixar al nostre Municipi en llibertat pera que ell mateix se donés l'arcalde, com això és, legalment, impossible, resulta evident que en Burell, ab sos atacs al Govern, tirà dretament a que's nomenés pera la nostra ciutat un arcalde de reial orde.

Certament, com van fer notar en Puig y Cadafalch y en Salvatella, és paradoxal que un home titulat liberal, vagi contra una situació de fet, que porta ab sí'l triomf de la democràcia, el manteniment en el lloc més enlairat del municipi, d'un regidor elegit directament pel poble; però, desgraciadament aquestes paradoxes són velles, han encarnat, de temps, en la pròpia substancia de l'històric partit liberal, que ha vingut consentint, sense preocupar-se mai de reformarho, que fossin els governs y no'ls ciutadans els nomenadors de la més alta autoritat local.

En aquest sentit, doncs, tenia raó en Puig y Cadafalch quan titllava an en Burell de poc liberal y gens democrata al promoure un incident politic la finalitat del qual no podia ésser altra que la d'obligar al Govern a que nomenés tot seguit un arcalde de reial orde pera Barcelona; y en aquest sentit també, bé va fer en Salvatella d'ajudar a son company, en l'atac que dirigí als vells liberals.

Però en Salvatella hauria pogut fer més. En Salvatella hauria pogut afegir que'l nomenament d'arcaldes de reial orde, és, ademés d'anti-liberal, d'anti-democràtic, anti-regionalista, perquè l'ideal dels regionalistes, com el dels nacionalistes y dels federals, és el de la completa autonomia municipal, incompatible ab la designació dels batlles pel poder central.

Els liberals no poden patrocinar l'arcalde de reial orde sense posarse en contradicció ab el seu credo progressiu y manifestarse absorvits per l'afany unificador

y centralista; els regionalistes no poden tampoc demanar batlle de nomenament reial sense claudicar en lo més fonamental de les doctrines autonomistes y comportarse com a sectaris odiadors de les democracies.

Aixó—que escau del tot dintre del pensament solidari—ho hauria pogut dir en Salvatella completant la Missó que an en Juli Burell donà, molt justament, en Puig y Canafalch.

Y és segur que tots els catalanistes y tots els republicans patriotes li haurien agrait al bon amic, com li estimen y agraiexen la seva constant y lluida intervenció en quants debats se promouen pro Catalunya.

S. GUBERN.

32 - "La Publicidad" del dia 21 de gener de 1909

UN ATRACO CONSISTORIAL

Ya no es posible imaginar más osadía ni menos escrúpulos.

En la última sesión del Ayuntamiento, la mayoría lerrouxista, apoyada por algún catalanista y republicano solidario, se burló de la corporación, de los intereses de Barcelona y de la seriedad del Consistorio.

La ley de la mayoría convertida en fuerza bruta, revocó un acuerdo de la sesión anterior en el cual se negaba el aguinaldo á los empleados, cuyo regalo cuesta á los barceloneses la suma de 136.000 pesetas.

Es el primer caso que se dá de que una mayoría atropelle un acuerdo y quiera imponerse á todo trance, á viva fuerza y á costa de toda dignidad parlamentaria, para repartir 136.000 pesetas á los empleados municipales; al ejército de 5.470 individuos de que se compone el padrón de empleados y obreros del municipio, que consumen más de ocho millones de pesetas al año ó sea cerca de la tercera parte del presupuesto total de gastos.

Los aduladores de ese padrón de empleados van á lograr que se convierta en padrón de ignominia y sean odiados por los ciudadanos muchos empleados dignísimos que á pesar de admitir la propina con mercedores de todos los respetos.

La burla cometida con la ciudad de Barcelona ha sido sangrienta; una mofa repugnante de aquellos que van á su fin sin reparar en los medios.

La gravedad del atropello aumenta en grado superlativo desde el momento que en la sesión que fué presentada la proposición pidiendo aguinaldo, un señor concejal propuso se aplazara la discusión y votación de la misma hasta la próxima á fin de que el número de concejales fuera mayor, á lo que se opusieron los firmantes y exigieron que se votara en aquel momento convencidos de que la votación les sería favorable. Se les ofrecieron dignamente los medios de triunfar con nobleza y los rechazaron. Después de la derrota emplearon las malas artes y quisieron imponerse haciendo odiosa é innoble la ley de las mayorías. No es esta la primera vez que los radicales convierten la ley de las mayorías en instrumento malvado.

Unidos, compactos y del brazo de aquellos señores que se les llama vocales asociados, se presentaron á votar contra el Presupuesto de Cultura; compactos y unidos estuvieron para votar contra el Presupuesto municipal dándose la mano con los vocales asociados; con aquellos hombres facturados á los escaños del municipio por la Mutua de Propietarios con la misión de obedecer al Cardenal una vez y otra al mandato imperativo de los representantes de la propiedad, de los ricos de Barcelona; y, por último, unidos y compactos todos, sin que faltara uno á la lista, incluso los que tienen pedida licencia de mentirigillas, para votar una gratificación á los empleados y obreros con el pretexto de Navidad, Año Nuevo ó Pascua y... Santas Pascuas.

¿Pero á qué, á santo de qué, tanto empeño y tanta osadía para repartir 136.000 pesetas á los empleados y no á los obreros sin trabajo y á los pobres de Barcelona? ¿Por qué votaron en contra de que esta suma importante se repartiera en esta forma, ellos los radicales, los amigos del obrero?

Tendrán razón los que suponen que tal empeño obedece á un fin político, á recompensar servicios electorales y contentar el sinnúmero de empleados y obreros

municipales que han votado y votarán sus candidatos?

¿Serán estas 136.000 pesetas para gastos electorales; una manera de obtener votos con el dinero de los demás ciudadanos; un reclamo electoral de los más seguros y provechosos, como algunos aseguran?

Las elecciones se avecinan y... á Roma por todo. Conviene que vayan á administrar los 30.000.000 de pesetas sus candidatos y hay que tener contentos á los calificados de amos del Municipio de Barcelona; á los empleados del Excelentísimo Ayuntamiento de la capital de Cataluña, entre los cuales los hay que son verdaderos servidores y amantes del progreso de nuestra querida ciudad.

Hay que aprovechar el triunfo de las últimas elecciones, la inercia de gran parte del cuerpo electoral, el descuido y poco amor que sienten muchos catalanes por Barcelona, las impaciencias de otros que forman en la Solidaridad, los insanos odios personales entre la derecha y la izquierda ante el enemigo común; y mientras nos entretenemos disputando que si son galgos ó si son podencos, ellos ganan elecciones y votan aguinaldos.

¡Y lo que votarán cuando estén dentro los que están fuera!

Después de lo ocurrido en la última sesión, de aquel atraco consistorial, creemos que los centros políticos y no políticos harían alguna protesta; que la indignación aparecería por alguna parte; que el rubor de la vergüenza administrativa encendería las mejillas de los ciudadanos que se interesan por Barcelona.

Solo la alegría reina dentro de la Casa del Pueblo, de la Plaza de San Jaime. Los lerrouxistas ya han recibido las 136 mil bendiciones. En la otra Casa del Pueblo se celebrará un gran festival para la revolución. Barcelona, archivo de la cortesía, etc., etc., está satisfecha y orgullosa de la enternecedora, altruista y magnánima generosidad de los ediles radicales. El jefe del partido radical, desde allende los mares, ha triunfado en las arcas municipales. Las brigadas y subalternos del Ayuntamiento han de estarle eternamente agradecidos. Será diputado perpetuo por las dos casas del Pueblo que tan acertadamente dirige.

GUILLERMO LÓPEZ

33 - "El Poble Català", del dia 24 de gener de 1909, editorial.

Economistes modern estil

Abans de les eleccions, la gazeta lerrouxista, que segueix sempre la vida política d'habilitats o sigui de fer els perdigons an el poble, empenqué una furiosa campanya contra'ls pressupostos municipals. Aquella campanya fou una seguida diatriba contra l'aument dels tributs alegant que lo que havia de ferse era economisar en els capítols referents a personal, excessius per manera extremada, y així l'Ajuntament se trobaria ab diners de sobres, sense necessitat de fer més feixuga la càrrega contributiva que pesa damunt dels ciutadans de Barcelona.

Els que estem en el secret ja sabiem que la campanya no tenia res de sincera; que's tractava solament d'una habilitat política, ab vistes a les properes eleccions. Cóm havíem de creure en la sinceritat dels que demanaven que's reduïssin els gastos de personal, si precisament els lerrouxistes són el partit que té més afiliats menjant a costa del municipi? Cóm podíem acceptar que'ls lerrouxistes desitgessin de bona fe llicenciar una bona part dels empleats municipals innecessaris, si precisament la forsa y la cohesió al lerrouxisme li ve dels milers de companys de causa que manté ab els cabals de Barcelona y que, al defensar al partit, defensen principalment el pa de cada dia?

Y la prova de que's tractava tant sols d'una maniobra política, ha vingut ben aviat: Heusela aquí. En la sessió de l'altra setmana va presentarse una proposició demanant que's concedissin estrenes als empleats municipals. Aquesta proposició la presentà un lerrouxista o sigui un d'aquells que proclamaven la necessitat de fer reduccions en els gastos de personal abans de les eleccions. Però, en aquella sessió se trobà que'ls lerrouxistes estaven en minoria y la proposició fou rebutjada.

Els expartidaris de les economies no's donaren per vensuts, malgrat això. Què haurien dit els milers de correligionaris que cobren del municipi y que esperen la ganga de les estrenes com a paga dels serveis extraordinaris fets durant el període de les passades eleccions? Y els lerrouxistes, pera contentarlos, idearen una grollera extratagem, encaminada a conseguir que's revotés el consistori, aprovant lo que abans havia rebutjat. La maniobra consistí en tixecarse al comensament de la sessió d'aquesta setmana els regidors lerrouxistes que no havien assistit a la passada, demanant que llur vot s'ajuntés ab els favorables a la concessió d'estrenes. Lla-

vors, el regidor lerrouxista que en l'altra sessió havia presentat la proposició rebutjada, la reproduí de nou, però modificantla, entenguís bé: en l'anterior demanava que's concedessin «estrenes»; en la nova demanà que's dongués una «gratificació» del 10 per cent del sou, a tots els empleats municipals.

Resultat, després de molt discutir; després d'anarsen del saló en Layret, president de la comissió d'Hisenda, per no voler sancionar ab el seu vot y la seva presència l'enhorrorit que anava a fer-se.

després d'una brillant intervenció den Giralt, el regidor nacionalista republicà, qui acabà declarant que'ls regidors no havien de guanyarse simpaties a costa dels cabals públics, sinó treballant en bé de Barcelona; després de les raons exposades per tots els que la combatteren, la proposició fou aprovada pel vot dels lerrouxistes.

Ara bé; sabeu quant costa a Barcelona, a l'Hisenda de Barcelona, aquesta liberalitat dels regidors de la «Casa del Pueblo», liberalitat feta en favor y pera mantenir l'entusiasme dels correligionaris que

cobren del municipi? De moment, 85 mil pessetes o sigui'l 10 per cent del sou dels empleats de l'interior. Però es de creure que'ls d'Aixampis no voldran esser menys que'ls altres y demanaran també la corresponent propina, que en perfecta equitat no'ls pot esser negada, y llavors tindran d'afegirse 50 mil pessetes més a les ja votades. De manera que'l conreu del correligionarisme per part dels lerrouxistes, costarà a la ciutat la misèria de 136 mil pessetes.

Aquí la teniu de còs present la serietat y la sinceritat d'aquests economistes. Abans de les eleccions vinga combatre l'aument dels tributs, vinga demanar economies, vinga declarar que es necessari fer reduccions en els gastos de personal. Y així que han passat les eleccions, al cap d'un mes de la campanya, il·lensen indègudament, innecessàriament, 136 mil pessetes de les arques comunals, no més que pera accontentar al personal que'ls es afecte.

Y d'això algú'n diu habilitats polítiques. Quan vindrà'l dia que li donarem el seu veritable nom d'estafa?

34 - "La Publicidad" del 17 de febrer de 1909.

CRONICA DEL AYUNTAMIENTO

La inutilidad de los Alcaldes de R. O.

Siempre que se trate del nombramiento de Alcaldes de R. O., tú, lector demócrata—en el sentido más aristocrático de la palabra—que no crees en otra fuente de soberanía que la emanada del pueblo, como el cronista, formularás una enérgica protesta indignado de que presida el Consejo municipal de Barcelona un ciudadano que ni ha sido elegido por la ciudad, ni goza de la confianza de los representantes que la colectividad tiene en el Ayuntamiento.

Pero el Gobierno impone su voluntad, los ciudadanos la acatan a su pesar y la designación de los Alcaldes de R. O. es un hecho antidemocrático que con frecuencia se consuma.

Aceptado el hecho, ¿no es cierto que estimará el lector que la persona designada para Alcalde de R. O., goce de influencia para que todos los asuntos de interés para la ciudad se resuelvan pronto y a beneficio s'empre de ésta?

Es sabido que la influencia, el tener padrino, pesa mucho más en la balanza que la justicia y de ahí que convenga a ciudades como Barcelona, que el Alcalde de R. O. sea una figura decorativa, para que los concejales, los elegidos por el pueblo, gobiernen y administren según su leal saber y sólo actúe la figura decorativa en aquellas circunstancias en que sus títulos nobiliarios, su fortuna ó su amistad con los ministros, puedan pesar en el criterio del Gobierno y éste se decida a conceder beneficios ó a fallar en justicia en pro de los intereses de la ciudad.

Esto que en otros países fuera lo ilógico, es en el nuestro lo lógico, aunque hay ocasiones en las que por fortuna, se atiene el Gobierno a la lógica y atiende mejor las demandas de un alcalde popular que las de un alcalde de real orden. Y dicho está que Gobierno que en nuestro país procede de este modo, no es en manera alguna liberal, sino conservador.

Así ocurre que el asunto de las vallas de la calle de Balmes, a pesar de ser varios los alcaldes de real orden que trabajaron por su resolución favorable al Ayuntamiento, nun a se resolvió.

Y he aquí que un alcalde popular, el Sr. Bastardas, no aviéndose a actuar de figura decorativa, sino de representante legítimo—el más legítimo—de Barcelona, sin hacer viajes inútiles y costosos a Madrid, dando a conocer al Gobierno desde aquí su opinión, la del Ayuntamiento, resuelve satisfactoriamente el enojoso asunto de las vallas de la calle de Balmes.

Y obtiene además, que el Gobierno apruebe los arbitrios extraordinarios y que desestime—sin pasar el asunto al Consejo de Estado—la impugnación hecha al replanteo de la Reforma por un grupo de *abnegados* propietarios, dirigidos ó capitaneados por un exalcalde de Barcelona, al que sonrió durante su actuación alcaldesca la fortuna, pues acrecentó muy mucho su capital.

Lo cual que quiere decir, que si un Alcalde popular trabaja de firme, obtiene en beneficio de la ciudad, todos aquellos beneficios que no logran los Alcaldes de real orden, por mucha que sea su fortuna, por muy elevada que sea su gerarquía nobiliaria, por muy amistosa que sea su relación con ministros, jefes de Gobierno y aún con individuos de la familia real.

- 35 - Article de "La Rebeldia", "periódico republicano revolucionario, año IV", nº 131 del 25 de febrer de 1909. Barcelona

Sería indigno

La *gent de bè* de la *Lliga Regionalista*, la *esquerra* solidaria y algunas *Publis* del Consistorio, están tramando una conjura que es el colmo de la indignidad y de la desvergüenza política.

Se trata de la provisión de la Alcaldía de Barcelona.

De todos es conocida la ambición de Cambó á empuñar la codiciada vara, pero en las *altas esferas*, ¡oh, desvergüenza! se temen que la súbita aparición de la repugnante figura del mártir de Hostafranchs en el sillón presidencial impuesto de Real Orden, sea mal acogida por la opinión honrada de Barcelona y se han ideado la siguiente combinación:

Empezar de común acuerdo los concejales Lligueros, los nacionalistas y algunos de la *Publi*, una labor obstruccionista contra la gestión municipal del señor Bastardas y obligarle á dejar la vara, para que sea nombrado de Real Orden

el más necio de los concejales, el señor Puig Alfonso, lanzado así como máquina exploradora para ver el efecto que causaría el futuro estudiante de Hamburgó y diputado ministerial Cambó.

Será una infamia y una ofensa inaudita al sentimiento autonomista de nuestro pueblo esa villanía que se pretende contra el Sr. Bastardas, nuestro enemigo, pero que al fin y al cabo hay que reconocer que representa la voluntad popular, que será arrollado una vez más, por la taifa de explotadores de la conciencia pública, representadas por la chusma solidaria.

Los concejales republicanos, los representantes de nuestro partido tienen la obligación de impedir á todo trance que tal infamia pueda cometerse.

Es demasiado honrado el sillón de la Alcaldía para que lo ocupen los catalanistas. Esos por pedestal deben tener lo que son y lo que representan, un montón de podredumbre.

- 36 - "La Publicidad" del 4 de març de 1909
 37 - "La Publicidad" del 5 de març de 1909
 38 - "La Publicidad" en "Crónica del Ayuntamiento", titulada "¿Complot contra el Alcalde?" del 13 de març de 1909

CRÓNICA DEL AYUNTAMIENTO

¿Complot contra el Alcalde?

Fué muy lamentable lo ocurrido en la última sesión. Días ha, sobre todo desde que se acerca la fecha en que terminará su mandato el actual Ayuntamiento, que el Sr. Pinilla se ha erigido en jefe de la minoría antisolidaria—minoría que se convierte en mayoría cuando algunos regionalistas suman á ella sus votos—y continuamente busca la ocasión de actuar de tal y que su nombre salga en letras de molde.

Por lo visto, desea recuperar el prestigio que entre los antisolidarios perdió al arrimarse, tiempo atrás, á los solidarios—que era el sol que más calentaba—para que sea posible su reelección y—¡á lo que estamos!—ostentar en la comisión Ejecutiva, la representación de los antisolidarios.

Porque esto es lo que ambiciona el Sr. Pinilla—que es concejal de los que muy poco han hecho en beneficio de Barcelona, salvo colocar á cuantos ha podido—de ahí que procure halagar á los antisolidarios, procurando molestar cuanto puede al Sr. Bastardas, que tiene para muchos antisolidarios la desgracia de no ser Alcalde de Real orden, sino alcalde popular elegido por los representantes de Barcelona en el Ayuntamiento.

Comprendemos la actitud del Sr. Pinilla y la de los antisolidarios, al ver que el Sr. Bastardas mantiene buenas relaciones con el Sr. Ossorio y Gallardo, por ser éste uno de los gobernadores civiles que con mayor entusiasmo se han puesto al lado del Ayuntamiento en muchos asuntos, informando en contra de los recursos interpuestos por los propietarios para paralizar las obras de la reforma.

Muy lógica estimamos esta actitud, si una de las causas de que ella es origen se refiere á que el Sr. Bastardas, cumpliendo con su deber, procede con energía contra los propietarios morosos, que se niegan á pagar unos arbitrios, cuando los obreros, se ven obligados á pagar sin contemplación alguna el impuesto de consumos.

Lo que mucho nos extraña, lo que no consideramos noble ni honrado, es que en este complot fraguado por los antisolidarios contra el señor Bastardas, para obligarle á que deje la Alcaldía, intervengan algunos regionalistas, entre ellos el Sr. Puig y Alfonso, que mientras ocupó la Alcaldía, hizo cuanto le vino en gana, sin consultarlo á nadie.

Lo que no es serio, es que el Sr. Puig y Alfonso, coreando al Sr. Pinilla, se lamentara en la sesión última de que el Sr. Bastardas—que antes que Alcalde es concejal—accediendo á los ruegos del director de la Escuela de ciegos y de sordo-mudos, tuviera la iniciativa de visitar un chalet situado en el pasaje de Méndez Vigo, en donde estima el señor director de la citada Escuela, que ésta podría instalarse, mientras se construye el nuevo edificio, ya que á más de ofrecer mejores condiciones higiénicas que el que reúne el local en que ahora está establecida la Escuela de ciegos y sordo-mudos, es más barato de alquiler.

El Sr. Puig y Alfonso se quejaba de que el Alcalde hubiera visitado dicho chalet, sin ponerlo en conocimiento de la comisión de Gobernación, suponiendo además, que el señor Bastardas quiere que el traslado de la Escuela de ciegos y sordo-mudos á otro local se efectúe sin atenderse á concurso.

El Sr. Bastardas que peca con frecuencia de dar excesivas explicaciones acerca de asuntos nimios, que competen exclusivamente á la Alcaldía, reincidió con exceso en dicha falta y dió explicaciones á los Sres. Pinilla y Puig y Alfonso, tan prolijas, que alguno de sus compañeros de la minoría republicana solidaria, estuvo á punto de interrumpirle, para lamentarse de que se viera obligado el Alcalde á decir que no conoce al propietario del citado chalet, por estimarlo impropio de su seriedad y de la confianza que en él tiene depositada todo el mundo.

Muy justa y oportuna nos hubiera parecido la interrupción. Son estas insidias, que encubren cobardía, ya que no son capaces sus autores de presentar las cuestiones con toda franqueza y claridad, del todo intolerables. Y mucho más lo son, cuando de ellas se hace eco el Sr. Puig y Alfonso, que hace pocos días, sin previo acuerdo de la comisión de Gobernación instaló en la calle de Paradís la Comisaría de pobres y mientras ocupó accidentalmente la Alcaldía tuvo iniciativas que no creyó del caso consultarlas á ninguna Comisión municipal.

Si el Sr. Puig y Alfonso desea que el señor Bastardas le deje la Alcaldía y el Sr. Pinilla aspira á que tome posesión de la presidencia del Ayuntamiento un Alcalde de R. O., díganlo con toda franqueza y sabremos á qué atendernos.

Pero continuar el mantenimiento de esa soli-

dadidad inmoral de antisolidarios y regionalistas—no todos, algunos—es cosa que ó debe terminar ó debe hacerse pública con toda franqueza.

Al pan, pan, y al vino, vino.

- 39 - "Patriotisme Pràctich", article d'Albert Bastardas, publicat a "Foment de Reus" el 2 de març de 1909. Reproduït a Documents amb el nº 21, segon volum,.
- 40 - "La Publicidad" en "Crónica del Ayuntamiento" titulat "Desenlace de un complot" del dia 16 de març de 1909.
- 41 - "La Publicidad" en la resenya de la sessió de l'Ajuntament del dia 19 de març de 1909.
- 42 - J. Romero Maura, en "La Rosa de Fuego" pag 459
- 43 - Isidre Molas, en "Lliga Catalana" pag 80
- 44 - J. Romero Maura; en "La Rosa de Fuego" pags 459 i 460.
- 45 - "La Vanguardia" del dia 28 de maig de 1909, comentari sobre la vaga d'escombriaires.

La huelga de basureros

Conforme verán nuestros lectores en la reseña de la sesión del Ayuntamiento, el señor Bastardas cree que la huelga de basureros ha fracasado, por haberse convencido los huelguistas, de que á pesar de ellos el servicio de recogida y extracción de basuras seguirá efectuándose.

Ayer empezaron ya á prestar servicio algunos huelguistas y el número de los que reanudan el trabajo aumentará seguramente hoy al ver que el Ayuntamiento ha votado un crédito de 20.000 pesetas con destino á los gastos que origine la recogida transporte é instalación de basuras.

Otro motivo que influirá seguramente en que los huelguistas depongan su actitud, es que los de San Andrés y Horta, no han hecho causa común con ellos.

El señor Bastardas, que se ha hecho acreedor en esta ocasión al elogio de los vecinos, en previsión de que sus augurios no se confirmen y la huelga se prolongue unos días más, ha adoptado medidas encaminadas á normalizar el servicio.

Interinamente se utilizarán algunos solares apartados para depositar la basura que, previamente, será desinfectada arrojando encima una capa de yeso que evita el mal olor.

"A tots ma estimació i amistat que durarà tant com la vida; en falten alguns, Porrera, Valls i Vicens, altres lloc en el Parlament".

" L'Ajuntament que fineix ha tingut la sort de veure realitzada la Conversió del Deute ^{en}condicions magnífiques; La Reforma és realitat; les obres d'urbanització i millores tant importants. Hem fet quan hem pogut en Higiene i Cultura; parcs públics."

"Opinió al costat nostre-certa part opinió hóstil"

"Supressió subvencions religioses-neutralitat, cementiris, el Pressupost de Cultura".

"No ens arrepençim d'haver agitat fortament l'ànima barcelonina.."

"Certa opinió, impostos"

"Nicellació pressupost, enrobustir hisenda"

"Republicans i autonomistes".

"Llibertat acció (en fets)".

"Recursos econòmics"

"Saludo als nous : cor ple d'il.lusions, el cap ple de projectes".

"Que és reealitzin"

"Acabar nostres projectes".

"Ciudadà benévol-més aplaudiments que censures".

"Divisions polítiques- Unió".

"BARCELONA".

A MANERA DE CONCLUSIÓ

Fins aquí, hem volgut mostrar i analitzar, el procés polític de l'Ajuntament de Barcelona, entre 1903 i 1909.

El resultat de les eleccions municipals dins el bienni 1901-1903, va fer possible el canvi polític en l'Ajuntament.

El triomf de republicans i regionalistes sobre el caciquisme dels dos partits monàrquics a Barcelona, capgirarà tota la política catalana, deixant el camí lliure, perquè les dues noves forces democràtiques poguessin controlar l'Ajuntament barceloní.

Durant cinc anys i mig, hem anat seguint pas a pas l'evolució política d'aquest Ajuntament democràtic.

L'hem vist constituïr-se i manifestar-se, l'hem vist creixer i desenvolupar-se, dins de la dinàmica històrica de Catalunya.

En aquest context hem donat a coneixer la pròpia vocació política de l'Ajuntament de Barcelona, el seu dinamisme social i cultural, les contradiccions polítiques, les lluites, els triomfs, etc.

Hem esbrinat després la dinàmica consistorial, per veure la interrelació entre les forces polítiques que la constituïen, les vicissituds i lluites que engendraven, la "Solidaritat Municipal", etc.

De semblant manera, hem reconstituït la lluita política entre l'Ajuntament de Barcelona, com a primera Institució democràtica de Catalunya i el Govern Central, ja sigui per mitjà del Governador Civil, o directament.

Menció especial, és la lluita del Consistori democràtic amb l'Alcalde de R.O., representant directa del poder central en l'Ajuntament.

Podem dir, en general, que hem intentat copsar la dialèctica municipal barcelonina, per contrastar-la políticament i situar-la dins la dinàmica històrica catalana.

Aquest procés d'anàlisi ens porta ara, a assajar unes breus conclusions de síntesi.

Abans de qualsevol interpretació, cal precisar que la política de l'Ajuntament de Barcelona a primers de segle, és el reflexe de la lluita entre republicans i regionalistes.

Dins d'aquesta lluita, existeix la contradicció política de l'esquerra, que es mostra dividida entre el moviment lerrouxista radical i demagògic i el moviment republicà nacionalista de tradició federal i catalanista.

Per altra part, hi trobem la contradicció de la dreta, que és regionalista amb infiltracions caciquistes, i que vol ésser el moviment hegemònic del catalanisme polític, sense deslliurar-se dels factors socials i tradicionals, que conformen el seu conservadurisme polític, classista i antagònic a l'Estat republicà.

Per tot això, la història de l'Ajuntament de Barcelona a primers de segle, és la història de la lluita entre republicans i regionalistes, però a la vegada és també la història unitària d'aquestes dues components per l'autonomia municipal.

La lluita per l'autogovern municipal, representarà la primera pedra política per l'autonomia catalana.

Més d'un any abans que es formés el moviment solidari català, dins l'Ajuntament de Barcelona existia ja "La Solidaritat Municipal", és a dir el moviment consistorial interclartista que feia possible la lluita contra el caciquisme i el centralisme. I quan la dinàmica històrica catalana, s'expressa com un moviment unitari amb el nom de Solidaritat Catalana, l'Ajuntament esdevé el símbol d'aquesta pràctica política reflexant amb les seves decisions i acords un protagonisme polític que era reservat a un hipotètic parlament català.

D'aquesta manera, l'Ajuntament s'alçarà contra les expressions que cohercen la minsa autonomia consistorial que té, per esdevenir l'abanderat de la lluita autonomista imposant per damunt de les raons d'Estat i de força, una realitat política democràtica.

La defensa d'aquesta autonomia política, serà la primera victòria important de les forces polítiques triomfants a Barcelona a primers de segle.

Serà també, el primer triomf que la Ciutat tindrà present contra el centralisme, i la primera revolta pacífica d'un Consistori català en la defensa per elegir democràticament el seu Alcalde.

En aquest sentit el primer Alcalde popular del segle XX, a Barcelona, representarà el primer triomf de la voluntat democràtica de Barcelona i de Catalunya.

En el marc de la lluita autonomista a Catalunya, cal inserir aquest procés.

Bastardas, serà la primera autoritat popular, que Barcelona reconeixerà com a tal.

Per això, la història política de l'Ajuntament de Barcelona a primers de segle, és per sobre de tot, la història de la lluita per l'Autonomia Municipal. És a dir és el procés de lluita entre un Consistori democràtic de Barcelona i els Alcaldes de R. O. imposats per presidir la corporació.

Aquesta lluita, es reflexa des de les forces democràtiques són majoritàries en el Consistori, és a dir des de 1904. I la conseqüència, és la impossibilitat de regir un Ajuntament democràtic amb Alcaldes-Presidents nomenats pel govern.

D'aquesta contradicció política esdevindrà que l'Ajuntament de Barcelona sigui considerat un instrument polític de primer ordre, que canalitzarà visiblement la recuperació total democràtica dels seus òrgans de govern i representació. Aquesta lluita política, serà la lluita autonomista.

I la victòria política de l'Alcalde popular Bastardas, és la victòria política del Consistori democràtic, però és també el triomf del republicanisme nacionalista que aglutina les altres dues forces (lerrouxistes i regionalistes) vers la formació del moviment unitari municipal, expulsant en la persona de Sanllehy, la figura autoritària, antidemocràtica i governamental, símbol del centralisme de els Alcaldes de R.O.

El resultat de tot aquest llarg procés polític, que a través de moltes vicissituds , l'Ajuntament de Barcelona protagonitzava, fou el gran prestigi polític i social, adquirit per l'Ajuntament barceloní.

Perquè en el fons de tot l'Ajuntament democràtic de Barcelona a primers de segle, representava i defensava la nostra identitat nacional.

CRONOLOGIA GENERAL

CRONOLOGIA GENERAL

8 de novembre de 1903

Eleccions municipals a Barcelona, amb la victòria del partit de "Unió Republicana". El dinastisme i el caciquisme queden derrotats per les noves formacions polítiques republicanes i regionalistes.

6 de desembre de 1903

El mallorquí Antoni Maura, forma el seu primer govern conservador.

5 de gener de 1904

Sessió de Constitució del nou Ajuntament de Barcelona, amb els regidors elegits en les darreres eleccions municipals. Majoria republicana.

22 de març de 1904

L'Alcalde Guillem de Boladeres notifica al Consistori el proper viatge del rei Alfons XIII a Barcelona. Extra-oficialment el Consistori el dóna "l'enterat".

1 d'abril de 1904

"La Publicidad" inserta un violentíssim article de Alejandro Lerroux, contra el viatge del rei a Barcelona.

5 d'abril de 1904

El cap de la majoria republicana del Consistori barceloní Eusebi Corominas, demana explicacions al alcalde sobre les ornamentacions i arcs triomfals que s'han aixecat pels carrers de la ciutat, en honor del rei, sense el permís de l'Ajuntament. Article-manifest signat per Alejandro Lerroux, titulat "Al Pueblo" i publicat per "La Publicidad", contra l'arribada d'Alfons XIII a Barcelona.

6 d'abril de 1904

Alfons XIII arriba a Barcelona acompanyat per Antoni Maura. Un editorial de "La Publicidad" titulat "La barra del Alcalde", denúncia les manipulacions que Boladeres ha fet i el desqualifica com a President de l'Ajuntament. (Reproduït a Notes)
En el mateix número és publicat un article del regidor Albert Bastardas titulat "Politica Nacional" com a reflexió davant l'arribada del rei. (Reproduït a Documents)

7 d'abril de 1904

El rei Alfons XIII i el President del Govern Antoni Maura visiten l'Ajuntament de Barcelona. Discurs de Francesc Cambó, regidor regionalista, trencant la disciplina de partit i exposant al rei

els problemes generals de Barcelona i de Catalunya. Impacte polític en el partit i en la Ciutat. Escissió dels republicans nacionalistes afiliats al partit. (Vegis Cronologia política de les sessions de l'Ajuntament)

12 d'abril de 1904

Atemptat de l'anarquista Joaquim Artal contra Maura a Barcelona.

14 de maig de 1904

Nota de premsa publicada a "La Publicidad" de la Junta Municipal de "Unió Republicana".

21 de maig de 1904

El Consistori de l'Ajuntament de Barcelona aprova un dictàmen presentat pels regionalistes, perquè la Corporació intervingui en la processó del Corpus Cristi.

26 de maig de 1904

La Sessió de l'Ajuntament no ratifica els acords presos anteriorment i la subvenció municipal a les festes religioses del Corpus, queda derrotada.

Gran campanya contra la majoria municipal per part de les dretes barcelonines i del mateix bisbat.

28 de maig de 1904

El regidor Albert Bastardas defensa el criteri republicà, en un article publicat a "La Publicidad" i titulat "La procesión del Corpus y los concejales republicanos". (Reproduït a Documents)

31 de maig de 1904

"La Vanguardia" publica el manifest del Cardenal Casañas signat per regionalistes i gent de "Defensa Social", contra l'acord del Corpus de l'Ajuntament.

"El Diluvio" llença el rumor de que els regidors republicans que votaren en contra la subvenció del Corpus, podrien ésser suspesos del càrrec pel Governador Civil.

9 de juny de 1904

Guillem de Boladeres i Romà presenta la dimissió com a Alcalde de Barcelona, quan feia un mes havia demanat llicència per malaltia. Durant aquest temps (d'ençà del 10 de maig) el republicà i primer Tinent d'Alcalde Eusebi Corominas presideix l'Alcaldia.

10 de juny de 1904

Editorial de "La Publicidad" titulat "La dimisión del Alcalde", que comentant el pas de Boladeres per l'Ajuntament, exposa la impossibilitat de que un nou alcalde de Real Ordre, pugui ésser eficaç.

14 de juny de 1904

Els regionalistes boicotejen les Comissions de Treball de l'Ajuntament, no assistint a les respectives sessions, d'ençà la derrota del seu dictàmen sobre el Corpus.

16 de juliol de 1904

Real Ordre nomenant a Gabriel Lluch i Anfruns, nou Alcalde de Barcelona.

21 de juliol de 1904

Republicans i regionalistes protesten en la primera sessió del Consistori presidida pel nou alcalde, del nomenament d'aquest per Real Ordre, mantenint la negativa a que sigui el Consistori que elegeixi democràticament el seu president.

19 d'agost de 1904

Aprovada la Llei del descans dominical.

8 de setembre de 1904

Es fan públiques les bases per a les subvencions de beneficència de l'Ajuntament barceloní, redactades pel regidor Albert Bastardas i aprovades per la Comissió de Governació, perquè puguin ésser discutides en el Consistori.

23 de setembre de 1904

Vaga de forners a Barcelona.

20 d'octubre de 1904

El nou Alcalde de Barcelona Gabriel Lluch i Anfruns, fa donació de la vara símbol d'Autoritat a la Verge del Pilar de Saragossa.

27 d'octubre de 1904

Inauguració de l'Escola Lliure del Centre Republicà de Sant Gervasi de Cassoles.

29 d'octubre de 1904

"La Publicidad" publica un article sense signatura comentant la donació de la vara de l'alcalde a Saragossa.

23 de novembre de 1904

El regidor republicà Guillem Lòpez publica a "La Publicidad" un article titulat "Ante-proyecto de reforma de beneficència en Barcelona ; Defensa de la via pública", explicant les deficiències i les millores a introduïr per obtenir una Barcelona moderna en les qüestions de sanitat.

10 de desembre de 1904

Editorial de "La Publicidad" titulat "Clericales ?", defensant la negativa dels regidors republicans del Consistori a subvencionar les festes estrictament religioses. Inclou també la llista de les 21 festes que la Comissió de Governació de l'Ajunta-

ment hi suprimí les subvencions que abans s'els otorgava.

12 de desembre de 1904

Antoni Maura dimiteix com a President del Govern.

19 de desembre de 1904

Editorial de "La Publicidad" titulat "Obra caciquista y suicida", referit a un nou impost que ha de gravar els materials de construcció, que la Comissió d'Hisenda de l'Ajuntament pretenia incloure en el nou pressupost per a 1905, i que la Junta de Vocals Associats va desaprovar.

"La Publicidad" senyala als vocals que no són regidors i els qualifica de caciquistes, al negar-se a aprovar un arbitri que representa tant sols el 1 per 1000 sobre el valor construït, i que degut a la distribució immobiliària de Barcelona, només pagarien els rics. La tensió, diu "La Publicidad", arriba tant alta que els regidors republicans junt amb els regionalistes dissidents, Carner, Suñol, Giralt i Pijoan, es retiren de la sessió, com a protesta davant la negativa dels vocals no regidors a sancionar l'esmentat arbitri.

27 de gener de 1905

R. Fernandez Villaverde forma un nou govern conservador.

12 de març de 1905

Eleccions a diputats provincials. Victòria republicana.

9 de maig de 1905

"La Publicidad" publica un article signat A.B. (Albert Bastardas), titulat "Acuerdo Justo y oposición injusta" sobre la circulació de vehicles de transpòrt públic, el dijous i divendres sant a Barcelona. (Reproduït a Documents)

23 de juny de 1905

Dimissió de Fernandez Villaverde. Nou Govern de Montero Rios.

10 de juliol de 1905

Dimissió de l'Alcalde de Barcelona Gabriel Lluch i Anfruns, a conseqüència del canvi ministerial.

22 de juliol de 1905

Real Ordre nomenant a un nou Alcalde de Barcelona en la persona de Rómul Bosch i Alsina

27 de juliol de 1905

Presa de possessió del nou alcalde. Protesta republicana i regionalista pel nou nomenament de Real Ordre. Desconfiança general davant les promeses del alcalde, en el sentit de que no farà política dintre l'Ajuntament.

30 de juliol de 1905

Miting republicà en el Teatre Condal, presidit per A. Lerrooux

amb solidaritat a Nicolau Salmerón, i amb la presència de H. Giner de los Rios, Moles, Mir i Miró, Lòpez, Buxó, Palau, Zurdo, Bastardas, Odó de Buen, i Borrell i Sol.

5 de setembre de 1905

Explosió d'una bomba a les rambles barcelonines : una florista resulta morta.

6 de setembre de 1905

Miting de "Unió Republicana" en el Teatre Condal ; parlaments de Llorenç Ardid, Albert Bastardas, Lluís de Zulueta, Emili Junoy, Hermenegildo Giner de los Rios i Nicolau Salmerón .

7 de setembre de 1905

L'Ajuntament de Barcelona protesta oficialment de la manca de seguretat ciutadana i anuncia la voluntat de crear juntament amb d'altres entitats ciutadanes, una policia autònoma veritablement eficient.

Alejandro Lerroux publica el seu "Autonomista Sí" a "La Publicidad".

10 de setembre de 1905

Les eleccions a diputats a Corts són guanyades pels republicans, malgrat una pèrdua de 10.000 vots. Els segueixen els regionalistes de la Lliga.

1 d'octubre de 1905

Miting de "Unió Republicana" a la plaça de toros i berenar de fraternitat a la muntanyeta del Coll.

"La Publicidad" publica a primera plana una posesia en català dedicada a la bandera catalana ("La Nostra Bandera").

23 d'octubre de 1905

Es fa públic la candidatura de "Unió Republicana", per a les eleccions municipals del novembre vinent.

"La Publicidad" inserta un article titulat "Otra arbitrariedad del Gobernador", protestant de la prohibició d'un miting republicà i el segrest del diari, en que el partit es queixava.

12 de novembre de 1905

Eleccions municipals. Victòria republicana. A Barcelona baixa dels republicans i alça regionalista.

18 de novembre de 1905

"La Guillotina" (nº 4, any 1er) publica un article editorial "Nuestro programa : Viva la Unión Republicana :La derrota de Lerroux", que explica la impossibilitat de guanyar les eleccions sota la direcció de Lerroux, senyalant que les seves previsions anteriors han estat confirmades.

Es celebra en el Frontó Comtal el "banquet de la victòria" en honor dels nou^s regidors municipals i per celebrar l'èxit obtingut en les darreres eleccions. Com a invitat d'honor hi assisteix l'Alcalde de Barcelona Rómul Bosch i Alsina, (monàrquic). A la sortida del banquet es produeixen incidents entre alguns regionalistes i grups de provocadors.

19 de novembre de 1905

"La Veu de Catalunya", òrgan de la Lliga Regionalista denúncia els fets de la nit anterior, fent-ne responsable al Governador Civil General Fuentes.

23 de novembre de 1905

Com a reacció d'un acudit anti-militarista del setmanari de la Lliga "Cu-cut !", alguns militars de la guarnició de Barcelona assaltaren les redaccions de la revista humorística i de la mateixa "Veu de Catalunya", llençant els mobles al carrer i cremant-los en plena rambla.

Militars d'altres guarnicions felicitaren als de Barcelona pel "patriotisme" demostrat. El Tinent Coronel de la Comandància d'Enginyers de Lleida, Francesc Macià, en va protestar públicament.

27 de novembre de 1905

Suspensió de les garanties constitucionals per a Barcelona.

29 de novembre de 1905

En la sessió del Congrés de Diputats, es debat els fets ocorreguts a Barcelona, i a proposta de Nicolau Salmerón es presenta un pacte entre regionalistes, carlins i republicans catalans, anomenat després "Solidaritat Catalana".

30 de novembre de 1905

S'aprova el decret de suspensió de les garanties constitucionals a Catalunya, per 133 vots contra 25.

El liberal Eugenio Montero Rios, cap del Govern, presenta la dimissió.

31 de novembre de 1905

En la sessió de l'Ajuntament de Barcelona, l'Alcalde Bosch i Alsina es nega en rodó a deixar parlar als regidors Jaume Carner i Mir i Miró, sobre els incidents que grups de militars varen protagonitzar a les Rambles, amb motiu de l'acudit del "Cu-cut !" que comparava el banquet dels regionalistes anomenat de la victòria, amb les campanyes de l'exèrcit al marroc.

1 de desembre de 1905

Segismundo Moret forma un nou govern promilitar, i suspèn la publicació del "Cu-cut !" i de "La Veu de Catalunya".

Preparació d'un llei contra els delictes a l'exèrcit.

3 de desembre de 1905

El regidor Albert Bastardas publica un article a "La Publicidad" titulat "Corrección de la Infancia delincuente". (Reproduït a Documents)

8 de desembre de 1905

"La Publicidad" inserta la ressenya de la memòria de doctorat de Francesc Layret signada per A.B. (Albert Bastardas), amb el títul de "La Sociedad Primitiva" . (Reproduïda a Documents)

9 de desembre de 1905

Alejandro Lerroux es separa de la majoria republicana adhieta a Salmerón, amb un violentíssim article publicat a "La Publicidad" i titulat "El alma en los labios", justificant l'acció dels militars barcelonins la nit del 25 de novembre passat.

10 de desembre de 1905

Bosch i Alsina és cessat com a Alcalde de Barcelona.

12 de desembre de 1905

Nova Real Ordre nomenant al Marquès de Marianao, Salvador Samà i Torrents, nou Alcalde de la Ciutat.

14 de desembre de 1905

Presa de possessió com a nou Alcalde del Marquès de Marianao. Protesta de republicans i regionalistes contra el sistema de nomenaments reals per cubrir el càrrec d' alcalde de la Ciutat.

18 de desembre de 1905

El Duc de Bivona és nomenat nou Governador Civil de Barcelona

1 de gener de 1906

Constitució del nou Ajuntament de Barcelona amb els regidors elegits en les darreres eleccions.

7 de gener de 1906

La Junta Municipal de "Unió Republicana", acorda elegir com a Cap de la majoria republicana del Consistori barceloní a Hermenegildo Giner de los Rios.

9 de gener de 1906

El Consistori de l'Ajuntament de Barcelona, elegeix com a Primer Tinent d'Alcalde al republicà Giner de los Rios, després de varies sessions en que aquest no lograva reunir la majoria de vots necessaris.

15 de gener de 1906

El Govern Moret presenta a les Corts el projecte de Llei de Jurisdiccions, segons el qual tots els delictes de paraula, obra o per escrit contra l'exèrcit, seràn jutjats per tribunals militars amb àmplies competències.

11 de febrer de 1906

Primer miting de la "Solidaritat Catalana", a Girona .

1 de març de 1906

L'Ajuntament de Barcelona aprova la jornada laboral de vuit hores.

9 de març de 1906

Lerroux és obligat a deixar la direcció de "La Publicidad", i passa a ocupar la presidència de la Junta Municipal de "Unió Republicana". Eusebi Corominas és nomenat director del diari.

20 de març de 1906

El rei Alfons XIII signa la Llei de Jurisdiccions.

1 de maig de 1906

Apareix el primer número del diari "El Poble Català", portaveu dels grups escindits l'any 1904 de la Lliga, amb un contingut ideològic nacionalista i republicà.

5 de maig de 1906

"La Publicidad" elogia a Giner de los Rios com alcalde accidental republicà, juntament amb tot el Consistori, per la defensa que els regidors han fet dels drets de la Ciutat davant del poder central.

20 de maig de 1906

En la "Festa de l'Homenatge" als parlamentaris catalans i no catalans que s'han oposat a la Llei de Jurisdiccions, desfilan en manifestació prop de 200.000 persones demostrant el suport de la "Solidaritat Catalana" té.

27 de maig de 1906

Sessió de la Junta Municipal de "Unió Republicana" amb l'assistència de Nicolau Salmerón, per reforçar l'adhessió de la Junta a la Solidaritat.

31 de maig de 1906

Boda d'Alfons XIII amb Victòria Eugènia de Battenberg. Atemptat de Mateu Morral al passar la carrossa real.

2 de juny de 1906

Vaga general a Barcelona

3 de juny de 1906

Homenatge a Anselm Clavé; L'Ajuntament de Barcelona és representat pel regidor Albert Bastardas.

4 de juny de 1906

Es detingut a Barcelona Francesc Ferrer i Guardia.

15 de juny de 1906

L'Escola Moderna de Barcelona, dirigida per Ferrer i Guardia és clausurada per ordre governativa.

21 de juny de 1906

Hermenegildo Giner de los Rios presenta la dimissió d'alcalde accidental per raons de cansament i dificultats politiqués.

23 de juny de 1906

Alfons XIII signa una llei de bases aranzelàries de signe proteccionista, reivindicada per la burgesia catalana durant molts anys.

29 de juny de 1906

Surt el primer número de "El Progreso" (Diario autonomista de Unión Republicana), i portaveu de Lerroux, que n'es també el director.

El nou diari preten oposar-se a "La Publicidad".

En aquell número Lerroux publica com a editorial "Fe de bautismo" confesant-se autonomista de tota la vida.

6 de juliol de 1906

Albert Bastardas explica en una conferència de premsa, el projecte de la Reforma de Barcelona projectat per l'Ajuntament.

10 de juliol de 1906

L'Alcalde de Barcelona, Marquès de Marianao, demana llicència al Consistori per ausentar-se durant dos mesos. Anteriorment havia presentat la dimissió, sense que li fos acceptada.

Pren possessió ínterinament de l'Alcaldia, el regidor Albert Bastardas.

12 de juliol de 1906

"La Vanguardia" publica sota el pseudònim de "Tulio", un article titulat "Cotidianas", tractant el constant canvi d'alcalde que Barcelona sofreix, fonamentat en l'antagonisme entre regidors democràtics i alcaldes de nomenament real. (Reproduït a Cronologia política de les sessions de l'Ajuntament)

19 de juliol de 1906

"La Publicidad" publica una carta oberta del regidor Bastardas sobre "La Reforma interior de Barcelona y la propiedad industrial". (Reproduït a Documents)

Arribada del nou Governador Civil de Barcelona, Francisco Manzano Alfaro, que no és militar.

21 de juliol de 1906

L'Ajuntament de Barcelona complimenta al nou Governador Civil.

26 de juliol de 1906

El nou Governador Civil Manzano, retorna la visita a l'Ajuntament. (Vegis Cronologia política de les sessions de l'Ajuntament)

27 de juliol de 1906

La premsa madrilenya recull una notícia de Barcelona assegurant

que el dia del sant de la Reina,, l'Ajuntament de Barcelona no tenia la bandera espanyola isada.

28 de juliol de 1906

El diari "La Correspondencia Militar" publicat a Madrid, inserta un article sense signar, titulat "Impresiones", a on combat injuriosament l'alcalde accidental de Barcelona -("Los Bastardas de Barcelona...")-per la qüestió de la bandera espanyola, que la premsa madrilenya del dia anterior recullia com a notícia fidedigna.

Inauguració a Barcelona del Congrès de Juventuts Republicanes.

29 de juliol de 1906

Telegrames de l'Alcalde accidental Albert Bastardas a la premsa militar ("La Correspondencia Militar", i "Ejército Español"), i reproduïts per la premsa de Madrid, desmentint la notícia de que l'Ajuntament barceloní no havia posat la bandera espanyola en la festivitat de la Reina Mare.

30 de juliol de 1906

"La Publicidad" publica un article-editorial titulat "Calumnia que algo queda", defensant l'alcalde accidental Bastardas, i criticant la premsa madrilenya i militar, que es feien ressó de la falsa notícia abans esmentada.

El diari "Ejército Español" publica el telegrama enviat per Bastardas, sota el títol de "Rectificamos con gusto".

31 de juliol de 1906

"La Publicidad" inserta un editorial i un article titulats respectivament "De la Actualidad", i "Pot-pourri", que parlen de les campanyes anti-catalanes de la premsa madrilenya, així com també de la premsa militar.

1 d'agost de 1906

Es fa públic el ban de l'Ajuntament de Barcelona signat per Albert Bastardas, contra la propagació de la verola. Elogis de l'opinió pública i de la premsa en general.

"La Publicidad" publica un article signat pel seu director Eusebi Corominas titulat "En que pais vivimos", que representa el primer atac públic republicà contra el nou Governador Civil de Barcelona, al prohibir aquest que en el Congrès de les juventuts republicanes la representació internacional s'expressés en les llengües pròpies, obligant a fer-ho en castellà.

2 d'agost de 1906

L'alcalde accidental de Barcelona Albert Bastardas, envia un saluda al Capità General de Catalunya, acompanyant-li còpies

dels telegrams enviats als diaris de Madrid, sobre la falsa notícia de la bandera espanyola.

"La Vanguardia" comenta que fins el dia d'avui no es té notícia de que la premsa madrilenya, que s'havia fet ressó de la falsa informació sobre la bandera espanyola, hagués rectificat i publicat els telegrams de Bastardas.

El Consistori de l'Ajuntament barceloní en la seva sessió, donà un vot de gràcies a l'alcalde accidental Bastardas, pels telegrams enviats amb motiu de la qüestió de la bandera.

3 d'agost de 1906

Comença a Hostafrancs una vaga d'escomriaires.

11 d'agost de 1906

El regidor Giner de los Rios, que havia demanat anteriorment una llicència, retorna al Consistori, sense però fer-se càrrec de l'Alcaldia, com dret a llei li pertocava, per no tenir que relevar a Bastardas.

20 d'agost de 1906

Berenar politic a "La casa del Pueblo" en honor de Lerroux.

Hermenegildo Giner de los Rios hi fa un discurs d'elogi al seu únic "jefe" i director politic (Lerroux), senyalant que no es partidari de contubernis i aliançes contràries a l'esperit republicà, referint-se a la Solidaritat Catalana.

Alejandro Lerroux contesta amb un discurs de condemna de la Solidaritat.

31 d'agost de 1906

Arribada dels primers torns de les Colonies Escolars patrocinades i organitzades per l'Ajuntament barceloní. Petit berenar al Palau de Belles Arts (entrepà, tortell i copeta de xerès). Els donen la benvinguda, el regidor Narcís Pla i Deniel i l'alcalde accidental Bastardas.

1 de setembre de 1906

Nomenament per una Real Ordre de Domenech J. Sanllehy i Alrich, com a nou Alcalde de Barcelona.

"La Publicidad" publica la carta de dimissió de J.Roca i Roca - dirigida a Lerroux- de la Vicepresidència de la Junta Provincial de "Unió Republicana" de Barcelona.

2 de setembre de 1906

La Junta Municipal de "Unió Republicana" de Barcelona es reuneix sota la presidència de A. Lerroux. Els vocals solidaris no hi assisteixen.

3 de setembre de 1906

L'Alcalde accidental Bastardas i el secretari de l'Ajuntament Gomez del Castillo, visiten a Sanllehy a casa seva, per oferir-

li, els seus respectes.

4 de setembre de 1906

"La Publicidad" anuncia un "Homenatge a Bastardas", per la seva gestió durant els dos mesos d'alcalde accidental.

5 de setembre de 1906

Presà de possessió com a nou Alcalde de la Ciutat, de Domenech J. Sanllehy. Protesta de republicans i regionalistes pel sistema de nomenament d'alcaldes.

6 de setembre de 1906

"La Publicidad" publica el "Mensaje al Sr. Bastardas", que forma part de l'homenatge que els republicans solidaris li tributen. (Reproduït a Cronologia política de les sessions de l'Ajuntament)

15 de setembre de 1906

"Aurora" diari republicà de Barcelona, publica un article del regidor Albert Bastardas titulat "Debe derogarse", referit a la Llei de Jurisdiccions, i que representa la seva declaració pública contra aquella llei d'excepció. (Reproduït a Documents)

13 d'octubre de 1906

Inauguració del Primer Congrès Internacional de la Llengua Catalana.

11 de novembre de 1906

Celebració de l'"Aplec de la Protesta" a la plaça de toros de Les Arenes, per demanar la derogació de la Llei de Jurisdiccions, i l'amnistia.

24 de novembre de 1906

"La Publicidad" insereix una carta oberta del regidor republicà Bastardas, aclarint algunes qüestions de la seva gestió a l'Ajuntament. (Reproduït a Documents).

3 de desembre de 1906

Crisi del govern de Moret; el substitueix el Marquès de la Vega de Armijo.

25 de gener de 1907

Dimissió del Govern liberal de la Vega de Armijo. Antoni Maura es crida per formar un nou Govern conservador, per segona vegada.

L'Alcalde de Barcelona Domenech J. Sanllehy, presenta la dimissió, sense que li sigui acceptada.

5 de febrer de 1907

El nou Governador Civil de Barcelona, l'advocat Angel Cesorio y Gallardo, visita l'Ajuntament. (Vegis cronologia política de les sessions de l'Ajuntament)

6 de febrer de 1907

Miting celebrat a Gràcia, per diferents agrupacions republicanes, demanant al regidor Albert Bastardas la dimissió del càrrec per entendre aquelles, que la seva adhesió a la Solidaritat equival a traïcionar l'electorat del districte VIIIÉ.

8 de febrer de 1907

"El Progreso" publica la notícia del miting antisolidari celebrat a Gràcia contra el regidor Albert Bastardas, reclamant d'ell la dimissió.

14 de febrer de 1907

Carta oberta del regidor Bastardas, publicada a "La Publicidad", i dirigida als presidents de "Unió Republicana Graciense", "Centre republicà obrer de la dreta de Gràcia", "Fraternitat Gervasiense", i "Centre Republicà de Sant Gervasi" contestant a les exigències polítiques d'aquests en el miting antisolidari celebrat la setmana anterior a Gràcia. Bastardas els hi recorda que ell és de "Unió Republicana", i que com a membre d'aquesta segueix només a Salmerón. (Reproduït a Documents)

El "Centre Republicà Autonomista de Sant Gervasi", acorda felicitar al regidor Bastardas per la seva política municipal, tot donant-li un vot de gràcies, i reafirmant la seva adhesió a Salmerón. A la vegada, fan pública la seva adhesió a la veritable Junta Municipal de "Unió Republicana", que presideix Bastardas.

19 de febrer de 1907

Es celebra el miting anomenat "Lunch de l'Amnistia" en el Teatre Modern; parlaments de Layret, Bastardas, Ventosa i Calvell, Tona Xiberta, Nogués, i d'altres.

24 de febrer de 1907

Miting a favor del regidor republicà solidari Albert Bastardas, en el "Centre Republicà Instructiu de Vallcarca" com adhesió a la política del regidor pel districte VIIIÉ. La divisió dintre el districte de Gràcia es consolida entre els solidaris i els antisolidaris; Bastardas i Giner de los Rios es veuen així enfrontats políticament per la pressió dels seus electors.

6 de març de 1907

Miting de la Solidaritat Catalana dintre la campanya electoral per a les eleccions provincials, al "Centre Republicà Autonomista de Gràcia". Intervenien Junoy, Hurtado i Bastardas.

10 de març de 1907

Eleccions provincials; triomf solidari en els districtes segon i tercer.

31 de març de 1907

Són dissoltes les Corts i queden convocades les eleccions legislatives pel 21 d'abril.

14 d'abril de 1907

Es fa públic el programa electoral de la Solidaritat Catalana, conegut pel "Programa del Tívoli", i que fou redactat per Prat de la Riba.

18 d'abril de 1907

Atemptat a Hostafrancs contra l'auto que portava a Salmeron i a Cambó a un míting electoral. Francesc Cambó és ferit greument.

19 d'abril de 1907

Manifestació d'estudiants contra el catedràtic de l'Institut i Primer Tinent d'Alcalde Hermenegildo Giner de los Rios.

21 d'abril de 1907

Gran triomf electoral de la Solidaritat Catalana, aconseguint 41 acta de les 44 existents a Catalunya.

23 d'abril de 1907

Enric Prat de la Riba es elegit President de la Diputació de Barcelona.

En la sessió del Consistori de l'Ajuntament, Giner de los Rios, després d'un discurs greu, presenta la dimissió de tots els càrrecs que ostenta a l'Ajuntament i demana un mes de llicència, promentent solemnement renunciar al càrrec de regidor al complir els seixanta anys. Igualment s'acorda que una Comissió de l'Ajuntament visiti els ferits de l'atemptat d'Hostafrancs.

27 d'abril de 1907

Inauguració de la V Exposició Internacional d'Art, amb l'assistència del Governador Civil Ossorio y Gallardo i de l'Alcalde Sanllehy. Incident entre el Vicepresident del certàmen Albert Bastardas i el Governador Civil, al prohibir a Bastardas que parles en català.

7 de maig de 1907

El regidor republicà solidari Albert Bastardas és elegit Primer Tinent d'Alcalde, de l'Ajuntament barceloní.

15 de maig de 1907

El regidor Bastardas és greument malalt de tifus. Els diaris barcelonins publiquen els comunicats mèdics habituals.

24 de maig de 1907

El cap de "Unió Republicana" Nicolau Salmerón envia un telegrama a Francesc Layret interesant-se per la salut de Bastardas.

27 de maig de 1907

L'Ajuntament de Barcelona aprova el Contracte de Reforma amb el Banc Hispano-Colonial.

2 de juny de 1907

"La Publicidad" publica l'últim comunicat facultatiu mèdic sobre la recuperació del regidor Bastardas, confirmant totalment la millora.

12 de juny de 1907

Primera intervenció del grup parlamentari de Solidaritat Catalana al Congrés dels Diputats, demanant la derogació de la Llei de Jurisdiccions.

13 de juny de 1907

L'Ajuntament de Barcelona aprova la formació d'una Comissió que emeti informe sobre la Llei d'Administració Local, per tal de fer sentir el seu parer als diputats i senadors catalans.

7 de juliol de 1907

El Govern de S. M. concedeix la gran creu d'Isabel la Catòlica a l'Alcalde de Barcelona Sanllehy i la Comenda d'Isabel la Catòlica als regidors Raimon d'Abadal i Albert Bastardas, pels treballs realitzats a favor de la Reforma Interior de Barcelona.

12 de juliol de 1907

Albert Bastardas envia una carta a "La Publicidad", agraint la distinció però renunciant a aquesta per motius de dignitat política, (Reproduïda a Documents)

16 d'agost de 1907

L'Alcalde de Barcelona Sanllehy demana un mes de vacances. Interinament ocupa l'Alcaldia Albert Bastardas.

22 d'agost de 1907

En la sessió del Consistori de l'Ajuntament es llegeix la comunicació de Giner de los Rios renunciant al càrrec de regidor de la Corporació. El Consistori acorda manifestar-li el sentiment per aquesta decissió. Bastardas manifesta que ell i els regidors que ho dessitgin visitarà a Giner de los Rios per testimoniar-li el seu sentiment. (Reproduït a Cronologia política de les sessions de l'Ajuntament)

1 de setembre de 1907

Comença una campanya de premsa contra el Comandant de la Guardia Municipal, com a responsable de irregularitats comeses per aquest cos municipal, i alhora per la feblesa lerrouxista que té el mateix Comandant.

7 de setembre de 1907

"La Campana de Gràcia" commemora el seu número 2000 amb un extraordinari, publicant articles de polítics republicans; el regidor Albert Bastardas hi collabora amb un article titulat "Republicans i Autonomistes". (Reproduït a Documents)

8 de setembre de 1907

"El Diluvio" publica un article intitulat "Hay que licenciar a Omedes", i descriu els abusos que fa el Comandant de la Guardia Municipal.

10 de setembre de 1907

Col·locació de la primera pedra de l'Escola Municipal de Cecs i Sorts-Muts (carrer València cantonada Bruc). Presideix Bastardas.

12 de setembre de 1907

A la sortida de la sessió municipal, grups de provocadors intentaren agredir als regidors republicans solidaris, i es manifestaren recorreguent alguns carrers, sense cap intervenció de la guardia municipal.

Assabentat Bastardas de l'incident, es reuní immediatament amb alguns regidors i decretà aquella mateixa nit la destitució del Comandant de la Guardia Municipal. (Cronologia política de les sessions de l'Ajuntament)

13 de setembre de 1907

Tota la premsa de Barcelona elogia la destitució del Comandant de la Guardia Municipal, decretada per l'Alcalde accidental Bastardas.

16 de setembre de 1907

Domenech J. Sanllehy retorna i ocupa novament l'Alcaldia.

19 de setembre de 1907

El Consistori de l'Ajuntament i l'Alcalde Sanllehy ratifiquen per unanimitat la gestió del Primer Tinent Bastardas, durant el període de llicència de Sanllehy, i per tant aproven també la destitució decretada.

10 d'octubre de 1907

El Consistori de l'Ajuntament aprova per unanimitat el informe sobre la Llei d'Administració Local preparat per Layret, Piniella, i Duran i Ventosa.

19 d'octubre de 1907

Ildelfons Sunyol intervé al Congrés dels Diputats en contra la Llei d'Administració Local propugnada per Maura. Comencen a sur-

gir discrepàncies polítiques dintre el bloc de la Solidaritat Catalana, per aquesta qüestió.

31 de desembre de 1907

Explossió d'una bomba a Barcelona.

1 de gener de 1908

El Govern d'Antoni Maura, suspèn les Garanties Constitucionals a Barcelona i Girona.

16 de gener de 1908

L'Alcalde de Barcelona Domenech J. Sanllehy s'en va a Madrid per gestionar assumptes d'interès per a la Ciutat.

Interinament ocupa l'Alcaldia el Primer Tinent d'alcalde Albert Bastardas.

23 de gener de 1908

Celebració oficial del sant del rei Alfons XIII.

L'Ajuntament de Barcelona es limita a issar la bandera espanyola, sense però colocar els domassos a la façana, tal com es costum quan hi han alcaldes de nomenament real.

La premsa barcelonina de la tarda escampa la notícia.

El Consistori de l'Ajuntament barceloní, celebra aquella mateixa tarda la sessió normal, sense que es parli del tema ni s'interpel·li a la presidència.

24 de gener de 1908

En el Congrés dels Diputats, interpel·lació al Ministre de Governació, sobre l'actuació del alcalde accidental de Barcelona Albert Bastardas, al negar-se a posar domassos a la façana de l'Ajuntament. El diputat Junoy defensà l'actitud de Bastardas. En el Senat, interpel·lació al Govern Maura sobre la veracitat de l'actuació de Bastardas i les mides correctives que se li pensen aplicar. El senador Agustí Sardà recolzà i aclarí la positura de l'alcalde accidental Bastardas.

Tota la premsa de Barcelona i de Madrid, així com diaris de l'estranger comenten vibament la qüestió dels domassos.

25 de gener de 1908

En la sessió del Senat el Ministre de la Governació contesta a la interpel·lació sobre l'incident dels domassos de l'Ajuntament barceloní.

26 de gener de 1908

"La Gaceta" butlletí oficial de l'Estat, publica un decret de la Presidència del Consell de Ministres, per tal de que d'ara en endavant en les festes nacionals sigui colocada la bandera espanyola juntament amb domassos i il·luminacions a tots els edificis públics i Ajuntaments.

A Barcelona es celebra el "Miting del Tívoli" pel sufragi universal; parlaments de Joan Moles, Ildelfons Sunyol, Eusebi Corominas, Jaume Carner i Josep Vallès i Ribot.

30 de gener de 1908

El Consistori de l'Ajuntament barceloní en sessió presidida per Sanllehy acorda per unanimitat donar un vot de gràcies a Bastardas per la gestió realitzada durant les dues setmanes en que ocupà el càrrec d'Alcalde accidental.

11 de febrer de 1908

El Governador Civil Ossorio y Gallardo, prohibeix un miting dels republicans solidaris en commemoració de la proclamació de la primera República Espanyola.

16 de febrer de 1908

Celebració del miting dels republicans solidaris, al Teatre Modern de Gràcia, prohibit uns dies abans; parlaments de Guillem Lòpez, Albert Bastardas, Juli Marial, Eusebi Corominas i Joan Moles.

27 de febrer de 1908

El Consistori de l'Ajuntament de Barcelona, aprova una proposició en que manifesta que s'oposa al vot corporatiu en el projecte de Llei d'Administració Local, i demana que es mantingui el sufragi universal.

En la mateixa sessió i a proposta de Puig i Alfonso, Bastardas i Magriñà, queda aprovat una proposta per tal de que el Pressupost de Cultura es fagi imprimí i repartí als regidors, vocals associats, premsa i associacions que ho demanin, perquè quinze dies més tard pugui ésser discutit.

6 de març de 1908

L'Alcalde de la Ciutat Domenech J. Sanllehy admet davant del Consistori que no té cap noticia oficial sobre l'arribada del rei. Davant d'això s'acorda que la inauguració oficial de les obres de la Reforma es fagi el dia 9 de març, a les nou del matí.

7 de març de 1908

"La Veu de Catalunya" publica íntegrament la primera pastoral del Cardenal Casañas, bisbe de Barcelona, contra el projecte de Pressupost de Cultura, de l'Ajuntament barceloní.

8 de març de 1908

La Comissió Executiva de la Junta Diocesana de defensa dels interessos catòlics, fa una crida sobre els greus perills que amenaçen la Ciutat si es aprovat el projecte de Pressupost de Cultu-

ra de l'Ajuntament. ("Diario de Barcelona")

10 de març de 1908

Arribada del rei Alfons XIII a Barcelona; El van a rebre l'Alcalde Sanllehy i sis regidors ; els altres membres del Consistori no han estat assabentats oficialment.

"El Poble Català" publica un article de Santiago Gubern criticant la pastoral de Casañas contra el projecte cultural de l'Ajuntament,

"La Publicidad" inserta un article del seu director Eusebi Corominas contra "El trust intolerable" dels diaris "La Vanguardia", "El Diario de Barcelona" i "El Correo Catalán", que juntament amb la "Lliga de Defensa Social" i el mateix Cardenal Casañas han començat una importantíssima campanya contra el projecte de Pressupost de Cultura de l'Ajuntament de la Ciutat. També a primera plana "La Publicidad" publica un article del regidor Bastardas, titulat "La Reforma", en que examina les vicissituds que Barcelona ha passat per tirar endavant les obres i la necessitat de que el triomf de l'inauguració d'aquestes sigui del poble barceloní i no del Govern d'en Maura. (Reproduït a Documents)

Inauguració oficial de les obres de la Reforma de Barcelona amb l'assistència del rei, de l'Alcalde Sanllehy, del Governador Civil, i dels regidors regionalistes, juntament amb les primeres autoritats civils i eclesiàstiques.

El regidor Bastardas era absent, així com els altres regidors republicans.

12 de març de 1908

En la sessió del Consistori barceloní, es debatí el significat polític i la burla que Sanllehy havia protagonitzat contra els regidors republicans, davant l'inauguració oficial de la Reforma amb l'assistència del rei, i sense notificació al Consistori de la Ciutat. Presentada una votació de censura contra l'actitud de Sanllehy, fou aprovada, malgrat que alguns regidors anaren després de la sessió a congratular-se amb l'Alcalde.

El primer vot de censura contra Sanllehy, s'escampà ràpidament per Barcelona.

13 de març de 1908

Creix la campanya contra el projecte de Pressupost de Cultura de l'Ajuntament barceloní.

L'Alcalde de la Ciutat, Domenech J. Sanllehy presenta la dimissió.

El regidor republicà Francesc Layret dona una conferència a l'Ateneu Barcelonès a favor del Pressupost cultural.

Un editorial de "La Publicidad" critica vivament a Sanllehy.

14 de març de 1908

El diputat per Figueres Joaquim Salvatella, dona una conferència sobre el Pressupost de Cultura al "Centre Nacionalista Republicà"

15 de març de 1908

El Governador Civil de Barcelona Ossorio y Gallardo, en carta publicada als diaris dona a conèixer la seva negativa a acceptar la dimissió presentada per Sanllehy.

Explossió d'una bomba al Mercat de Sant Josep.

16 de Març de 1908

Angel Ossorio y Gallardo, Governador Civil de Barcelona presenta la dimissió.

17 de març de 1908

En la sessió del Consistori es dona per acabat l'incident del vot de censura i es creu que Sanllehy retornarà a l'Alcaldia. Els regidors republicans solidaris, diuen que aquest incident és un avís per a d'altres situacions.

18 de març de 1908

Sanllehy retira la dimissió i retorna a l'Alcaldia.

El Govern suspèn altre cop les Garanties Constitucionals a Barcelona.

Ossorio y Gallardo no se l'hi accepta la dimissió i es manté com a Governador Civil.

26 de març de 1908

J. Pous i Pagès (Joan d'Avinyó), inicia una sèrie d'articles contra els detractors del projecte del Pressupost de Cultura al "Poble Català".

28 de març de 1908

La campanya a favor i en contra del Pressupost cultural de l'Ajuntament continua amb força.

L'ex-regidor de Defensa Social Ramon Albó i Martí dona una conferència a l'Ateneu Barcelonès contra el Pressupost de Cultura.

29 de març de 1908

El regidor republicà solidari, i primer Tinent d'Alcalde Albert Bastardas publica a "La Publicidad" un article a favor del Pressupost de Cultura i contra la "Campanya injusta" promoguda per l'integrisme catòlic-regionalista. (Reproduït a Documents)

31 de març de 1908

Bonaventura Aleu i Segarra escriu un article en "El Poble Català" a favor del projecte del Pressupost cultural, donant-se a conèixer com a catòlic.

1 d'abril de 1908

"La Veu de Catalunya" publica un article de Francesc Puig i Alfonso a favor del Pressupost de cultura justificant alhora la seva presència en el sí de la Comissió Municipal que l'elaborà. Aquest article malgrat era signat per Puig i Alfonso fou escrit per Enric Prat de la Riba. (Reproduït a Notes)

2 d'abril de 1908

El Consistori de l'Ajuntament acorda discutir el projecte de Pressupost cultural el 10 d'abril.

Francesc Maspons i Anglasesell, inicia a "La Veu de Catalunya" una sèrie d'articles en contra d'aquest pressupost.

5 d'abril de 1908

El Cardenal Casañas, bisbe de Barcelona, publica la seva segona pastoral contra el projecte de Pressupost de Cultura de l'Ajuntament barceloní.

6 d'abril de 1908

Continua la campanya dels diputats solidaris contra la Llei de Jurisdiccions.

7 d'abril de 1908

Miting republicà-solidari, a favor del Pressupost de Cultura celebrat en el Teatre Modern de Gràcia; parlaments de Eusebi Corominas, Albert Bastardas, Tona Xiberta, Salvatella, i Hurtado.

8 d'abril de 1908

"El Poble Català" publica "El Manifest del Centre Nacionalista Republicà al Poble de Barcelona" recolzant el Pressupost de Cultura.

10 d'abril de 1908

El Consistori de l'Ajuntament de Barcelona en sessió extraordinària aprova per 26 vots contra 7, el Pressupost de Cultura. Per debatre les esmenes presentades s'acorda celebrar una nova sessió extraordinària.

12 d'abril de 1908

Miting de protesta contra el Pressupost de Cultura, celebrat en el Teatre Tívoli, sota la presidència de Martínez Fabregas, el General Martínez Vallejo, Erasmo de Janer, Josep Monegal, Benet i Colom, Josep Milà i Pi, i Rafel Vallet.

16 d'abril de 1908

Joan d'avinyó, pseudònim de Josep Pous i Pagès, denuncia des de les planes de "El Poble Català" la campanya contra el Pressupost de Cultura, per part dels diaris "La Vanguardia" i "El Diario de

Barcelona.

18 d'abril de 1908

"La Publicidad" inserta la comunicació del regidor Albert Bastardas al Congrès de Juventuts Republicanes de Catalunya, centrat en la qüestió de la majoria d'edat i titulat "La Mayor edad". (Reproduït a Documents)

19 d'abril de 1908

Miting contra el Pressupost de Cultura celebrat en el Fronton Condal, organitzat per la Junta de Defensa Diocesana, i presidit pel Marquès de Pascual, Marquès de Camps, Erasmo de Janer, Puig i Cadafalch, i el regidor Narcis Pla i Deniel.

21 d'abril de 1908

"El Poble Català" comença una nova sèrie d'articles contra els detractors del Pressupost de Cultura; els articles són contra "La Veu de Catalunya", la Lliga Regionalista i el mateix Prat de la Riba.

24 d'abril de 1908

El regidor Narcis Pla i Deniel inicia a "La Veu de Catalunya", uns articles contra la neutralitat religiosa a l'ensenyament, proposat pel projecte cultural de l'Ajuntament.

L'Ajuntament celebra la seva segona sessió extraordinària per discutir article per article el Pressupost de Cultura.

Aquest, després de més de vuit hores de debat, és aprovat. Victòria moral i política dels regidors pro Pressupost.

29 d'abril de 1908

Davant dels insistents rumors de que l'Alcalde Sanllehy suspengui la base 5a del Pressupost aprovat per l'Ajuntament, es reuneixen alguns diputats i senadors a casa d'en Vallès i Ribot, per tractar del tema, sense però arribar a cap acord.

30 d'abril de 1908

"La Veu de Catalunya" publica un article de Prat de la Riba titulat "Apel.lació a Barcelona" defensant el Pressupost de Cultura.

Els grups integristes de Barcelona, pressionen a Sanllehy perquè suspengui la base 5a del Pressupost cultural.

4 de maig de 1908

"La Veu de Catalunya" torna a publicar un article de Prat de la Riba en defensa del Pressupost de Cultura, i acusant d'anti-autonomistes els grups o persones que pressionen a Sanllehy perquè suspengui l'acord municipal. Prat de la Riba adverteix que l'únic camí vàlid és votar a la Lliga Regionalista en les properes eleccions, perquè pugui així controlar l'Ajuntament.

5 de maig de 1908

L'Alcalde de Barcelona Domenech J. Sanllehy, suspèn la base 5a del Pressupost de Cultura aprovat per l'Ajuntament de la Ciutat. (Nota de premsa reproduïda en el text del treball)

6 de maig de 1908

L'Alcalde Sanllehy, envia una comunicació al Consistori explicant que per motius de salut marxarà de la Ciutat durant uns dies, i encomanant ínterinament l'Alcaldia al primer Tinent d'alcalde Albert Bastardas.

La notícia de la suspensió de la base 5a del Pressupost, és la de més relleu a Barcelona.

"La Publicidad" en el seu editorial "Contra la cultura y contra la Ciudad" reclama energicament una reacció democràtica davant l'arbitrarietat de l'actuació de Sanllehy.

"El Poble Català" demana en el seu editorial titulat "Conducte inqüalificable" el vot de censura, i la necessitat de que Barcelona no reconegui com a Alcalde de la Ciutat a l'home que amb la seva conducta ha insultat a Barcelona.

7 de maig de 1908

Abans de la sessió de l'Ajuntament barceloní, visitaren a l'Alcalde accidental Bastardas, representacions de diferents centres republicans de la Ciutat, i una comissió de diputats catalans que oferíren a l'Alcalde i a l'Ajuntament l'adhessió dels representants polítics de la Catalunya republicana i nacionalista. Bastardas, al matí, inaugura solemnement el bust de Milà i Fontanals, situat en el Parc de la Ciutadella. Amb éll presideix Angel Guimerà.

El Consistori de l'Ajuntament de Barcelona en sessió solemne aprova, per 33 vots contra 4, un vot de censura contra l'Alcalde Domenech J. Sanllehy, per haver suspès la base 5a del Pressupost cultural.

"El Poble Català" publica un article signat per Joan d'Avinyó (J. Pous i Pagès), titulat "L'insult a Barcelona".

Sessió de la Junta Diocesana de Defensa dels Interèsos Catòlics, aprovant per unanimitat promoure una campanya popular per tributar un homenatge a l'Alcalde Sanllehy, i al regidor regionalista de Defensa Social Pla i Deniel.

8 de maig de 1908

Els regidors de l'Ajuntament de Madrid, Santillana i Pablo Iglesias protesten per la suspensió de la base 5a del Pressupost de Cultura aprovat per l'Ajuntament barceloní. ("La Veu de Catalunya")

Davant la tempesta política motivada per la suspensió de la base 5a del Pressupost de Cultura, el Ministre de Governació La Cierva, ratifica la seva confiança en l'Alcalde de Barcelona Domenech J. Sanllehy. ("La Veu de Catalunya")

9 de maig de 1908

Inauguració del monument a Emili Vilanova, en el Parc de la Ciutadella, dintre les festes del Cinquantenari dels Jocs Florals. Parlaments de Àngel Guimerà i de l'Alcalde accidental Albert Bastardas.

10 de maig de 1908

Els diaris "La Publicidad" i "El Poble Català" comencen una campanya per defensar el Pressupost de Cultura.

Per altra banda els diaris "La Vanguardia", "El Diario de Barcelona", i "El Correo Catalán", intenten ampliar el seu front contra l'esmentat Pressupost.

11 de maig de 1908

En un editorial "La Publicidad" es pregunta per la dimissió de Sanllehy, doncs pel que sembla no té cap intenció de presentar-la.

12 de maig de 1908

En la sessió de la Diputació Provincial presidida per Prat de la Riba, els diputats republicans Cruells, Gubern i Pujol, presentaren una proposició perquè una comissió visités l'Ajuntament de Barcelona com a testimoniatge i adhesió al Pressupost de Cultura, i a tot allò que contribueixi a promoure la cultura catalana. Presentada però una contra proposta de que "no ha lugar a deliberar" la primera, fou aprovada per 18 vots contra 11.

Votaren a favor els diputats caciquistes Sostres, Lluch, Moret, Barata, Badia, i Vila; els regionalistes Farguell, Brutau, March, Rafols, Plaja, Albó, i Roca; i els carlins Pelfort, Valls, Pericas, Argemí, i el president Enric Prat de la Riba.

Votaren en contra els republicans Calvo, Coderch, Cruells, Gubern, Micó, Millán, Nogués, Pich, Pujol, Serra, i Tona.

Els onze diputats republicans, visitaren després a títol personal a l'Alcalde accidental Bastardas per adherir-se a l'esperit del Pressupost de Cultura.

14 de maig de 1908

Publicació del "Manifest a l'opinió liberal de Barcelona" per la formació d'un "Bloc d'Esquerres", per a la defensa del Pressupost, entre d'altres interèsos. Signen el Manifest 71 centres i agru -

pacions polítiques, i els diaris "La Publicidad", "El Poble Català", "El Diluvio", i "La Campana de Gràcia".

També 9 societats obreres i gremials han publicat un manifest a favor del Pressupost de Cultura.

La revista satírica regionalista "Cu-cut !", en el seu nº 313, publica un editorial contra l'Alcalde Sanllehy motivat per la suspensió de la base 5a del Pressupost de Cultura.

16 de maig de 1908

Un editorial de "La Publicidad" titulat "La cuqueria del Sr. Sanllehy" insisteix perquè els regidors de l'Ajuntament barceloní no es deixin enganyar per les habilitats de l'Alcalde censurat.

En la sessió del Consistori de l'Ajuntament barceloní s'aprova l'elaboració d'un informe sobre la Llei de repressió del terrorisme, perquè sigui repartit entre diputats i senadors catalans. En el Congrés dels Diputats, Cambó i Vallès i Ribot defensaren el Pressupost de Cultura.

17 de maig de 1908

Celebració en el Teatre Tívoli del "Miting de la Tolerància", organitzat pel "Bloc d'Esquerreres" de Barcelona, a favor del Pressupost de Cultura. Parlaments de Martrus, Calzada, Comaposada, Tona Xiberta, Santiago Govern i Francesc Layret.

26 de maig de 1908

En la sessió del Consistori de l'Ajuntament barceloní, Francesc Layret insistí en fer complir l'acord aprovat recentment al donar un vot de censura a Sanllehy, alhora que quedava dimitit com Alcalde de la Ciutat, expressant-se clarament en el sentit de que el Consistori de l'Ajuntament no tolerarà el seu retorn.

27 de maig de 1908

L'Alcalde censurat, Domenech J. Sanllehy, pren novament possessió de l'Alcaldia, sense tenir en compte l'opinió del Consistori ni d'una part de la Ciutat. El primer Tinent Bastardas demana immediatament vuit dies de llicència.

"El Poble Català" en una duríssima nota, comenta les conseqüències polítiques de l'actitud de l'"Alcalde contra l'Ajuntament". Manifestació i xiulada general davant la casa de Sanllehy, per un grup de barcelonins. Intervenció de la força governativa i retorn de l'Alcalde censurat, que era al teatre, custodiat per la policia.

28 de maig de 1908

"El Poble Català" publica un article de J. Mas i Roura titulat "Ja està", en que critica la politica regionalista davant el Pressupost de Cultura i la defensa de l'autonomia. (Reproduït a Notes)

30 de maig de 1908

Domenech J. Sanllehy i Alrich Presenta la dimissió com a Alcalde de Barcelona. (El document reproduït al text del treball)
El Primer Tinent d'Alcalde Albert Bastardas i Sampere pren possessió de la Presidència de l'Alcaldia, com a primer Alcalde democràtic de Barcelona.

31 de maig de 1908

"El Poble Català" acull la dimissió de Sanllehy amb un article titulat "La Victòria de la Ciutat".

2 de juny de 1908

Tota la premsa de Barcelona s'interroga sobre el nomenament d'un nou alcalde.

El Govern aixeca les suspeses Garanties Constitucionals.

6 de juny de 1908

Els "Infantes de España" Maria Teresa i Fernando arriben a Barcelona i visiten l'Ajuntament, a on són rebuts per l'Alcalde Bastardas.

8 de juny de 1908

"La Publicidad" publica una reflexió politica sobre la situació excepcional que viu l'Ajuntament de Barcelona, a raó del vot de censura contra Sanllehy. L'article titulat "La actitud del Alcalde" és un intent perquè el Govern no nomeni un nou alcalde de R.O.

9 de juny de 1908

La Junta de Vocals Associats, en sessió presidida per Bastardas, intenten reaccionar contra el Pressupost de Cultura, però els regidors republicans logren ajornar el debat.

10 de juny de 1908

Els diputats de Solidaritat Catalana al Congrés, demanen la derogació de la Llei de Jurisdiccions.

11 de juny de 1908

Inauguració del Palau de Justícia de Barcelona.

"La Publicidad" publica un article a primera plana titulat "Despues de una sesión" a on denúncia l'intriga dels vocals associats contra el Pressupost de Cultura.

12 de juny de 1908

Els diputats de la Solidaritat Catalana deixen de col.laborar

en els treballs del Congrés, i abandonen les Corts davant la derrota de llur proposició sobre la immediata derogació de la Llei de Jurisdiccions (130 vots contra 46), anunciant la convocatòria d'una "Assemblea Catalana" que serveixi provisionalment d'òrgan de consulta de Catalunya.

17 de juny de 1908

Manifest "Al Poble de Catalunya" perquè elegeixi els seus representants a l'"Assemblea Catalana".

22 de juny de 1908

La Junta de Vocals Associats, aprova per un petit marge, el Pressupost de Cultura de l'Ajuntament barceloní. Malgrat això, algunes partides econòmiques són derrotades.

27 de juny de 1908

Explosió d'una bomba al Mercat de la Boqueria i a les Rambles.

29 de juny de 1908

Celebració al Palau de la Música de l'"Assemblea Catalana" amb assistència de representacions dels municipis i diputacions de tot Catalunya; L'"Assemblea Catalana" ratificà l'adhessió als parlamentaris de la Solidaritat Catalana i votà a favor del retorn d'aquests a les Corts.

5 de juliol de 1908

"La Publicidad" publica a primera plana un article del seu director Eusebi Corominas titulat "Queremos la autonomia".

Inauguració del dispensari municipal otorrinolaringològic de Barcelona. (En la Tinència d'Alcaldia del dte. IV, Aragó-Bruc).

20 de juliol de 1908

En la "Crónica del Ayuntamiento" de "La Publicidad", es fa un comentari sobre la disponibilitat de l'Alcalde Bastardas per a rebre a qualsevol ciutadà.

21 de juliol de 1908

Vaga d'obriers carreters a Barcelona.

31 de juliol de 1908

El bisbe de Barcelona, Cardenal Casañas, excomunica als redactors i lectors del diari "El Poble Català".

1 d'agost de 1908

"La Publicidad", en un article signat per Roman Jorí, critica a Miguel de Unamuno per l'incapacitat d'entendre la qüestió catalana, a raó d'un article contra el Pressupost de Cultura, publicat a Buenos Aires, pel Rector de la UNiversitat de Salamanca.

5 d'agost de 1908

Igualment "El Poble Català", en la secció "Sportula" signada per Ferran Agulló amb el pseudònim de "Fosfor", comentava vivament un article que el Rector de la Universitat de Salamanca Miguel de

Unamuno va escriure a la revista "España" de Buenos Aires, contra el Pressupost de Cultura.

8 d'agost de 1908

Es executat a Barcelona el terrorista i confident de la policia Joan Rull.

9 d'agost de 1908

Explosió d'una bomba en el port de Barcelona.

10 d'agost de 1908

Arribada de l'escuadra anglesa a Barcelona.

24 d'agost de 1908

Colocació de la primera pedra del Viaducte de Vallcarca.

29 d'agost de 1908

"La Publicidad" publica un editorial contra "la obra de Lerroux".

30 d'agost de 1908

"La Publicidad" retorna altre cop amb un editorial sobre "l'obra de Lerroux".

6 de setembre de 1908

Arriba a Saragossa la delegació de l'Ajuntament de Barcelona, presidida per l'Alcalde Bastardas, per a inaugurar la Sala Barcelona de l'Exposició Hispano-Francesa, on són exposades algunes obres dels museus barcelonins.

7 de setembre de 1908

Primer Congrès Obrer Català, organitzat per Solidaritat Obrera.

20 de setembre de 1908

Mort a Pau (França), el cap del partit "Unió Republicana" i diputat solidari per Barcelona Nicolau Salmerón i Alonso.

27 de setembre de 1908

Comença el litigi entre els tipògrafs de "El Progreso" i Solidaridad Obrera. Es el principi de la lluita pel control obrer entre els lerrouxistes del partit radical i els socialistes de Solidaridad.

8 d'octubre de 1908

L'Alcalde de Barcelona Albert Bastardas comunica al Consistori que per malaltia s'ha vist obligat a entregar la Presidència de l'Alcaldia al segon Tinent d'Alcalde Puig i Alfonso.

22 d'octubre de 1908

Els reis d'Espanya arriben a Barcelona per començar una visita general a Catalunya.

23 d'octubre de 1908

Visita d'Alfons XIII a l'Ajuntament de Barcelona, a on es rebut

per l'Alcalde accidental Francesc Puig i Alfonso que li dirigeix un parlament de salutació en català. (Reproduït a Cronologia política de l'Ajuntament)

27 d'octubre de 1908

Mort el bisbe de Barcelona Cardenal Salvador Casañas i Pagès.

9 de novembre de 1908

Albert Bastardas torna a ocupar l'Alcaldia de Barcelona.

Interpel·lació del diputat Soriano en el Congrés, al President del Consell de Ministres Antoni Maura sobre el viatge del rei a Catalunya. Com que Maura no hi és, el debat s'ajorna fins l'endemà.

10 de novembre de 1908

L'interpel·lació a Maura anunciada ahir, es porta a terme, i en un discurs llarg i malintencionat, el diputat Soriano, combat la política maurista davant el fet polític català. El diputat Celleruelo demana també explicacions sobre l'"incident" entre l'alcalde accidental solidari i el rei, quan el primer li dirigí unes paraules "en dialecto catalan".

També en el Senat el Sr, Calbetón dirigí unes quantes paraules contra els nacionalistes catalans perquè havien tingut la gosadia i la mala educació de dirigir-se al rei "en una lengua que no es la nacional, que es tan lengua como la castellana, pero que no es la nacional".

14 de novembre de 1908

Els diputats a Corts Ildefons Sunyol i Emili Junoy, renúncien a les seves respectives actes .

16 de novembre de 1908

Comença la campanya electoral per cubrir les quatre vacants pel districte de Barcelona. La Solidaritat Catalana pretèn anar al copo.

28 de novembre de 1908

Inauguració d'un dispensari antituberculós pel Patronat de Catalunya contra la tuberculosi, i sessió commemorativa al Saló de Cent.

29 de novembre de 1908

Miting al Palau de Belles Arts a favor del ferrocarril del Noguera Pallaresa. Parlaments de Maluquer, Mir i Miró, Reñé, Puig i Cadafalch, Sostres, i l'Alcalde Bastardas en nom de l'Ajuntament.

6 de desembre de 1908

La Solidaritat Catalana celebra un doble miting als teatres Tívoli i Novetats, amb assistència d'unes quinze mil persones. Parlaments de Layret, Hurtado, Cambó, Albó, Rodés, Cruells, Abadal, i Rahola.

9 de desembre de 1908

Presentació de la candidatura anti-solidaria per Barcelona, formada per Sol y Ortega, l'ex-regidor Giner de los Rios, i l'exiliat Alejandro Lerroux, que en cas de sortir elegit podria tornar amb immunitat parlamentària.

13 de desembre de 1908

En les eleccions legislatives celebrades a Barcelona, la Solidaritat Catalana no logra imposar-se al copo, perdent tres dels candidats.

Surten elegits Lerroux amb 30.508 vots, Giner de los Rios amb 30.198 vots, Sol y Ortega amb 29.915 vots, i Ramón Albó amb 29.257 vots. Els altres candidats solidaris, Layret, Cruells, i Sunyer no surten elegits.

28 de desembre de 1908

La Junta de Vocals Associats, no aprova el Pressupost de l'Ajuntament de Barcelona per a 1909.

31 de desembre de 1908

En la darrera sessió de l'any, de l'Ajuntament barceloní, el regidor Francesc Layret declara que degut a la intransigència dels vocals associats. l'Ajuntament tindrà que aplicar per a l'any 1909, el pressupost de 1908.

"El Poble Català" en un editorial del mateix dia titulat "Perill imminent" escriu contra l'opinió ja molt estesa entre una certa capa social de boicotejar sistemàticament, els dictàmens i projectes municipals, convertint els interèssos propis d'un quants com a interèssos generals de la Ciutat.

5 de gener de 1909

Continúa la vaga dels tipògrafs de "El Progreso".

14 de gener de 1909

Pregunta del diputat Burell al Ministre de la Governació La Cierva en la sessió de les Corts del Congrés de Diputats, sobre la interinitat de l'Alcalde de Barcelona, i la necessitat de que el Govern conforme a la Llei nomeni un Alcalde propietari.

15 de gener de 1909

"La Publicidad" continua la seva campanya per la unificació de

de tots els republicans solidaris de Catalunya.

16 de gener de 1909

"El Poble Català" publica un article de Santiago Gubern on denuncia la política liberal promoguda per Burell a les Corts, i demana el recolzament polític als alcaldes democràtics.

21 de gener de 1909

La premsa republicana de Barcelona ataca l'actitud dels regidors lerrouxistes que han fet aprovar la donació de 136.000.- pessetes com a gratificacions als empleats municipals.

Cal destacar en aquests sentit un article de "La Publicidad" titulat "Un atraco Consistorial" signat pel regidor Guillem Lòpez, i un de "El Poble Català" titulat "Economistes modern-estil" sense signar. (Reproduïts a Notes)

21 de febrer de 1909

Inauguració del Laboratori Municipal Ictiogènic.

26 de febrer de 1909

El Governador Civil de Barcelona Angel Ossorio y Gallardo suspèn l'acord de l'Ajuntament de Barcelona en que aprovà el Pressupost de Cultura.

28 de febrer de 1909

L'Ajuntament barceloní ha fet fixar en els llocs habituals de la Ciutat, un ban en català sobre la vacunació i revacunació de la verola, signat per l'Alcalde Bastardas. (Reproduït a Annex gràfic).

2 de març de 1909

El setmanari "Foment" de Reus publica un article de l'Alcalde de Barcelona titulat "Patriotisme pràctic". (Reproduït a Documents)

4 de març de 1909

"La Publicidad" en la seva "Crónica del Ayuntamiento", insereix un comentari sobre "la debilidad de los Alcaldes en relación con los impuestos que gravan a los propietarios", denunciant que si bé és cert que molts alcaldes anteriors havien claudicat davant la pressió dels propietaris no podia passar el mateix amb Alcaldes democràtics que primer han de tenir en compte els interessos de la Ciutat, que'ls dels grups de pressió.

5 de març de 1909

"La Publicidad" en la secció de "informaciones municipales" rectifica el comentari del dia abans i proclama "la energia del Alcalde", doncs "el Sr. Bastardas impone a los propietarios morosos el pago de los arbitrios".

13 de març de 1909

El regidor republicà Francesc Layret dona una conferència en el Cercle republicà de la plaça del Teatre sobre política municipal.

19 de març de 1909

"El Poble Català" publica una carta de Santiago Gubern sobre el Pressupost de Cultura, per contestar a "La Publicidad" que el censurava per la seva actitud davant del dictàmen de la Comissió Provincial, acceptant els fets consumats de la suspensió de la base 5a.

28 de març de 1909

Manifestació anti-governamental dels lerrouxistes a Barcelona. Hi participen unes vuit mil persones i l'encapçalen Giner de los Rios, Emiliano Iglèsias i Llorenç Ardid.

1 d'abril de 1909

Santiago Gubern retorna a les planes de "El Poble Català" justificant la seva política en la qüestió del Pressupost de Cultura.

2 d'abril de 1909

Segueix augmentant la llista dels condemnats per delictes d'opinió (llibertat d'expressió) segons la Llei de Jurisdiccions. El darrer és Josep Pous i Pagès que ingressa a la presó, En aquests moments hi han 17 exiliats, 4 empresonats, i 7 processats.

3 d'abril de 1909

L'Alcaldia de Barcelona ha fet colocar en els llocs habituals un ban en català signat per Bastardas, prohibint el rebombori que es produeix el dissabte sant al toc de glòria al disparar-se armes de foc per a celebrar-ho. (Reproduït a Anexe Gràfic).

4 d'abril de 1909

Els diversos grups republicans-nacionalistes continuen convergint per la formació d'un partit polític republicà-nacionalista català.

18 d'abril de 1909

L'Esquerra Catalana, acorda donar a conèixer un manifest davant les properes eleccions municipals senyalant que aquestes eleccions no hi haurà per part d'ells una integració a la formació de candidatura solidaria.

Així cada grup i partit podrà defensar la seva política sense mantenir-se lligat a un plantejament comú.

23 d'abril de 1909

Miting al Teatre Tívoli per presentar la coalició electoral de l'esquerra catalana amb el nom de "Candidatura Autonomista Republicana".

Parlaments de Odó de Buen, Jaume Carner, Amadeu Hurtado, Vallès i Ribot, Roca i Roca, Lluhí i Rissech, i Roig i Armengol.

Al Teatre Novetats miting regionalista per presentar també la candidatura.

3 de maig de 1909

Eleccions municipals a Barcelona. Victòria republicana i derrota regionalista. El bloc lerrouxista però, logra desbancar-se extraordinàriament i opté la majoria en el Consistori de l'Ajuntament barceloní.

15 de maig de 1909

A Manlleu la fàbrica tèxtil del dirigent de la Lliga Regionalista Albert Rusiñol, fa "louckout" .

22 de maig de 1909

Comença una vaga d'escombriaires , a Barcelona.

23 de maig de 1909

Catalunya homenatjà a Àngel Guimerà, en un acte públic a la plaça de Catalunya de Barcelona, amb assistència de les autoritats municipals i la representació de colles, orfeons, ballets, grups teatrals i ciutadans.

27 de juny de 1909

L'Ajuntament de Barcelona presidit per Albert Bastardas entrega a l'Orfeó Català el premi otorgat al millor edifici artístic concedit al Palau de la Música Catalana.

28 de juny de 1909

Inauguració de la primera secció de la Granvia A (de la plaça de l'Àngel a la plaça d'Antoni Lòpez), per les primeres autoritats municipals , i com a desgreuja polític del Consistori a la inauguració oficial de les obres de la Reforma presidit pel rei, a la Ciutat.

1 de juliol de 1909

Constitució del nou Ajuntament amb els regidors elegits en les darreres eleccions municipals.

Es nomenat Alcalde de Real Ordre Joan Coll i Pujol.

12 de juliol de 1909

L'ex-alcalde popular Albert Bastardas dona una conferència sobre política municipal al Cercle republicà.

14 de juliol de 1909

Banquet d'homenatge a Albert Bastardas, organitzat pel Cercle Republicà de la plaça del Teatre.

26 de juliol de 1909

Comença una vaga general de protesta contra l'embarcament de reservistes cap al Marroc. La vaga degenera en una insurrecció i amb la crema d'esglèsies i d'altres edificis. Hi han morts i ferits.

Es declara l'estat de guerra a Barcelona.

El Governador Civil de Barcelona Ossorio y Gallardo presenta la dimissió.

1 d'agost de 1909

"La Setmana Tràgica" de Barcelona acaba.

6 d'agost de 1909

El rei nomena nou Governador de Barcelona a Evaristo Crespo Azorin.

La Solidaritat Catalana, ha desaparegut, mentre l'esquerra es troba en oberta oposició al Govern Maura, la Lliga el recolza.

FONTS I BIBLIOGRAFIA

FONTS I BIBLIOGRAFIA CONSULTADES

I - FONTS

ARXIU ALBERT BASTARDAS i SAMPERE (Barcelona)

- Correspondència catalogada i complerta de l'època de l'Ajuntament de Barcelona 1903-1909
- Documentació sobre les eleccions municipals de 1903
- Premsa seleccionada 1903-1909
- Documentació i retalls diaris sobre el període estudiat
- secció de fotografies

INSTITUT MUNICIPAL D'HISTÒRIA (Barcelona)

- Actes de l'Ajuntament de Barcelona 1904-1909 (43 volums)

ARCHIVO HISTORICO NACIONAL (Madrid)

- Documentació sobre la secció de Governació, sèrie A, sobre eleccions municipals, Governacions Civils, i Alcaldes. 1903-09

PREMSA

- "La Vanguardia" (1904-1909)
- "La Publicidad" (1903-1909)
- "El Poble Català" (1906-1909)
- "La Veu de Catalunya" (dates concretes)
- "L'Esquella de la Torratxa" (dates concretes)
- "La Campana de Gràcia" (dates concretes)
- "L'Il·lustració Catalana" (1907-1909)
- "La Actualidad" (1906-1909)
- "Cu-cut!" (1907-1909)
- "El Diluvio" (dates concretes)
- "Revista de Municipios" (dates concretes)
- "La Rebeldia" (dates concretes)
- "La Tribuna" (dates concretes)
- "Las Noticias" (dates concretes)
- "El Liberal" (dates concretes)

DIARI DE LES CORTS

- Diario de Cortes; Congreso de los Diputados, 1908 i 1909
- Diario de Cortes; Senado, 1908 i 1909

ANUARIS

- "Anuario Estadístico de la Ciudad de Barcelona"
1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910.
Ajuntament de Barcelona.
- "Anuario Selecta" 1907, Barcelona 1908.

II - BIBLIOGRAFIA

- AJUNTAMENT DE BARCELONA ; Llegats i Donacions a la Ciutat de Barcelona per obres de cultura. Barcelona 1922
- AJUNTAMENT DE BARCELONA ; Les construccions escolars de Barcelona. Barcelona 1922
- ALBERTÍ, Santiago; El republicanisme català i la restauració monàrquica 1875-1923. Barcelona 1972
- ALBÓ i MARTÍ, Ramon ; Barcelona caritativa, benèfica y social Barcelona, 1914.
- ALBÓ MARTÍ, Ramon ; El Pressupost Extraordinari de Cultura de l'Ajuntament i les escoles d'ensenyança primària que en el ma teix es proposen. Conferència donada en l'Ateneu Barcelonés el 28 de març de 1908. Barcelona 1908
- ALBÓ i MARTÍ, Ramon; Informe presentado al dictámen que para el establecimiento en esta ciudad de la Cremación de Cadáveres eleva a la aprobación del Excmo. Ayuntamiento la Junta Municipal de Cementerios . Barcelona 1906
- AMETLLA, Claudi; Memòries polítiques , vol. I. Barcelona 1970
- ARMENTER, Federico; Estudio de servicios municipales en varias capitales de Europa. Memoria dedicada al Excmo Ayuntamiento de Barcelona y publicada por acuerdo del mismo. Barcelona 1906
- AVENÇ, L' ; "La Barcelona de 1900"; Barcelona 1978
- AYUNTAMIENTO DE BARCELONA ; Extracto de las negociaciones y documentos importantes que constan en el expediente para la concesión de los servicios de Tesorería, Conversión y nuevos empréstitos. Barcelona 1905
- AYUNTAMIENTO DE BARCELONA; Comisión de Higiene de la Infancia Memoria de las colonias escolares organizadas por el Excmo Ayuntamiento de Barcelona en los años 1906, 1907, 1908. Barcelona, 1909.

- AYUNTAMIENTO DE BARCELONA ; Reforma y mejora del interior de la Ciudad ; Memoria y proyecto de Contraro con el Banco Hispano-Colonial. 2 volums, Barcelona 1907
- AYUNTAMIENTO DE BARCELONA ; Reforma de la Administración Local. Informe de los Sres. F. Layret, J. Pinilla, L. Duran y Ventosa. Barcelona, 1907
- AYUNTAMIENTO DE BARCELONA ; Supresión del impuesto de Consumos. Barcelona , 1906
- AYUNTAMIENTO CONSTITUCIONAL DE BARCELONA ; Exposición que el Ayuntamiento de Barcelona eleva a los poderes públicos como protesta contra las invasiones del Gobierno en la esfera de acción de los Municipios, redactada por la Comisión de Sres Concejales compuesta de los Iltres. Sres. D. Eusebio Corominas Cornell, D. Julio Marial Tey, y D. Francisco de A. Cambó Batlle. Barcelona, 1905
- AYUNTAMIENTO DE BARCELONA ; Albergues Nocturnos; Memória leida al inaugurarse el de la calle de Rocafort el dia 4 de julio de 1905, por el Iltre. Concejel D. Ramón Albó y Martí. Barcelona, 1905
- AYUNTAMIENTO DE BARCELONA ; Horno Público Regulador. Memória del Proyecto. Barcelona 19-SET-1905
- AYUNTAMIENTO DE BARCELONA ; El Dispensario Municipal Otorinolaringológico de Barcelona, por el Dr. Avelino Martín. Barcelona 1908
- AYUNTAMIENTO DE BARCELONA ; Presupuesto Extraordinario de Cultura. Barcelona 1908.
- AYUNTAMIENTO DE BARCELONA ; Caja de Pensiones de Retiro, Memoria y Proyecto de bases . Barcelona 1906.
- AYUNTAMIENTO CONSTITUCIONAL DE BARCELONA ; Exposición que el Ayuntamiento de Barcelona ha dirigido al Gobierno y a las Cortes, interesando se conceda la neutralización de los Cementerios españoles con proposició, dictámen, voto particular u adiciones relativas a la misma. Barcelona, 1907
- BALCELLS, Albert; Cataluña contemporánea. Siglo XIX. Madrid 1977
- BALCELLS, Albert; "Condicions laborals de l'obrera a la indústria catalana" a Recerques-2. Barcelona 1972

- BALCELLS, Albert; Trabajo industrial y organización obrera en la Cataluña contemporánea (1900-1936). Barcelona 1974.
- BALCELLS, Albert; "La figura de Francesc Layret dins la història contemporànea de Catalunya", a Serra d'or, març 1971.
- BENET, Josep ; Maragall davant la Setmana Tràgica, Barcelona 1964.
- CAMPS i ARBOIX, Joaquim de; El Pressupost de Cultura 1908, Problema d'actualitat. Barcelona, 1978.
- CAMPS i ARBOIX, Joaquim de; El Tancament de Caixes. Barcelona 1961
- CAMPS i ARBOIX, Joaquim de; Història de la Solidaritat Catalana. Barcelona 1972
- CERVERA, Leandre ; Dr. Turró . La nostra gent de Quadrens Blaus Barcelona 1926
- CONNELLY ULLMAN, J. ; La Semana Trágica. Barcelona 1972
- CUADRADO, Miguel M ; Elecciones y partidos políticos en España, 1868-1931, vol. II, Madrid 1969
- ESCARRA, Edouard ; El desarrollo industrial de Cataluña 1900-1908, Barcelona 1970
- FABRA RIBAS, Antonio; La Semana Trágica; El caso Maura. El Krausismo. Madrid 1975
- FABRE, J; HUERTAS CLAVERIA, J.M.; Tots els barris de Barcelona Barcelona 1976
- FAULÍ, Josep; Notes sobre l'any 1906. Barcelona 1973
- FERRER, Joaquim,; Layret (1880-1920), Barcelona, 1975
- FERRER, Miquel,; De la fundació de la Lliga Regionalista a la primera guerra mundial 1901-1918, Barcelona 1977
- FONTANA, Josep; Cambio económico y actitudes políticas en la España del siglo XIX, Barcelona, 1973
- GALÍ, Alexandre; Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya 1900-1936, Barcelona, 1978
- GINER DE LOS RIOS, Hermenegildo; Preceptos pedagógicos para el profesorado de las escuelas libres, neutrales o laicas de niños u niñas. Barcelona 1979
- GAZIEL, ; Tots els camins duen a Roma; Història d'un destí; Barcelona, 1967

- GONZÀLEZ CASANOVA, J.A.; Federalisme i Autonomia a Catalunya 1868-1938, Barcelona 1974
- GONZÀLEZ CASANOVA, J.A.; La lucha por la democràcia en Catalunya . Barcelona 1979
- HURTADO, Amadeu; Quaranta anys d'advocat. vol I, Barcelona 1969.
- IZARD, Miquel; El segle XIX, burgesos i proletaris, Barcelona 1978
- JARDÍ, Enric; Puig i Cadafalch, Barcelona 1978
- JUTGLAR, Antoni; En torno a la condición obrera en Barcelona entre 1900 y 1920, en Anales de Sociologia, n  1, Barcelona 1966.
- JUTGLAR, Antoni; Història crítica de la burgesia a Catalunya Barcelona 1972
- LEZCANO, Ricardo; La Ley de Jurisdicciones 1906-1906, Madrid 1978
- MARQUINA, Rafel; Francesc Cambó, en La Nostra Gent de Quaderns Blaus, Barcelona 1925
- MARTINEZ CUADRADO, Miguel; La burguesia conservadora 1874-1931 Madrid 1973
- MATAS i TORT, Jaume; El presupuesto Extraordinari de cultura de 1908 del Ayuntamiento de Barcelona, en el marco de la renovación escolar de Cataluña. Tesi doctoral inèdita. Facultat de Geografia i Història. Universitat de Barcelona. 1976
- MOLAS, Isidre; Lliga Catalana, un estudi de estasiologia, Barcelona 1972
- MONÉS, Jordi; "Cronologia 1900-1970, a Educación y arquitectura escolar" n  2 de Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo n  89, Barcelona, maig 1972
- MONÉS, J; FONTQUERNI, E; PAG S, P; RIBALTA, M; A l'avantguarda de l'educació , Departament d'activitats culturals de E.T.S.I. I.B., Barcelona 1972.
- NAVARRO, Emilio; Historia crítica de los hombres del republicanismo catalán en la última d cada 1905-1914. Barcelona 1915
- NIN, Andreu ; "Qu  significa Lerroux en la política española" en Los problemas de la revolución española, Paris 1971.

- OCCIDENTE, REVISTA DE; El caciquismo, octubre 1973, nº 127
- OSSORIO Y GALLARDO, Angel; La España de mi vida, Barcelona 1978
- PABÓN, Jesús; Cambó, volum I Madrid.
- PAYNE, S.G.; Los militares y la política en la España Contemporánea. París 1968
- PAULIS i PAGÉS, Joan; Ferran, en la Nostra Gent de Quaderns Blaus; Barcelona s.d.
- PLA, Josep; Cambó, volums I i II, Barcelona 1928
- PUIG i ALFONSO, Francesc; Recordant coses pasades, Barcelona 1934
- PUIG y ALFONSO, Francisco; Recuerdos de un setenton, Barcelona 1943
- POS i PAGÉS, Josep; Pere Coromines i el seu temps. Barcelona 1977
- RIQUER, Borja de; Lliga Regionalista : la burgesia catalana i el nacionalisme 1898-1904, Barcelona 1977
- RIQUER, Borja de; "Les eleccions de la Solidaritat Catalana a Barcelona", en Recerques nº 2, Barcelona.
- ROVIRA i VIRGILI, A.; Els polítics catalans, Barcelona 1929
- ROMERO MAURA, Joaquin; La Rosa de Fuego, el obrerismo barcelonés de 1899 a 1909. Madrid 1977
- ROIG i FRANSITORRA, Joan,A.; La vaga obrera, Barcelona 1971
- SALADRIGAS, Robert; L'escola del Mar i la renovació pedagògica a Catalunya, Barcelona, 1973
- SECO SERRANO, Carlos; Alfonso XIII y la crisis de la restauración. Barcelona 1972
- SIRERA i OLIAG, M.J.; Obreros en Barcelona 1900-1910, monografia de llicenciatura, Universitat de Barcelona, Barcelona 1959, inèdita.
- SOLDEVILLA, Fernando; El año político, 1904, 1905, 1906, 1907 1908, 1909, Madrid 1910
- "SENSAT, Rosa": Seminari d'història de l'ensenyament; L'ensenyament en Conèixer Catalunya, Barcelona 1978
- SOLÉ TURA, Jordi; Catalanismo y revolución burguesa, Madrid 1969
- SOLÉ TURA, Jordi; AJA, Eliseo; Constituciones y periodos constituyentes en España 1808-1936 Madrid 1977

- TUÑÓN DE LARA, Manuel; La España del siglo XIX, Barcelona 1973
- U.F.N.R., Junta Municipal de,; La reversió del Tramvies de Barcelona; Memória de la ponencia sobre l'unificació i aplasament per I. Suñol, J. Carner, Conrad Roure, A. Bastardas, F. Layret i P. Corominas. Barcelona 1912
- VANGUARDIA, La,; La vida barcelonesa a través de La Vanguardia Barcelona 1978
- VENTALLÓ, Joaquim,; Les escoles populars ahir i avui, Barcelona, 1967
- VICENS VIVES, Jaume; Coyuntura económica y reformismo burgués, Barcelona, 1968
- VICENS VIVES, Jaume; "El moviment obrerista català (1901-1939)" a Recerques nº 7, Barcelona 1978.
- VILAR, Pierre; Catalunya dins l'Espanya moderna, vols I i II, Barcelona, 1966.

FONT'S DOCUMENTALS

CRONOLOGIA POLÍTICA DE
LES SESSIONS DE
L'AJUNTAMENT^{DE} BARCELONA

1904 - 1909

1

CRONOLOGIA POLITICA DE LES SESSIONS DE L'AJUNTAMENT
DE BARCELONA . 1904 - 1909

Aquesta cronologia política de les sessions del Consistori barceloní, forma part de la documentació del treball.

La presento com a font documental principal i inèdita, i l'he treballada a partir de les Actes de l'Ajuntament dels anys esmentats (43 volums de 350 fulls cada un, escrits a mà i a una sola cara), i de les cròniques de les sessions que el diari "La Vanguardia" publicava.

De manera especial, he tingut també en compte per algunes sessions amb debats interessants, les cròniques dels diaris següents : "La Publicidad", "La Veu de Catalunya", i "El Poble Català".

Les referències directes d'aquests diaris en la cronologia van entre cometes i no porten data de publicació, doncs s'entèn que aquesta pertoca al dia següent de la data de la sessió que correspongui.

Algunes sessions van precedides per explicacions dels esdeveniments polítics relacionats amb l'Ajuntament, per fer així més entenedora la interrelació dels debats consistorials. També he introduït entre sessió i sessió, informació o documentació relacionada directament amb la política de l'Ajuntament, per seguir de més aprop la política municipal.

Finalment he relacionat en aquesta cronologia, les sessions de la Junta de Vocals Associats, per l'interès documental que posseeixen.